

3'95

INTELLECTUS

REVISTA
INVENTATORILOR
ȘI CERCETATORILOR

INTELLECTUS

Revista inventatorilor
și cercetătorilor

3

NASCUNTUR AB HUMANO INGENIO OMNIA
ARTIS INVENTORUMQUE OPERA
QUAE OPERA DIGNAM HOMINIBUS VITAM
SAEPIUNT
REPUBLICAE STUDIO PERPICIENDUM EST
ARTES INVENTAQUE TUTARI

DIN GENIUL UMAN SE NASC TOATE
OPERELE DE ARTĂ ȘI INVENTIILE
ELE GARANTEAZĂ OAMENILOR O VIAȚĂ
DEMNĂ
ESTE DE DATORIA STATULUI SĂ ASIGURE
PROTECȚIA ARTELOR ȘI A INVENTIILOR

Inscripție de pe cupola sediului OMPI,
Geneva.

Chișinău 1995

C U P R I N S

ASPECTE ACTUALE ALE PROPRIETĂȚII INDUSTRIALE

V.DULGHERU	
Creativitatea tehnică: realizări și perspective	5
T.BODIUL	
Serviciul universitar de brevete	8
V.CRECETOVS	
Protecția proprietății industriale în sistemul de management	11
V.COJOCARU	
Structura rețelei locale AGEPI-LAN	14
A.GUGUIUMAN, G.GUGIU MAN	
Inventatorul și dimensiunile sale moral-deontologice	16
Acordul General pentru Tarife Vamale și Comerț (GATT). Runda Uruguay. Achiziționarea, menținerea și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț, inclusiv comerțul cu mărfuri contrafăcute	18

SONDAJ "INTELLECTUS"

Ce constată primele răspunsuri	26
Cum înțelegeți protecția proprietății intelectuale?	29
Răspunde V.Vovc	

INVENTII ȘI INVENTATORI

V.BELOUS	
O problemă fundamentală a inventiei - optimizarea zonei de transfer tehnologic	30

ATTITUDINI, PROBLEME, SUGESTII

C.BULHAC	
Pentru crearea unui sistem modern de achitări interbancare	35
A.BUCATÂNSCHI	
O necesitate imperioasă: studiul pieței	37
V.BUMACOV	
Mecanizarea agriculturii și producerea mașinilor agricole	40

VALENTE FEMININE

"Sanjecla" și alte miracole ale Marinei Bătrânu	42
---	----

TEHNOMEDALIOANE

Smuls din para focului	44
Inventica întinerește!	46

COMUNICARI

Gh.CIOBANU

Implementarea potențialului științific în activitatea curativ-profilactică

47

SUBIECT ÎN DEZBATERE

V.BÂCICOV

În spirit de echipă

51

SOLICITANTII NI SE ADRESEAZĂ

Întrebări și răspunsuri

52

COOPERARE INTERNATIONALĂ

I.BURLACOV

Presiunea înaltă în optoelectronica viitorului

54

Moldova—Austria: contacte fructuoase

56

Şedinţa a VI-a a Consiliului Interstatal pentru

Protecția Proprietății Industriale

58

Evaluarea și evidența proprietății intelectuale.

59

ÎN CURS DE APARIȚIE

D.BATÎR

Armonia incompatibilului

61

PARADOXURI

S.FANTI

Visul și invenția

64

CRONICA

Deschisă lumii întregi

68

ECOURI

T.RAIETCHI

"Peccecom"-ul: posibilități și valorificări

70

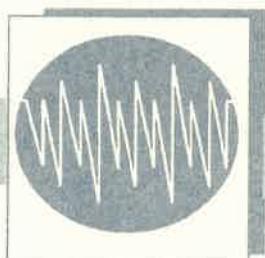
MIC DICTIONAR EXPLICATIV DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ

72

ANUNȚURI, RECLAMĂ

75

BURSA INVENTILOR

CREATIVITATEA TEHNICĂ: REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE

dr. hab. Valeriu DULGHERU
U.T.M.

Multe din obiectele ce ne înconjoară și constituie cadrul material al vieții cotidiene nu depășesc vârsta de 25 de ani și, în majoritate, satisfac necesități care au apărut odată cu progresul tehnic actual. Iar acesta se datorează în primul rând oamenilor de știință și inventatorilor, celor personalități care prin modul neordinar de gândire au condiționat apariția noilor produse, tehnologii, cu performanțe net superioare. Ritmul rapid al învechirii morale a articolelor îl ține pe omul creator într-o stare de permanentă căutare a nouului, a perfecțiunii.

În diversitatea de preocupări a Universității Tehnice a Moldovei o latură foarte importantă o reprezintă activitatea inventivă. Începând cu 1964, anul fondării Universității Tehnice, și până în prezent au fost primele de către inventatorii universității - cadre didactice, ingineri și studenți - 1096 documente juridice pentru invenții, inclusiv 1055 certificate de autor, 41 brevete peste hotare. În aceeași perioadă studenții au primit 91 certificate de autor (în calitate de autori și coautori). Graficul ce urmează prezintă dinamica depunerii cererilor de invenție și a primirii certificatelor de autor la U.T.M. în perioada 1986-1994. Analiza graficului demonstrează o scădere bruscă a activității inventive în ultimii 3-4 ani.

Una din cauzele ei principale au fost taxele exagerate, fixate inițial de AGEPI. Ulterior taxele au fost reduse, însă săracia în care se găsesc majoritatea inventatorilor nu le permite să-și breveteze ideile. Din această cauză multe idei rămân nebrevetate. Pentru ameliorarea situației sunt necesare măsuri urgente. E salutabilă inițiativa AGEPI de a se uti unele categorii de inventatori (de exemplu studenții) de plată taxelor de brevetare. Desigur, fixarea unei taxe exclude inventarea de dragul inventarului. Însă în inventică este cunoscut faptul că apariția unei invenții de valoare este favorizată de lansarea unei serii de invenții nesemnificative.

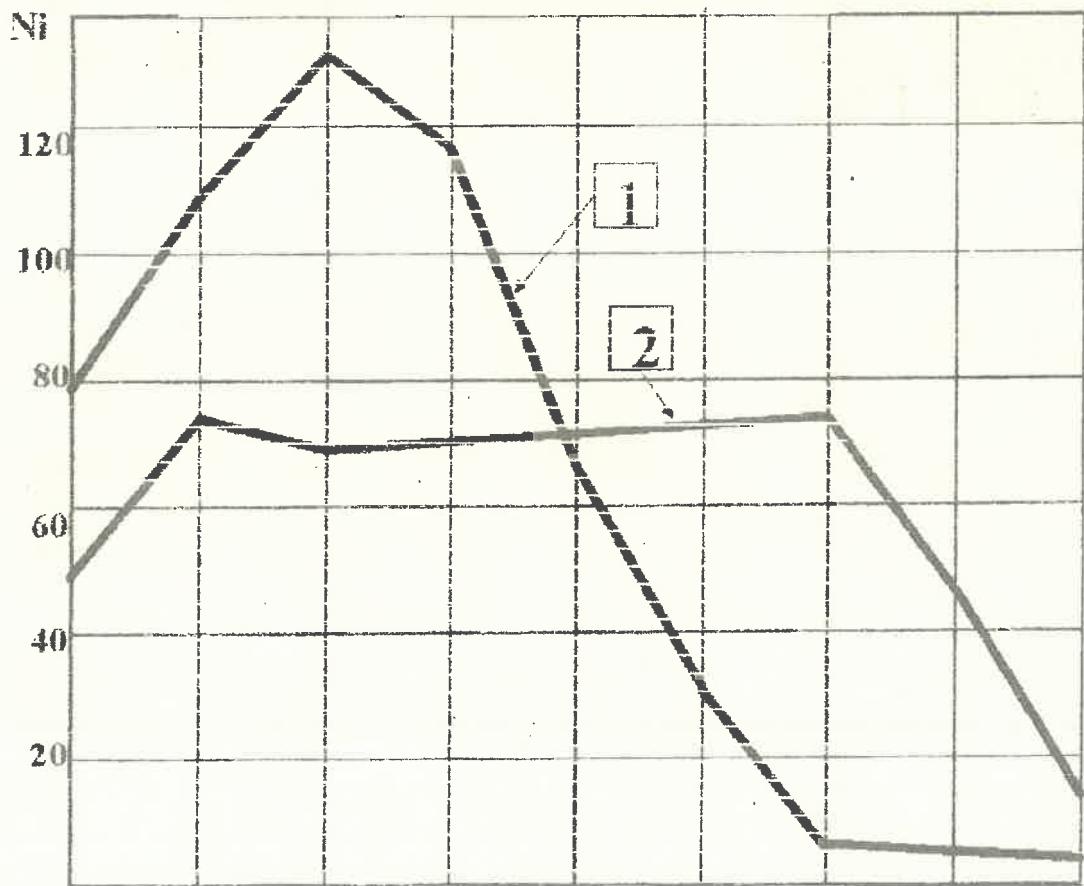
Mai există o latură a acestei probleme. Mulți inventatori posedă certificate de autor ale fostei U.R.S.S. Fondarea în republică a AGEPI a fost o hotărâre binevenită, făcând posibilă reînregistrarea certificatelor de autor. E în interesul atât al inventatorului, cât și al statului ca toate certificatele de autor ale cetățenilor Republicii Moldova, primeite în fosta U.R.S.S., să fie înregistrate la AGEPI. Notăm că posesorii de certificate au posibilitatea, conform legislației în vigoare, să le preschimbe în brevete ale R.M. până la expirarea termenului de valabilitate a certificatului.

În zilele noastre avuția principală a unui stat

o constituie nu bogățiile sale naturale, ci tezaurul intelectual pe care îl posedă. Sunt semnificative exemplele Japoniei, Coreei de Sud, Singaporeului, Israelului etc. în acest domeniu. De exemplu, Israelul a exportat în 1994 producție agricolă în valoare de 600 mln. USD, iar producție științifică - în valoare de 12 mld. USD. Acolo unde învățământul în general și creației tehnice în particular li se acordă un loc prioritar în politica statală rezultatele sunt uimitoare. Pentru Republica Moldova, lipsită practic de resurse energetice și alte bogății

naturale, aceasta, de fapt, este unica modalitate de ieșire din criza economică în care ne aflăm.

O modalitate de redresare a situației ar putea fi și introducerea în programele de studiu la specialitățile inginerești a unui curs de creație tehnică, ținând seama de fenomenul interdisciplinarității și transdisciplinarității în știință contemporană. Acest curs își propune să cuprindă și să pună în evidență elementele esențiale comune cercetării științifice, creațivității și instruirii creative spre a ușura extra-

1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994
1 - dinamica depunerii cererilor pentru brevet de invenție
2 - dinamica primirii certificatelor de autor și a brevetelor

polările și interpolările conceptuale și metodologice între aceste domenii.

Cunoașterea, aptitudine specific umană prin care mediul fizic și social se reflectă în conștiință, este un proces continuu de căutare a nouului. Plecând de la acest adevăr general, trebuie să deosebim două aspecte calitative diferite: în procesul cunoașterii noul se prezintă sub forma conștientizării obiectelor, fenomenelor fizice și sociale, existente independent de factorul uman, dar care până la un moment dat rămân necunoscute; un alt aspect al aceluiași proces îl constituie crearea nouului. Aceasta este un nivel superior al cunoașterii care diferențiază cunoașterea pasivă, contemplativă de cea creativă, activ transformatoare. În trecerea de la cunoaștere la creație în domeniul tehnico-științific un rol deosebit îi revine inventicii ca știință și artă a proceselor creative de prelucrare a informației. În activitățile centrate pe creativitate, inclusiv inventică, în care scopul și mijloacele, obiectivul și instrumentele sunt mobile, se cere o mare abilitate a inventatorului de a stăpâni simultan și "ținta", și "traseul".

La Universitatea Tehnică a Moldovei, grație schimbărilor pozitive survenite în administrație, la facultățile Construcția de Mașini și Mecanică în programele de studiu a fost inclusă disciplina "Principiile creației ingineresci", aflată încă în stadiu embrionar. E necesar ca la toate specialitățile ingineresci să se țină acest curs. Cu părere de rău, în sistemul de învățământ preuniversitar și universitar predomină practica predării disciplinelor, bazată în exclusivitate pe procesele gnoseologice (de cunoaș-

tere), fiind neglijate cele creative. Semnificația și valoarea acestor studii sunt unanim recunoscute și împărtășite de comunitatea creatologilor. În studiu realizat de dr. Marilyn Fryer și dr. John Collings de la Leeds Metropolitan University se menționează că există suficiente motive pentru profesori de a acorda creativității același statut și aceeași atenție ca și cele acordate inteligenței. În acest sens se poate vorbi de "transferul instruirii creative", ca un principiu care stă la baza metodelor și tehnicilor de stimulare a creativității (citat după M.E. Eson. Psychological foundation of education, 1964), fiind subliniată "dubla apartenență la formele cunoașterii". Inventica este o știință "în măsura în care procesul creativ este transferabil gândirii convergente algoritmului, logicii și combinatoricii" și o artă "în măsura în care rămâne și se manifestă eficient în sfera gândirii divergente, a euristicului, a conlucrării dintre conștient și inconștient, a abilității alternării și combinării folosirii metodelor și tehnicilor logice și celor intuitive, a algoritmului cu euristicul, a deducției cu inducția, a analizei cu sinteza" (citat după Vitalie Belous. Manualul inventatorului. Editura Tehnică, București, 1991).

E foarte important ca instruirea creativă să și găsească locul său alături de științele exacte în programele de studiu universitare. O experiență bogată în acest plan au acumulat colegii de la Universitatea Tehnică Iași prof. dr. ing. Vitalie Belous, prof. dr. ing. Lorin Cantemir și.a., fiind și autori recunoscuți de manuale și lucrări în creatologie.

dr. Tatiana BODIUL
U.S.M.

Serviciul universitar de brevete

Faptul că în toamna anului curent se împlinesc 50 de ani de la înființarea Universității de Stat din Moldova, iar cercetările științifice și protecția proprietății intelectuale constituie o parte integrantă a oricărei activități universitare, îndeamnă la o scurtă trecere în revistă a evoluției serviciului nostru de brevete.

Până în 1978 - anul de constituire a acestuia - profesorii și ceilalți colaboratori ai Universității își înaintau cererile pentru obținerea certificatului de autor în mod individual. Voi nota în acest context că unul dintre primele (nr. 286773 din 6 mai 1969) a fost înmânat colaboratorilor Facultății de Fizică L. Panasiuc și P. Covalenco pentru crearea unui aparat fotosensibil. De atunci, prof. Panasiuc desfășoară o intensă activitate inovațională. Încă în 1978, Universitatea a obținut permisiunea de a breveta în Germania, Franța, Marea Britanie, Elveția și Australia 23 de cereri de invenție încadrate în 4 blocuri de probleme: "Procedeu de depunere în vid", "Purtători de informație", "Dispozitiv de înregistrare a informației" și "Convertor electrooptic de lumină", toate elaborate în cadrul laboratorului de înregistrare fototermoplastica condus de L. Panasiuc.

De asemenea, merită să fie evidențiat aportul biologilor și al chimistilor. De altfel, cel dintâi certificat de autor a fost acordat lui I. Vaintraub, actualmente profesor universitar, la 7 septembrie 1964 pentru "Procedeu de separare a proteinelor prin filtrarea în gel în strat subțire". De la Facultatea de Chimie, primul certificat (datat 21 au-

gust 1970) l-au primit A. Romanov, F. Sepel, T. Sorocinschi pentru "Procedeu de obținere a ditiocarbazilor grași b-dichetoni". Toate invențiile create aveau drept obiectiv implementarea în economia națională - industria alimentară, chimică și farmaceutică, vinificarea, radiotehnică, metalurgia.

În septembrie 1970 a fost creată prima structură specializată -sectorul de brevete (președinte I. Vaintraub). Cu timpul, toate cererile au început să-i fie transmise spre examinare. Pe parcursul anilor, serviciul de brevete a fost reorganizat în mai multe rânduri. În 1981 el a fost contopit cu sectorul de informație tehnico-științifică. În prezent aceste două structuri funcționează independent, Universitatea având o secție de protecție a proprietății intelectuale și colaborare științifică internațională.

Pentru a nu ne aprofunda în istorie vom prezenta situația din ultimii zece ani. În perioada 1986-1990 au fost depuse 122 de cereri de eliberare a certificatelor de autor, fiind primite 92 de decizii pozitive. Ceva mai târziu, în 1991, profesorului L. Panasiuc i-a fost conferit titlul de inventator emerit al U. R. S. S. Din perioada imediat următoare vom cita înregistrarea modelelor industriale "Filtru pentru epurarea apei potabile" (autori G. Rusu, G. Duca, V. Popa) și "Cuțit pentru tăierea ciorchinelor de struguri" (autori R. Dorogan, L. Cemortan).

În genere, însă, între anii 1991-1993 a scăzut considerabil activitatea inovațională și, implicit, numărul de cereri depuse,

cât și implementarea invențiilor. Cererile s-au redus la 21. Nu vom insista asupra motivelor care au cauzat-o, ele sunt prea bine cunoscute, inclusiv dezagregarea mecanismului constituit în domeniul examinării cererilor și al eliberării respectivelor documente.

De la sfârșitul anului 1993, odată cu constituirea AGEPI, toate cererile au început să fie înaintate noului organism statal al Republicii Moldova. Concomitent, s-a procedat la schimbarea certificatelor de autor din fosta U. R. S. S. pe brevete ale R. M.

În noile condiții, odată cu tranziția la economia de piață, se modifică esențial și funcțiile serviciului universitar de brevete. Îi revine misiunea de a proteja proprietatea intelectuală a autorilor și a colectivului Universității în ansamblu, de a coordona direcțiile principale de implementare a realizărilor tehnic-științifice. În obligațiile secției mai sus menționate, create în forma ei actuală în 1993, intră brevetarea, contractele de licență și cesiune, determinarea puritatei de brevet, în primul rând pe teritoriul țării.

Sarcinile sectiei ar putea fi grupate în felul următor:

- evaluarea importanței economice a inovațiilor și a posibilității de a fi protejate;
- protecția juridică a obiectelor de proprietate intelectuală în țară și peste hotare;
- orientarea cercetărilor în vederea creației unor obiecte protejabile;
- formarea unor rezultate comercializabile ale cercetărilor științifice;
- reclama și studiile de conjunctură;
- protecția drepturilor instituției, ale autorilor, ale persoanelor juridice și fizice care au contribuit la utilizarea obiectelor de proprietate intelectuală;
- consultarea în problemele juridice de protecție a proprietății intelectuale;
- activitatea de cercetare științifică și metodică în domeniul creației, protecției și comercializării proprietății intelectuale;
- instruirea studenților în domeniul dreptului de proprietate intelectuală.

După cum rezultă din practica noastră, cât și a unor organizatii similare, se conțu-

rează o variantă optimă de integrare a serviciilor de informație, marketing etc. sub egida celui de brevete. Acesta, la rândul său, întreține contacte permanente și multiplane cu cercetătorii și elaboratorii.

Serviciul de brevete trebuie să fie acel "pilot" care să călăuzească elaborarea științifică de la ideea abia încolțită la materializarea ei într-un obiect concret și comercializarea acestuia pe piață internă și externă. De aici și exigențele față de colaboratorii acestor servicii, care trebuie să posedă cunoștințe vaste nu numai în domeniul tehnicii, dar și al economiei și dreptului.

Pe de altă parte, tot serviciul de brevete e chemat să analizeze aprofundat situația reală în economie și în activitatea inovațională. La capitolul acesta, suntem obligați să constatăm că în prima etapă a reformei economice se mai păstrează tendințele negative în sfera progresului tehnic-științific. În linii generale, economia continuă să nu manifeste nici un interes față de inovații. Nu a dat rezultatele scontate nici restructurarea începută în știință. S-ar cere creat și acumulat un anumit potențial tehnic-științific orientat în viitor, însă resursele alocate în acest scop continuă să se reducă.

În condițiile în care au fost puse de reformă, aprecierea activității unităților economice se reduce la beneficiile obținute. Dar acestea nu se datorează implementării unei tehnici, tehnologii, unor materiale principale noi, care ar asigura fabricarea unor produse competitive, ci majorării prețurilor, luându-se drept pretext unele modificări de ordin minim. În fond, nu există factori care ar stimula căutarea și realizarea unor noi soluții tehnice.

În ceea ce privește știința universitară, ea ar putea să devină una din sursele de bază care să asigure afluxul în țară al capitalului străin pentru crearea de întreprinderi și centre științifice mixte. Dar pentru aceasta trebuie să știm să vinde invențiile, studiile, elaborările științifice. Deocamdată însă, nici nu ne pricepem să le pregătim pentru vânzare.

E absolut clar că e nevoie să trecem la

modelele economice de dirijare a progresului tehnic-științific. Iar pentru aceasta se cere o stimulare eficientă a activității creative. Astfel, țara va putea să conțeze pe un solid potențial intelectual și, concomitent, va fi cel puțin încetinit procesul de "evaziune a creierilor", cu alte cuvinte, de expatriere a cadrelor intelectuale, proces cu cele mai negative efecte. E nevoie, prin urmare, de un mecanism economic-organizatoric de sprijin din partea statului a personalității creative, care să asigure autorealizarea și autoafirmarea acestieia.

În încheiere, voi face un scurt bilanț al activității inovaționale în cei 50 de ani de existență a Universității. La această activitate au participat 230 de colaboratori, au fost depuse 450 de cereri de invenție și perfectate două descoperiri, care însă nu au fost omologate în urma desființării Institutului unional de înregistrare a descoperirilor. În acest răstimp au fost primi-

te 210 certificate de autor de invenție, 40 de brevete din țări străine, 6 brevete ale Moldovei, 3 brevete ale Rusiei, 2 certificate de modele industriale. Vom remarcă efortul inventatorilor noștri de vază: doctorii habilați, profesorii L. Panasiuc, V. Rudic, A. Gulea, E. Pocatilov, F. Pasecinic, V. Fomin, A. Simașhevici, V. Mușinschi, N. Samus, V. Șalari, I. Vaintraub, N. Barbă, I. Guțu, doctorii conferențiari M. Caraman, V. Tapcov, M. Alexeev, V. Mogâldea, P. Obuh, O. Corsac, D. Șerban, I. Gorodețchi, I. Corja, N. Laptev, V. Botnariuc, S. Raievschi. Vom menționa, de asemenea, că la crearea invențiilor au participat numeroși doctoranzi și studenți.

În actualele condiții s-a constituit un lanț inovațional, cuprinzând știință, tehnica, producția și consumul. Sarcina noastră e să ne integrăm în el cu maximă eficiență și spirit inovațional.

Protecția proprietății industriale în sistemul de management

*ing. Veaceslav CRECETOV
AGEPI*

Dreptul de a obține un titlu de protecție pentru un obiect de proprietate industrială încurajează investițiile financiare pentru aplicarea industrială a inventiilor, desenelor/modelelor industriale, modelelor de utilitate.

Drepturile asupra mărcii înregistrate asigură unitatea economică împotriva concurenței neloiale, împotriva concurentului fără scrupule care încearcă să obțină câștiguri înșelând publicul cumpărător în privința producătorului bunurilor achiziționate.

Înregistrarea modelului de utilitate asigură protecția așa-numitelor "invenții minore", având un grad redus de activitate inventivă față de invenții, dar permitând obținerea unei protecții complete, cu cheltuieli reduse, în urma unei proceduri simple și rapide.

Unitățile economice au posibilitatea de a înregistra ca model de utilitate propunerile care în trecut au fost numite propunerile de raționalizare sau inovații. Înregistrarea lor ca model de utilitate acordă titularului dreptul exclusiv la exploatare a modelului de utilitate și comercializarea lui pe teritoriul Republicii Moldova, iar înregistrarea modelului de utilitate prin sistemul PCT acordă dreptul exclusiv asupra modelului de utilitate înregistrat în toate țările indicate de solicitant în cerere.

Drepturile de proprietate industrială sunt limitate în timp și teritorial, ele existând și putând fi exercitată numai sub jurisdicția țării sau a țărilor ale căror legi le-au acordat.

Aceste creații ale creierului uman străbat granițele cu ușurință. De aceea țările lumii au negociați și adoptat tratate, convenții și aranjamente internaționale în diverse domenii ale proprietății intelectuale, inclusiv proprietatea industrială, ca de pildă, Convenția de

la Paris pentru protecția proprietății industriale etc. Fiecare din tratatele, convențiile și aranjamentele multilaterale stabilește un cerc de țări care acordă naționalilor celorlalte țări ale cercului aceeași protecție cu cea acordată naționalilor lor.

Legislațiile în domeniul proprietății industriale pot fi aplicate corect numai în cadrul unor activități concurențiale caracteristice economiei de piață, aducând avantaje unităților economice care dau dovadă de spirit inventiv, creator și întreprinzător.

Aplicând noul produs rezultat în urma unei invenții, model de utilitate, desen sau model industrial care este protejat printr-un titlu de protecție (brevet sau certificat de înregistrare), ele își asigură un monopol pe piață.

Este recunoscut faptul că societățile comerciale mici și mijlocii sunt mai flexibile, mai active și mai mobile decât marile firme în problemele de inovare tehnologică și exploatare a drepturilor de proprietate industrială. Companiile mici și mijlocii au interes să atragă consumatorii spre produse noi, pentru a-și asigura locul pe care îl ocupă pe piață. Mobilitatea și flexibilitatea lor face posibilă modificarea din mers a tehnologiei și utilajului tehnologic, adaptându-le nouului produs rezultat în urma unei invenții, model de utilitate, desen/model industrial.

Un management al societății comerciale în practică să se bazează pe :

- piețe sigure de desfacere;
- producție de nivel înalt;
- informare permanentă asupra stadiului tehnicii în domeniul de activitate;
- utilizare și transfer optim de tehnologie;
- protecție a creațiilor proprii și a know-how-ului;

□ evaluare a pieței și asigurare a unei poziții sigure pe piața liberă în cadrul concurenței.

Drepturile de proprietate industrială, care constă în interzicerea exploatarii drepturilor de către oricare terți fără autorizația titулului, răspund efectiv la toate dezideratele de management ale unităților economice.

Prin urmare, un bun management al oricărei companii include în structurile acesteia un colectiv de specialiști în proprietatea industrială și prevede un buget alocat acestei structuri interne de serviciu, având în vedere următoarele valori economice ale drepturilor de proprietate industrială:

□ directă, care se bazează pe dreptul exclusiv al titularului și pe analiza riscului de încălcare a acestui drept;

□ indirectă, care constituie informația tehnică adiacentă ca sursă de bază pentru cercetare-dezvoltare.

Funcția principală a brevetului de invenție pentru o unitate economică este organizarea politiciei în domeniul afacerilor. Brevetul de invenție este un instrument prin care poate fi mărit sau micșorat segmentul ocupat într-o piață existentă sau prin care poate fi dobândit un nou sector al pieței. Brevetul este privit ca o resursă strategică de sporire a valorii firmei.

Dacă un produs sau procedeu sunt protejate prin brevet, firmele concurente trebuie să ocupească acest brevet prin alte soluții tehnice, create în jurul brevetului.

Dacă invenția brevetată este optimă, adică titularul are cea mai bună invenție existentă în domeniul dat, atunci soluțiile elaborate de concurenți vor fi mai costisitoare și mai puțin eficace.

Prinț-o "politica de protecție prin brevet pe domeniu" poziția firmelor concurente poate fi agravată. Această protecție blochează toate căile de abordare a respectivului produs sau procedeu. Metoda este larg folosită de compa-niile japoneze, germane și nord-americane.

Pentru unitățile mici și mijlocii, în protecția proprietății industriale sunt importante următoarele aspecte:

□ protecția trebuie să fie cât mai puțin costisitoare;

□ protecția trebuie să poată fi dobândită rapid;

□ protecția trebuie să fie de o calitate activată.

Pentru unitatea mică sau mijlocie, efortul finanțier în vederea protecției drepturilor de proprietate industrială în raport cu nivelul bugetului reprezintă o parte importantă. Din

aceste cauze unitățile mici și mijlocii, de regulă, asigură doar un minim de protecție, mulțumindu-se cu o protecție limitată teritorial sau fără participarea unui profesionist la întocmirea și înregistrarea documentelor. Ca rezultat, practica unor unități conduce la eșec. O inventie incorrect sau insuficient protejată prin publicarea sa furnizează concurenților în mod gratuit o informație prețioasă.

În ceea ce privește situația din Republica Moldova, este posibilă brevetarea invenției sau înregistrarea modelului de utilitate, desenului / modelului industrial fără examinare în fond pe răspunderea solicitantului. Examinarea și brevetarea realizată în acest mod este cu mult mai ieftină și poate fi executată cu mult mai rapid în raport cu brevetarea sau înregistrarea efectuată cu examinarea în fond.

Taxele stabilite de Guvernul Republicii Moldova prevăd facilități semnificative pentru solicitanții individuali, unitățile mici sau mijlocii: 10% din quantumul taxelor pentru persoanele fizice, ale caror venit anual global nu depășește 100 salarii minime, și 50% din quantumul taxelor prevăzute pentru unități, al căror volum anual de salarizare nu depășește 100 salarii minime pentru fiecare salariat.

Imperativul reducerii la minimul posibil a costurilor pentru obținerea protecției nu trebuie totuși exagerat în dauna calității acestei protecții.

Din acest punct de vedere este de dorit ca și în Republica Moldova solicitanții care au decis să-și protejeze drepturile de proprietate industrială și neavând respectiva structură internă de serviciu, să apeleze la serviciile unui mandatar autorizat în domeniul proprietății industriale, iar acesta din urmă să nu exagereze în ceea ce privește costul acestor servicii. Adresarea la mandatar permite o îmbunătățire considerabilă a calității protecției, ceea ce va contrabalanșa cheltuelile suplimentare implicate de această colaborare.

Aplicarea obiectului de proprietate industrială poate fi efectuată și prin transmiterea drepturilor de proprietate.

Vinderea drepturilor (cesionarea) scutește pe vechiul proprietar de problemele legate de promovarea produsului în scopul comercializării acestuia. Dar, în același timp, vechiul proprietar pierde complet controlul asupra drepturilor de proprietate industrială.

O decizie oportună este licențierea dacă titularul nu dorește să producă și să vândă produsul, dar dorește să-și păstreze totuși controlul asupra drepturilor de proprietate industri-

ală, având în vedere perfecționarea în viitor a produsului protejat.

O licență acordă permisiunea de a utiliza drepturile titularului de către licențiat în schimbul unor compensații, de regulă, pecuniare.

Licența are o durată stabilă, teritoriu de protecție și volum de producție prevăzut.

În ce privește plățile, există o practică mondială ca licențiatul să plătească inițial o sumă fixată, care constituie un stimulent pentru a aplica în mod corespunzător și efectiv drepturile de proprietate industrială.

Plătind deja o sumă substantială, licențiatul va dori s-o recupereze cât se poate de repede prin producerea și vânzarea produsului.

Pe lângă suma fixată, mai există și redevanțele, un anumit procent din prețul net de facturare a produsului sau din prețul cu amănuntul al unui produs.

Mărimea redevanțelor variază considerabil în funcție de domeniul de activitate la care se referă tehnologia sau produsul. Se utilizează o metodă statistică de obținere a mărimii redevanțelor standard uzuale (de exemplu, 2-5% în industria chimică, 2-10% în industria farmaceutică, 0,5-5% în industria electrotehnică).

Licența poate fi exclusivă și neexclusivă și licență unică.

Licența exclusivă acordă exclusivitate unui licențiat.

Licența unică acordă dreptul de exploatare unui licențiat, dar și titularul își poate exploata obiectul protejat.

În situația de licență neexclusivă pot fi oricare licențiați.

Licențierea în alte state trebuie să fie considerată ca o posibilitate de pătrundere a produselor și tehnologiilor naționale pe piețele externe.

Decizia privind protejarea este o decizie comercială și vă recomand ca nici un mandatar autorizat să nu v-o facă. Numai Dumneavoastră, înțelegând piața mult mai bine decât el, veți fi în măsură să evaluați riscul comercial pe care îl implică această opțiune.

Aveți nevoie să evaluați fezabilitatea obiectului tehnic, să efectuați o cercetare a pieței, a conjuncturii, să luați în considerare aspectele financiare, să comandați, dacă este cazul, expertize externe.

Numai solicitantul este în drept să aprecieze dacă anumite informații tehnice trebuie să rămână confidențiale.

Toate cererile de brevet sau de model de utilitate, brevetele și certificatele sunt publicate. Astfel, dacă informația este mai valoroasă comercial ca know-how, o păstrați în secret și nu o brevetăți deoarece publicarea o va divulga concurenților Dvs.

Protejarea drepturilor de proprietate industrială este un instrument al managerilor pentru reușita în afaceri.

Practica mondială a ultimelor decenii a demonstrat că unitățile comerciale care l-au promovat au câștigat considerabil și nu numai satisfacții personale, dar și profituri. Începând de la dimensiuni modeste, dar explotând intelligent drepturile de proprietate industrială, multe din ele au devenit mari firme industriale sau comerciale cu renume mondial.

ing. Vitalie COJOCARU
AGEPI

Structura rețelei locale AGEPI-LAN

Experiența acumulată în perioada (1-1,5 ani) de exploatare a mijloacelor informative ale Agenției a condus logic la necesitatea creării unei rețele locale.

Care sunt avantajele unei astfel de rețele?

- folosirea partajată a principalelor resurse (discuri fixe de mare capacitate, imprimate de calitate, software comun, baze de date comune);
- excluderea din procesul tehnologic, în mare parte, a hârtiei - diferite documente, instrucțiuni, dispoziții;

- formarea grupelor de utilizatori, care topografic se află în diferite locuri, iar tehnologic execută lucrări comune (înregistrare - corespondență - examinare - corespondență - publicație - eliberarea titlurilor de protecție) pentru diferite obiecte de proprietate industrială;

- simplificarea procesului de administrare a bazelor de date. Datele importante (baza de date a mărcilor, baza de date a inventariilor și altor obiecte de proprietate industrială) sunt păstrate și administrate în mod centralizat.

Proiectarea unui sistem informațional include două probleme de bază:

- problema dotării tehnice;
- problemele tehnologice.

Dotarea tehnică presupune analiza volumului și fluxurilor de informație, în baza căreia se achiziționează, se instalează mijloacele hardware respective și se ajustează interacțiunea lor.

Problema tehnologică presupune o organizare a proceselor de lucru și mijloacelor informative disponibile, care ar asigura, în primul rând, automatizarea procesului tehnologic existent (sunt posibile chiar unele schimbări în el), și în al doilea rând, utilizarea lor optimă. Al doilea punct, în linii generale, este realizat prin diferite metode:

- instrucțiuni, dispoziții care se emit în cadrul

întreprinderii și la elaborarea cărora iau parte atât specialiștii în informatică, cât și specialiștii din domeniile respective;

- instalarea mijloacelor soft de uz general (sisteme operaționale, sisteme de gestiune de baze de date, limbi de programare, sisteme editoriale etc.);
- proiectarea bazelor de date și realizarea lor;
- alte mijloace, care nu au atribuție la mijloacele tehnice necesare pentru funcționarea sistemului informațional.

În acest articol vom analiza mai detaliat problema dotării tehnice cu referință la situația concretă.

Actualmente Agenția dispune de 20 calculatoare IBM PC compatibile (vezi articolul din nr.1) cu diferită productivitate, care funcționează în mediul MS WINDOWS și MS DOS 6.0; 17 terminale ce nu susțin regimul grafic de lucru și funcționează cu sistemul operațional "DR Multiuser DOS 5.1".

Terminalele sunt grupate în cinci complexe dirigate de calculatoare IBM PC compatibile.

Problema constă în asigurarea interacțiunii între PC-uri și complexele de terminale. În urma analizei cerințelor față de sistemul informațional, principala fiind accesul la bazele de date centralizate pe server, de la toate stațiile de lucru, inclusiv terminalele, a fost luată decizia de a uni PC-urile și complexele de terminale într-o rețea locală cu sistemul de operare "NetWare 3.11" al firmei Novell.

Acest sistem de operare satisfac condițiile necesare, expuse la începutul articolului, iar principalul argument în favoarea lui a fost posibilitatea interacțiunii DR DOS 5.1 și NetWare pentru complexele de terminale, precum și posibilitatea de partajare a dispozitivelor CD-ROM. Ultimul argument joacă un rol deosebit, deoarece în activitatea Agenției la procesul de

examinare a obiectelor de proprietate industrială tot mai intensiv se folosește informația stocată pe discuri optice - tendință caracteristică pentru toate domeniile care vizează prelucrarea informației, și în special, domeniul protecției proprietății intelectuale.

"NetWare 3.11" folosește în calitate de protocol de interacțiune IPX/SPX, dar prin intermediul tehnologiei STREAMS pot fi folosite și alte protocoale: TCP/IP, SNA, DNA etc. Pot fi folosite în același timp câteva protocoale de schimb, ceea ce dă posibilitatea de a avea legătură dintre rețeaua locală și UNIX-servere și Mainframe cu ieșire în rețele globale.

În calitate de placete de rețea se folosesc Ethernet - de 16 bit, iar pe server - de 32 bit, compatibile cu standardul IEEE 802.3.

Miloacele tehnice ale Agenției sunt reparțizate în încăperi care se află teritorial la patru etaje ale clădirii. Reiesind din condițiile financiare și tehnologice, s-a luat hotărârea ca legătura între etaje să fie făcută cu cablu coaxial cu o rezistență de 50 om, iar la fiecare etaj să fie instalat câte un concentrator (Ethernet HUB CN8800TPC - firma Cnet), care are o intrare pentru cablu coaxial și opt intrări (Ethernet 10BaseT) pentru unirea cablului bifir obișnuit (Unshielded Twisted Pair).

Deci, pentru interconectarea fizică a elementelor rețelei sunt folosite două tipuri de linii de comunicație: cablu coaxial, pentru legătura între server și HUB-uri, și bifir, pentru unirea stațiilor de lucru (WORKSTATION) și HUB-uri.

La unirea PC-urilor și terminalelor în rețea, ele obțin statut de stații de lucru (WS), iar proprietățile funcționale cresc din contul posibilității folosirii în comun a resurselor partajate (memorie pe disc rigid, cataloguri și fișiere comune, imprimante laser, discuri optice etc.).

Ca rezultat, utilizatorii rețelei au posibilitatea de a face schimb rapid de informație, de a urmări schimbările în informații de uz comun în regim on line. Aceasta, la rândul său, dă posibilitatea de a automatiza în linii principale procesul tehnologic de protecție a obiectelor de proprietate industrială, care include:

- înregistrarea;
- examinarea;
- corespondența;
- publicarea;
- eliberarea titlului de protecție.

Structura logică a rețelei locale și descrierea proceselor tehnologice, care asigură procesul de prelucrare a informației în cadrul AGEPI, vor constitui tema unui alt articol.

INVENTATORUL ȘI DIMENSIUNILE SALE MORAL - DEONTOLOGICE

*Ana GUGIUMAN, doctor în pedagogie,
Institutul Național de Inventică Iași*

*Gheorghe GUGIUMAN, doctor inginer,
Universitatea Tehnică "Gh. Asachi" Iași*

Repere istorice

La sfârșitul secolului al XV-lea s-a produs o mutație fundamentală privitoare la raportul dintre cele şapte "arte liberale" - cercetarea științifică pură și "artele mecanice", adică îndeletnicirile practice, tehnologice. Devenind o activitate dominantă în societate, la acest sfârșit de secol, tehnica începe să fie prețuită ca atare. La aceasta a contribuit și inventarea tiparului care a facilitat răspândirea informațiilor referitoare la diferitele domenii ale tehnicii.

Redresarea economică, avântul comercial și industrial, dezvoltarea orașelor și a căilor de comunicații, intensificarea circulației monetare, la sfârșitul Evului Mediu au constituit tot atâtea domenii care adresau solicitări de dezvoltare, inventare și perfecționare a activităților umane. Înlocuirea muncilor manuale cu munca mecanică a impulsionat producția creativ-inventivă, invențiile în domeniul mecanic.

In numeroasele lucrări de tehnică, apărute în această perioadă, autorii se manifestă ca "maestri experimentatori", luându-și titulatura de "artificies". Noua noțiune de inventie apare atât de importantă prin conținutul său încât, concepută ca mod de valorificare a inteligenței, ingeniozității, talentului inventatorului, impune dreptul de a fi protejată de lege și astfel se constituie dreptul inventatorului.

In această epocă de efervescență a cercetărilor, studiilor și invențiilor se detașează figura lui Leonardo Da Vinci, acel titan care a dominat epoca renașterii prin multilateralitatea preocupărilor sale, dar și prin temeinicia lor.

Acesta, în calitate de inginer și inventator, s-a preocupat atât de lucrări și tehnici de inginerie militară cât și edilitară, dând dovadă de o intuiție și clarviziune ce a depășit cu câteva secole epoca în care a trăit (parașuta, elicopterul etc.).

Elementele de protecție intelectuală a inventatorului

Inpunându-se ca fiind esențiale pentru dezvoltarea tuturor domeniilor socio-economice, disciplinele tehnologice au condus indubitat la sporirea prestigiului acelor "maestri experimentatori", cum se autodefineau în epoca renascentistă inventatorii. Firescul apare și în impunerea ideii de inventie ca formă de proprietate intelectuală.

Reprezentând modul de valorificare a inteligenței, ingeniozității, talentului inventatorului, inventia apare ca un drept al inventatorului și în consecință apare necesitatea de a fi protejată prin lege în spiritul drepturilor de proprietate.

Corporațiile medievale prevedea că secretele de fabricație să fie inviolabile, fapt care

a condus la o anume stagnare a progresului meșteșugurilor. Noile forme de organizare a producției din secolele XV și XVI, stimulând tocmai dezvoltarea tehnicii pe baza schimbului de informații, tehnologii și unelte, nu au exclus însă instituirea legală a unui drept de proprietate asupra produsului care era invenția.

Astfel o lege venetiană din 1474 stipula protejarea dreptului de proprietate asupra unei invenții în condițiile respectării a patru principii: 1) apărarea intereselor materiale ale inventatorului atât în vederea exploatarii invenției cât și a compensării cheltuielilor investite în munca de inventator; 2) stimularea inventatorului pentru a produce invenții; 3) brevetele să urmărească un scop social, adică să satisfacă un interes al colectivității - deci să aibă caracter de eficiență, aplicabilitate și utilitate; 4) să fie apărată onoarea inventatorului împotriva oricărora eventuale imitații.

În secolul XVI în Saxonia și Tările de Jos se stabilesc de asemenea norme precise pentru garantarea protecției inventatorului cu condiția ca invenția să-și probeze nouitatea și utilitatea, ulterior apărând o legislație similară în acest domeniu și în Germania și Anglia.

Relevant pentru această perioadă este faptul că legislația privind acordarea brevetelor ridică munca manuală la demnitatea cuvenită în sine și pentru sine, recunoaște investiția de inteligență în produsul cu destinație practică care este invenția. Se recunoaște totodată că, pentru știință, tehnica devine un stimulent, că știința se poate valorifica prin tehnică și reinvigorată de aceasta va putea face teoria practică și va deveni știință tehnică sau tehnologie.

În acest fel "divorțul" antic dintre teorie și practică este anulat, epociile moderne stabilind noi relații, relații de comunicare și intercondiționare între știință și tehnică.

Actualmente orice țară dispune de o legislație mai mult sau mai puțin coerentă, riguroasă sau perfectibilă în ce privește protecția intelectuală a inventatorului, protecția exprimând un termen generic care include demersul de realizare, descriere, analiză, acordarea brevetului, dreptul de proprietate, recompense sau stimulente, posibilități de aplicare și realizare a unor beneficii de către autor sau de către întreprinderea titulară a brevetului de invenție.

Pe teritoriul României drepturile asupra invenției sunt recunoscute și apărate prin eliberarea unui titlu de protecție de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, aceasta conferind titulatului său un drept exclusiv de exploatare pe durata de valabilitate a acestuia. Totodată se precizează că dreptul la brevet de invenție aparține inventatorului sau succesorului său în drepturi.

Apărarea inteligenței umane, a capitalului de inteligență exprimat prin invenții rămâne actuală și astăzi când se întrevăd tot mai frecvent practicile de spionaj economic ori concurență nelocală. Aceste realități impun prefigurarea unor reguli deontologice care să constituie într-un cadru constrictiv de cod principiile de comunicare și colaborare în activitatea de performanță inventiv-creativă.

Un astfel de cod pornește de la faptul că inventatorul este un specialist de marcă într-un domeniu, care prin pregătirea specifică, activitatea depusă și dominantele de personalitate realizează produse originale, noi, utile progresului social, progresului cunoașterii, asigurând în același timp eficiență activității, realizarea unor produse și tehnologii competitive performante, la nivel mondial, într-un anumit domeniu al vieții socio-economice.

În baza notelor specifice menționate considerăm oportună necesitatea stabilirii unor astfel de norme deontologice care să asigure un cadru organizat de sporire a prestigiului și eficienței muncii inventatorului. Aceste norme trebuie să fie înscrise în statutele de organizare a diferitelor asociații sau societăți profesionale cum este și cea a inventatorilor, ele contribuind din plin la afirmarea capacităților intelectuale ale inventatorului și asigurându-i și o protecție eficientă a drepturilor sale de proprietate intelectuală.

Acordul General pentru Tarife Vamale și Comerț (GATT). Runda Uruguay.

Achiziționarea, menținerea și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț, inclusiv comerțul cu mărfuri contrafăcute

Partea a III-a a Acordului tratează mijloacele de respectare a drepturilor de proprietate intelectuală.

În secțiunea I, consacrată obligațiilor generale, este prevăzut:

Membrii vor asigura ca legislația lor națională să conțină proceduri de o manieră care să permită o acțiune eficientă contra oricărui act care ar aduce atingere drepturilor de proprietate intelectuală acoperite prin prezentul acord, inclusiv măsuri corective rapide destinate să prevină orice atingere și măsuri corective care să constituie un mijloc de descurajare a oricărei atingeri ulterioare. Aceste proceduri vor fi aplicate într-un mod care să evite crearea de obstacole în comerțul legitim și să ofere protecție contra oricărei folosiri abuzive.

Procedurile destinate să asigure respectarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie să fie loiale și echitabile. Ele nu vor fi inutil de complexe și costisitoare; ele nu vor conține termene nerezonabile și nici nu vor antrena întârzieri nejustificate.

Deciziile de fond vor fi, de preferință, scrise și motivate. Ele vor fi puse cel puțin la dispoziția părților în cauză fără întârziere inutilă. Deciziile de fond se vor baza exclusiv pe elemente de probă asupra cărora părțile au avut posibilitatea să fie ascultate.

Părțile într-o cauză vor avea posibilitatea să ceară revizuirea deciziilor administrative finale de către o autoritate judiciară și, sub rezerva dispozițiilor atributive de competențe prevăzute în legislația națională privind importanța

unui caz, cel puțin a aspectelor juridice ale deciziilor judiciare inițiale asupra fondului. Totuși, nu va exista obligația de a prevedea posibilitatea de a cere revizuirea achitărilor în cazuri penale.

Se îtelege că prezenta Parte nu crează nici o obligație de punere în aplicare, pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală, a unui sistem juridic distinct de cel care vizează respectarea legilor în general, și nici nu afectează capacitatea Membriilor de a impune respectarea legilor în general. Nici o dispoziție a prezentei Părți nu crează obligații în ceea ce privește repartitia resurselor între mijloacele de respectare a drepturilor de proprietate intelectuală și mijloacele de respectare a legilor în general.

Secțiunea 2 prevede proceduri și măsuri corective civile și administrative.

Articolul 42 se referă la proceduri loiale și echitabile, care presupun că Membrii vor acorda deținătorilor de drepturi acces la procedurile judiciare civile destinate să respecte drepturile de proprietate intelectuală acoperite prin prezentul acord. Părății vor trebui să fie

informați în timp oportun printr-un aviz seris suficient de precis indicând, între altele, fundamentalul reclamațiilor. Părțile vor fi autorizate să fie reprezentate de un consilier juridic independent, iar procedurile nu vor impune cerințe excesive în materie de prezență obligatorie personală. Toate părțile intr-o astfel de cauză vor fi abilitate corespunzător să-și justifice pretențiile și să prezinte orice elemente pertinente de probă. Procedura va conține un mijloc de identificare a informațiilor confidențiale, cu condiția ca acest lucru să nu fie contrar dispozițiilor constituționale existente.

Articolul 43 se referă la elementele de probă.

În cazul în care o parte va fi prezentat elemente de probă accesibile suficient de rezonabil pentru a demonstra pretențiile sale și va fi precizat elementele de probă în susținerea pretențiilor sale care se găsesc sub controlul părții adverse, autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone ca aceste elemente de probă să fie produse de către partea adversă, sub rezerva, după caz în fiecare situație în parte, existenței unor condiții care să garanteze protecția informațiilor confidențiale.

În cazurile în care o parte la o procedură va refuza voluntar și fără motiv valabil accesul la informații necesare sau nu va furniza astfel de informații într-un termen rezonabil, sau va împiedica în mod notabil o procedură referitoare la o acțiune angajată pentru asigurarea respectării unui drept, un Membru va putea abilita autoritățile judiciare să stabilească determinări preliminare și finale, pozitive sau negative, pe baza informațiilor care le vor fi fost prezentate, inclusiv a plângerii sau pretențiilor prezentate de către partea lezată prin împiedicare accesului la informații, cu condiția de a acorda părților posibilitatea de a fi asculțate cu privire la pretențiile sau elementele lor de probă.

Articolul 44 dă definiția injoncțiunii.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone unei părți să inceteze să aducă atingere unui drept, între altele în scopul de a împiedica introducerea în circuitele comerciale care sunt în competența lor, a unor mărfuri importate care implică o atingere a unui drept de proprietate intelectuală, imediat după vămuirea acestor mărfuri. Membrii nu au obligația de a le abilita să acționeze corespunzător în ceea ce privește un obiect achiziționat sau comandat de o persoană înainte de a ști sau de a fi avut motive valabile să știe că prin comercializarea

respectivului obiect este adusă o atingere unui drept de proprietate intelectuală.

Independent de celelalte dispoziții ale prezentei Părți și cu condiția de a fi respectate dispozițiile care se referă în mod expres la utilizarea unui drept de către puterile publice, sau de către terți autorizați de puterile publice, fără autorizarea deținătorului de drept, Membrii vor putea limita măsurile corective posibile contra unei astfel de utilizări la vărsarea unei remunerații conforme cu prevederile acordului. În celelalte cazuri, vor fi aplicabile măsurile corective prevăzute în prezenta Parte sau, în cazul în care aceste măsuri corective sunt incompatibile cu legislația națională, vor putea fi obținute declarații în fața instanței și o compensație adecvată.

Articolul 45, intitulat Daune interese, prevede:

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone contravenientului să verse deținătorului de drept daune interese adecvate pentru repararea prejudiciului pe care acesta l-a suferit prin faptul că i-a fost încălcăt dreptul de proprietate intelectuală de către contravenientul care știa sau avea motive valabile să știe că se pretează la o activitate care aduce o astfel de atingere.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate în egală măsură să ordone contravenientului să plătească deținătorului de drept cheltuielile care vor putea cuprinde onorariile de avocat corespunzătoare. După caz, Membrii vor putea autoriza autoritățile judiciare să ordone recuperarea profiturilor și/sau plata de daune interese prestabilite chiar dacă contravenientul nu știa sau nu avea motive valabile să știe că se pretează la o activitate care aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală.

Articolul 46 presupune alte măsuri corective.

Pentru a crea un mijloc preventiv eficient contra atingerilor asupra drepturilor, autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone ca mărfurile pentru care s-a constatat că aduc atingere unui drept să fie, fără nici un fel de desdăunare, scoase din circuitele comerciale într-un mod care să evite să cauzeze prejudiciu deținătorului de drept sau, dacă acest lucru este contrar dispozițiilor constituționale existente, să le distrugă. Ele vor fi de asemenea abilitate să ordone ca materiile prime și materialele care au servit la fabricarea mărfuii în cauză să fie, fără nici un fel de desdăunare, scoase din circuitele comerciale într-un mod care să reducă la

minimum riscurile unei noi atingeri. Atunci când se examinează o astfel de cerere, se va ține seama de faptul că trebuie să existe proporționalitate între gravitatea atingerii și măsurile corective ordonate, precum și de interesele terților. În ceea ce privește mărfurile contrafăcute, simplul fapt de retragere a mărcii de fabrică sau de comerț aplicată în mod ilicit nu va fi suficient, dacă nu este vorba de circumstanțe excepționale, pentru a permite introducerea mărfurilor în circuitele comerciale.

În articolul 47 este vorba de dreptul la informare.

Membrii vor putea dispune că autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone contravenientului, cu condiția ca o astfel de măsură să nu fie disproportională în raport cu gravitatea atingerii, să informeze deținătorul de drept despre identitatea terților participanți la producerea și distribuția mărfurilor sau serviciilor în cauză, precum și asupra circuitelor de distribuție.

Articolul 48 precizează indemnizația părătului.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să ordone unei părți la cererea căreia au fost luate măsuri și care a utilizat abuziv procedurile destinate să respecte drepturile de proprietate intelectuală; să acorde unei părți căreia i s-a cerut în mod nejustificat să facă sau să nu facă ceva, o desdăunare adecvată pentru repararea prejudiciului suferit printr-un astfel de abuz. Autoritățile judiciare vor fi de asemenea abilitate să ordone reclamantului să plătească cheltuielile părătului, care vor putea cuprinde onorariile de avocat corespunzătoare.

În ceea ce privește administrarea oricărei legi referitoare la protecția său respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, Membrii nu vor descărca nici autoritățile nici agenții publici de responsabilitatea lor care îi expune la măsuri corective corespunzătoare decât în cazul în care ei au acționat sau au avut intenția să acționeze cu bună credință în cadrul administrației unor astfel de legi.

Articolul 49 prevede proceduri administrative.

În măsura în care o măsură corectivă civilă poate fi dispusă ca urmare a unei proceduri administrative referitoare la fondul afacerii, aceste proceduri vor fi conforme unor principii echivalente în substanță cu cele care sunt enunțate în prezenta secțiune.

Secțiunea 3 are ca obiect măsuri provizorii.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să disponă adoptarea de măsuri provizorii rapide și eficiente:

a) pentru a împiedica ca un act care aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală să fie comis și, în special, pentru a împiedica introducerea în circuitele comerciale care cad în competența acestora de mărfuri, inclusiv de mărfuri importate imediat după vămuirea lor;

b) pentru a păstra elementele de probă pertinente referitoare la aceasta pretinsă atingere.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să adopte măsuri provizorii fără ca cealaltă parte să fie ascultată în cazul în care acest lucru va fi necesar, în special atunci când orice întârziere este de natură să cauzeze un prejudiciu ireparabil deținătorului de drept sau când există riscul demonstrabil de distrugere a probei.

Autoritățile judiciare vor fi abilitate să pretindă reclamantului să furnizeze orice probă rezonabil accesibilă pentru a dobândi cu suficiență certitudine convingerea că el este deținătorul de drept și că i s-a adus atingere dreptului său sau că această atingere este iminentă și să-i disponă să depună o cauțune sau o garanție echivalentă suficientă pentru a-l proteja pe părăt și a preveni abuzurile.

În cazul în care vor fi fost adoptate măsuri provizorii fără ca cealaltă parte să fi fost ascultată, părțile afectate vor fi avizate fără întârziere, imediat după executarea măsurii. O revizuire, inclusiv dreptul de a fi ascultat, va avea loc la cererea părătului într-un termen rezonabil după notificarea măsurilor, în vederea luării deciziei cu privire la modificarea, abrogarea sau confirmarea acestora.

Reclamantul va putea fi ținut să furnizeze autorității care va executa măsurile provizorii alte informații necesare pentru identificarea mărfurilor respective.

Măsurile provizorii luate vor fi abrogate sau vor înceta să-și producă efectele într-un alt mod, la cererea părătului, dacă o procedură legată de o decizie pe fond nu este luată într-un termen rezonabil care va fi stabilit de autoritatea judecătară care a dispus măsurile în cazul în care legislația națională permite aceasta sau, în absența unei astfel de determinări, într-un termen care nu va depăși 20 zile lucrătoare sau 31 zile calendaristice dacă acest termen este cel mai lung.

În cazul în care măsurile provizorii vor fi abrogate sau vor înceta să fie aplicate în baza unei

acțiuni sau unei omisiuni a reclamantului, sau în cazul în care se va constata ulterior că nu a avut loc atingerea sau amenințarea cu atingere a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judiciare vor fi abilitate să dispună reclamantului, la cererea părățului, să acorde acestuia din urmă daune interese corespunzătoare pentru rapararea oricărui prejudiciu cauzat prin aceste măsuri.

În măsura în care o măsură provizorie poate fi dispusă în baza unor proceduri administrative, aceste proceduri vor fi conforme unor principii echivalente în substanță cu cele enunțate în prezenta secțiune.

În secțiunea 4 a Acordului sunt indicate prevederi speciale referitoare la măsurile la frontieră.

Articolul 51 prevede suspendarea punerii în liberă circulație de către autoritățile vamale.

Membrii vor adopta proceduri care să permită deținătorului unui drept care are motive viabile să presupună că ar urma să fie efectuat un import de mărfuri de marcă contrafăcute sau de mărfuri pirat care aduc atingere dreptului de autor, să prezinte autorităților administrative sau judiciare competente o cerere scrisă pentru suspendarea punerii în liberă circulație a acestor mărfuri de către autoritățile vamale. Membrii vor putea permite ca o astfel de cerere să fie făcută în ceea ce privește mărfuri care implică alte atingeri drepturilor de proprietate intelectuală, cu condiția ca prevederile enunțate în prezenta secțiune să fie respectate. Membrii vor putea de asemenea să prevadă proceduri corespunzătoare pentru suspendarea de către autoritățile vamale a punerii în liberă circulație a mărfurilor care aduc atingere drepturilor de proprietate intelectuală, destinate să fie exportate din teritoriul lor.

Conform *articolului 52*, orice deținător de drept care declanșează procedurile indicate mai sus va fi tînuit să furnizeze elemente de probă adecvate pentru a convinge autoritățile competente că în baza legilor țării de import se prezumă existența unei atingeri asupra dreptului să de proprietate intelectuală, precum și o descriere suficient de detaliată a mărfurilor pentru ca autoritățile vamale să le poată recunoaște cu usurință. Autoritățile competente vor aduce la cunoștința reclamantului, într-un termen rezonabil, dacă ele au luat sau nu în considerare cererea sa și îl vor informa, în cauz-

rile în care ele sunt acelea care o decid, asupra duratei perioadei pentru care autoritățile vamale vor lua măsuri.

Conform articolului 53, autoritățile competente vor fi abilitate să pretindă reclamantului să constituie o cauțiune sau o garanție echivalentă suficientă pentru a proteja pe părăț și autoritățile competente și să prevină abuzurile. Această cauțiune sau garanție echivalentă nu va descuraja în mod nejustificat recurgerea la aceste proceduri.

În cazurile în care, ca urmare unei cereri prezentate, autoritățile vamale au suspendat punerea în liberă circulație a mărfurilor conținând desene sau modele industriale, brevete, scheme de configurație sau informații nedivulgabile, pe baza unei decizii care nu emană de la o autoritate judiciară sau de la o altă autoritate independentă, și dacă termenul prevăzut a ajuns la scadență fără ca autoritatea abilitată în acest scop să fi acordat o măsură provizorie, și sub rezerva că toate celelalte condiții cerute pentru import au fost îndeplinite, proprietarul, importatorul sau destinatarul acestor mărfuri va avea posibilitatea să le pună în liberă circulație în baza depunerii unei cauțiuni a cărei valoare va fi suficientă pentru a proteja pe deținătorul de drept de orice atingere a dreptului său. Vărsământul acestei cauțiuni nu va prejudicia în nici un fel alte măsuri corective pe care le poate obține deținătorul de drept, fiind înțeles că această cauțiune va fi restituittă dacă acesta nu și valorifică dreptul de a acționa în justiție într-un termen rezonabil.

Articolul 54 prevede ca importatorul și reclamantul să fie avizați fără întârziere de suspendarea punerii în liberă circulație a mărfurilor decisă. În continuare, articolul 55 indică durata suspendării: dacă într-un termen de zece zile lucrătoare după ce reclamantul a fost avizat de suspendare, autoritățile vamale nu au fost informate că o procedură care să conducă la o decizie de fond a fost deschisă de către o parte alta decât părățul sau că autoritatea abilitată în acest scop a luat măsuri provizorii de prelungire a suspendării punerii în liberă circulație a mărfurilor, acestea vor fi pu-se în liberă circulație, sub rezerva că toate celelalte condiții fixate pentru import sau export să fi fost îndeplinite; după caz, acest termen va putea fi prelungit cu zece zile lucrătoare. Dacă o procedură care să conducă la o decizie de fond a fost angajată, o revizuire, inclusiv dreptul de a fi ascultat, va avea loc la cererea părățului în vederea luării într-un termen rezonabil a deciziei dacă aceste măsuri

vor fi modificate, abrogate sau confirmate.

Conform *articolului 56*, autoritățile corespunzătoare vor fi abilitate să dispună reclamantului să verse importatorului, destinatarului și proprietarului mărfurilor daune interese corespunzătoare pentru repararea oricărui prejudiciu care le-ar fi cauzat prin reținerea nejustificată a mărfurilor sau reținerea punerii în liberă circulație a mărfurilor.

Articolul 57 definește dreptul de inspectie și de informare.

Fără prejudiciu cu privire la protecția informațiilor confidențiale, Membrii vor abilita autoritățile competente să acorde deținătorului de drept o posibilitate suficientă pentru inspectarea oricărui produs reținut de către autoritățile vamale în scopul stabilirii fundației pretențiilor sale. Autoritățile competente vor fi de asemenea abilitate să acorde importatorului o posibilitate echivalentă de a inspecta un astfel de produs. În cazul în care va fi fost stabilită o determinare pozitivă de fond, Membrii vor putea abilita autoritățile competente să informeze deținătorul de drept asupra numerelor și adreselor expeditorului, importatorului și destinatarului, precum și cu privire la calitatea mărfurilor respective.

ACTIONEA din oficiu este prevăzută în *articolul 58*.

În cazurile în care Membrii vor pretinde autorităților competente ca ele să acționeze din proprie inițiativă și să suspende punerea în liberă circulație a mărfurilor pentru care ele au prezumții de probă că acestea aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală:

a) autoritățile competente vor putea în orice moment să ceară deținătorului de drept orice informații care le-ar putea ajuta în exercitarea acestor puteri;

b) importatorul și deținătorul de drept vor fi avizati cu privire la suspendare în cel mai scurt timp. În cazul în care importatorul va fi făcut apel la suspendare la autoritățile competente, acesta va fi supus, *mutatis mutandis*, condițiilor enunțate la *articolul 55*;

c) Membrii nu vor descărca autoritățile și

nici agenții publici de răspunderea pe care o poartă cu privire la măsurile corective corespunzătoare decât în cazul în care ei au acționat sau au avut intenția să acționeze cu bună credință.

Măsurile corective sunt indicate în *articolul 59*.

Fără prejudiciu asupra celorlalte drepturi de a angaja o acțiune pe care le are deținătorul de drept și sub rezerva dreptului pârâtului de a cere revizuirea de către o autoritate judiciară, autoritățile competente vor fi abilitate să dispună distrugerea sau scoaterea din circuit a mărfurilor care aduc atingere unui drept. În ceea ce privește mărfurile de marcă contrafăcute, autoritățile nu vor permite reexportul mărfurilor în starea respectivă, nici nu le vor supune unui alt regim vamal, decât în circumstanțe excepționale.

Articolul 60 prevedea că Membrii vor putea excepta de la aplicarea dispozițiilor precedente mărfurile fără caracter comercial conținute în cantități mici în bagajele personale ale călătorilor sau expediate în colete mici.

În secțiunea 5 - Proceduri penale

- *articolul 62* este formulat după cum urmează:

Membrii vor prevedea proceduri penale și sancțiuni aplicabile cel puțin pentru actele delibile de contrafacere a mărfurilor de fabrică sau de comerț sau de piraterie care aduc atingere unui drept de autor, comise la scară comercială. Sancțiunile vor include închisoare și/sau amenzi suficiente pentru a fi descurajatoare și vor fi la un nivel comparativ cu cele aplicate unor delicte grave similare. După caz, sancțiunile posibile vor include și sechestrarea, confiscarea și distrugerea mărfurilor în cauză, precum și a tuturor materiilor și materialelor care au servit direct la comiterea delictului. Membrii vor putea prevedea proceduri penale și sancțiuni aplicabile actelor care aduc atingere drepturilor de proprietate intelectuală, în special atunci când acestea au fost comise în mod deliberat la scară comercială.

În partea a IV-a este stabilită dobândirea și menținerea drepturilor de proprietate intelectuală și proceduri inter partes referitoare la acestea

Conform *articolului 62*, Membrii vor putea pretinde, ca o condiție a dobândirii sau men-

ținerii drepturilor de proprietate intelectuală, să fie respectate proceduri și formalități

rezonabile. Aceste proceduri și formalități vor fi compatibile cu dispozițiile prezentului acord.

În cazul în care dobândirea unui drept de proprietate intelectuală este condiționată de acordarea sau înregistrarea acestui drept, Membrii vor face în așa fel încât procedurile de acordare sau de înregistrare să permită acordarea sau înregistrarea dreptului într-un termen rezonabil de o manieră care să evite restrângerea nejustificată a perioadei de protecție, sub rezerva de a fi respectate condițiile fundamentale de dobândire a dreptului.

Articolul 4 din Convenția de la Paris (1967) se va aplica, mutatis mutandis, mărcilor de serviciu.

Deciziile administrative finale în cadrul oricărei proceduri vor putea face obiectul unei revizuiri de către o autoritate judiciară sau evasijudiciară. Totuși, nu există nici o obligație de prevedere a posibilității de revizuire a deciziilor în caz de opoziție fără succes sau revocare administrativă, cu condiția ca motivele acestor proceduri să poată face obiectul unor proceduri de invalidare.

În partea a V-a, Acordul prevede reglementarea diferendelor

Conform *articolului 63*, legile și reglementările, precum și deciziile judiciare și administrative finale de aplicabilitate generală, considerate executorii de către orice Membru, care vizează aspecte ce fac obiectul prezentului acord (existența, scopul, dobândirea și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și prevenirea unei folosiri abuzive a acestor drepturi) vor fi publicate sau, în cazul când publicarea lor nu este materialmente posibilă, puse la dispoziția publicului într-o limbă națională, astfel încât să se permită guvernelor și deținătorilor de drepturi să ia cunoștință despre acestea. Acordurile referitoare la aspecte făcând obiectul prezentului acord care sunt în vigoare între guverne sau organisme guvernamentale ale oricărui Membru și guvernul sau organismul guvernamental al unui alt Membru vor fi de asemenea publicate.

Membrii vor notifica legile și reglementările menționate la paragraful 1 la Consiliul pentru aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț pentru a-l ajuta în examinarea funcționării prezentului acord. Consiliul va încerca să reducă la minimum sarcina de executare a acestei obligații care incumbe Membrilor și va putea decide să elimeze obligația de a-i se notifica direct aceste legi și reglementări dacă consultările cu Organizația Mondială de Proprietate Intelectuală privind stabilirea unui registru comun de legi și reglementări dau rezultate. Pe de altă parte, Consiliul va studia în acest sens orice măsură care ar putea fi necesară în ceea ce privește notificările ce urmează a fi prezentate conform obligațiilor impuse de prezentul acord care decurg din dispozițiile respective ale Convenției de la Paris (1967).

Fiecare Membru va trebui să fie gata să fur-

nizeze unui alt Membru care îi solicită aceasta în scris informații de genul celor menționate la paragraful 1. Un Membru care are motive să credă că o decizie judiciară sau administrativă sau un acord bilateral specific în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală afectează drepturile care rezultă din prezentul acord va putea să ceară în scris să aibă acces la acea decizie judiciară sau administrativă sau la acel acord bilateral specific sau să fie informat despre acestea într-o modalitate suficient de detaliată.

Nici o dispoziție din paragrafele 1 la 3 nu va obliga Membrii să dezvăluie informații confidențiale a căror divulgare ar impiedica aplicarea legilor, ar fi contrare interesului public sau ar aduce prejudiciu intereselor comerciale legitime ale întreprinderilor publice sau private.

Articolul 66 prevede următoarele:

Având în vedere nevoile și imperatiile lor speciale, constrângerile lor economice, financiare și administrative și faptul că ele au nevoie de flexibilitate pentru a se dota cu o bază tehnologică viabilă, țările cel mai puțin dezvoltate Membre nu vor fi ținute să aplique dispozițiile prezentului acord, cu excepția celor din articolele 3, 4 și 5, pentru o perioadă de zece ani calculată de la data aplicării. La cererea motivată a unei țări cel mai puțin dezvoltate Membre, Consiliul va acorda prelungiri ale acestui termen.

Țările dezvoltate Membre vor oferi stimulente întreprinderilor și instituțiilor din teritoriul lor pentru a promova și încuraja transferul de tehnologie către țările cel mai puțin dezvoltate Membre pentru a le permite acestora să se doteze cu o bază tehnologică solidă și viabilă.

Articolul 67 tratează chestiunile de

cooperare tehnică.

Pentru a facilita punerea în aplicare a prezentului acord, țările dezvoltate Membre vor oferi, la cerere și conform modalităților și condițiilor convenite reciproc, o cooperare tehnică și financiară țărilor în curs de dezvoltare Membre și țărilor cel mai puțin dezvoltate Membre. Această cooperare va cuprinde asis-

tență în materie de elaborare a legislației interne referitoare la protecția, respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și la prevenirea abuzurilor, precum și sprijin în ceea ce privește constituirea sau întărirea birourilor sau agențiilor naționale însărcinate cu aceste aspecte, inclusiv formarea de personal.

În partea a VII-a - Dispoziții instituționale și dispoziții finale acordul prevede:

la articolul 68, constituirea unui Consiliu privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț.

Consiliul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț va urmări funcționarea prezentului acord și în special, va controla dacă Membrii se achită de obligațiile care le incumbă și va acorda Membriilor posibilitatea de a proceda la consultări asupra problemelor legate de aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț. El va exercita orice altă atribuție pe care Membrii i-o vor încredința și, în special, va furniza orice ajutor solicitat de către aceștia din urmă în contextul procedurilor de reglementare a diferendelor. În exercitarea funcțiilor sale, Consiliul va putea consulta orice sursă pe care o va considera necesară și cere acesteia informații. În consultare cu Organizația Mondială de Proprietate Intelectuală, Consiliul va căuta să stabilească, în anul care va urma primei sale reuniuni, dispozițiile corespunzătoare în vederea realizării unei cooperări cu organele acestei organizații.

Articolul 69 prevede: Membrii convin să coopereze în vederea eliminării comerțului internațional cu mărfuri care aduc atingere drepturilor de proprietate intelectuală. În acest scop, ei vor stabili puncte de contact în cadrul administrației lor naționale, vor furniza informații și vor fi gata să facă schimb de informații asupra comerțului cu astfel de mărfuri, ei vor incuraja, în special, schimbul de informații și cooperarea între autoritățile vamale în materie de comerț cu mărfuri de marcă contrafăcută și mărfuri pirat care aduc atingere dreptului de autor.

Articolul 70 presupune protecția obiectelor existente.

Prezentul acord nu creează obligații în privința actelor îndeplinite înainte de data aplicării sale pentru Membrul în cauză.

Cu excepția unor dispoziții contrare ale pre-

zentului acord, acesta creează obligații în ceea ce privește toate obiectele existente la data aplicării sale pentru Membrul respectiv și care sunt protejate în acel Membru la acea dată, sau care îndeplinesc sau vor îndeplini ulterior criteriile de protecție definite în prezentul acord. În ceea ce privește prezentul paragraf și paragrafele 3 și 4, obligațiile în materie de drept de autor referitoare la operele existente vor fi stabilite numai în conformitate cu articolul 18 al Convenției de la Berna (1971), iar obligațiile privitoare la dreptul producătorilor de fonograme și al artiștilor interpreți sau execuțanți pe fonograme existente vor fi stabilite numai în conformitate cu articolul 18 al Convenției de la Berna (1971).

Nu va fi obligatoriu să se restabilească protecția pentru obiecte care, la data aplicării prezentului acord pentru Membrul respectiv, au căzut sub incidența domeniului public.

În ceea ce privește orice act referitor la obiecte specifice care încorporează obiecte protejate care aduc atingere unui drept în baza legislației conforme cu prezentul acord, și care au fost începute, sau pentru care au fost efectuate investiții importante, înainte de data acceptării Acordului privind constituirea OMC de către acel Membru, orice Membru va putea să prevadă limitarea măsurilor corective pe care le poate obține deținătorul de drept în ceea ce privește continuarea acestor acte după data de aplicare a acordului pentru acel Membru. În astfel de cazuri, Membrul va trebui totuși să prevadă cel puțin plată unei remunerații echitabile.

Un Membru nu va avea obligația să aplique dispozițiile articolelor 11 și 14:4 originalelor și copiilor cumpărate înainte de data aplicării prezentului acord pentru acel Membru.

Membrii nu vor fi înținuți să aplique articolul 31, nici prescripția enunțată la articolul 27:1 potrivit căreia drepturi de brevet vor fi conferite, fără discriminare în ceea ce privește

domeniul tehnologic, utilizării fără autorizarea deținătorului dreptului, în cazul în care autorizarea pentru această utilizare a fost acordată de către puterile publice înainte de data la care prezentul acord a fost cunoscut.

În cazul drepturilor de proprietate intelectuală pentru care înregistrarea este o condiție a protecției, va putea fi permisă modificarea cererii de protecție suspendate la data aplicării prezentului acord pentru Membrii respectiv în vederea solicitării unei protecții mai mari în baza dispozițiilor prezentului acord. Aceste modificări nu vor introduce elemente noi.

În cazul în care un Membru nu acordă, la data intrării în vigoare a Acordului privind constituirea OMC, pentru produsele farmaceutice și produsele chimice pentru agricultură, posibilitatea beneficierii de protecția conferită de un brevet corespunzător obligațiilor sale în baza articolului 27, acest Membru:

i) indiferent de dispozițiile Părții a VI-a, va oferi, începând de la data intrării în vigoare a Acordului privind constituirea OMC, un mijloc de depunere a cererilor de brevet pentru astfel de invenții;

ii) va aplica acestor cereri, începând cu data aplicării prezentului acord, criteriile de brevetabilitate enunțate în prezentul acord ca și cum ele s-ar fi aplicat la data depozitarii cererii în acel Membru sau, în cazul în care poate fi obținută o prioritate și aceasta este solicitată, la data priorității cererii;

iii) va acorda protecția conferită de un brevet conform dispozițiilor prezentului acord începând de la data eliberării brevetului și pentru restul duratei de valabilitate a brevetului fixată de la data depozitarii cererii în conformitate cu articolul 33 din prezentul acord, pentru acele cereri care răspund criteriilor de protecție menționate la alineatul ii).

În cazul în care un produs face obiectul unei cereri de brevet într-un Membru conform paragrafului 8 i), vor fi acordate drepturi exclusive de comercializare, indiferent de dispozițiile Părții a VI-a, pentru o perioadă de cinci ani de la data obținerii aprobării de comercializare în acel Membru sau până când un brevet de produs va fi acordat sau refuzat în acel Membru, fiind aplicată perioada cea mai scurtă cu condiția ca, drept urmare a intrării în vigoare a Acordului privind constituirea OMC, o cerere de brevet să fi fost depusă și un brevet să fi fost eliberat pentru acest produs într-un alt Membru și ca o aprobare de comercializare să fi fost obținută în acest alt Membru.

Examinarea și amendamentele sunt stabilite în *articolul 71*.

La expirarea perioadei de tranziție menționate la articolul 65:2, Consiliul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț va examina punerea în aplicare a prezentului acord. El va proceda la o nouă examinare, având în vedere experiența dobândită în cursul punerii în aplicare a acordului, la doi ani după această dată și în continuare la intervale identice. Consiliul va putea de asemenea să proceze la examinări în funcție de orice fapt nou pertinent care ar putea justifica o modalitate a prezentului acord sau un amendament la acesta.

Amendamentele care vor avea drept unic scop adaptarea la niveluri mai ridicate a protecției drepturilor de proprietate intelectuală stabilite și aplicate conform altor acorduri multilaterale și care vor fi fost acceptate în cadrul acestor acorduri de către toți Membrii OMC vor putea fi supuse Conferinței ministeriale pentru ca aceasta să ia măsurile prevăzute privind constituirea OMC pe baza unei propunerii a Consiliului privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț elaborată prin consens.

Articolul 72 prevede că nu vor putea fi formulate rezerve în ceea ce privește dispozițiile prezentului acord fără consimțământul celorlalți Membri.

Articolul 73 presupune excepții privind securitatea.

Nici o dispoziție din prezentul acord nu va fi interpretată:

a) ca impunând unui Membru obligația de a furniza informații a căror divulgare va fi, după părerea sa, contrară intereselor esențiale privind securitatea sa;

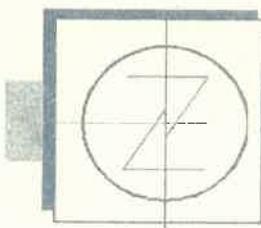
b) sau ca împiedicând un Membru să ia toate măsurile pe care le va considera necesare pentru protecția intereselor esențiale privind securitatea sa;

i) referitoare la materiile fisionabile sau la materialele care servesc la fabricarea acestora;

ii) referitoare la traficul de arme, muniții și material de război și la orice comerț cu alte articole și materiale destinate direct sau indirect să asigure aprovisionarea forțelor armate;

iii) aplicate în timp de război sau în caz de grave tensiuni internaționale;

c) sau ca împiedicând un Membru să ia măsuri în aplicarea angajamentelor sale în baza Cartei Națiunilor Unite, în vederea menținerii păcii și securității internaționale.

CE CONSTATĂ PRIMELE RĂSPUNSURI

Având ca scop impulsionarea activității inovaționale în condițiile tranziției la economia de piață, Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale și-a propus să formeze și să editeze un **REGISTRU** al **INVENTATORILOR** și **INVENȚIILOR** din **REPUBLICA MOLDOVA**.

Concepță conform exigențelor moderne, o astfel de bancă de date va constitui nu numai un vast depozit informațional de invenții și idei la dispoziția oricăror persoane sau organisme interesate, dar, printr-o publicitate eficientă, va contribui la contactele de afaceri reciproc avantajoase dintre inventatori și cei dispusi să le folosească invențiile.

Atât numeroși inventatori, cât și organizații de resort au răspuns la apel, completând formularele elaborate și difuzate de AGEPI. Prezentăm cititorilor o analiză a primelor 50 de răspunsuri.

1) a) 20% au răspuns că preferă activitatea inovațională individuală;

28% preferă creația colectivă;

32% sunt de acord să creeze atât în mod individual, cât și în colectiv.

1) b) 20% au preferat creația liberă;

12% au preferat creația la comandă;

6% au optat atât pentru creația liberă, cât și cea la comandă.

1) c) 38% preferă activitatea inovațională în cadrul sarcinii de producție prin contract cu beneficiarul.

2) La întrebarea "care sunt formele adecvate de remunerare a activității inventive?" răspunsurile s-au repartizat după cum urmează:

remunerare la aprecierea patronului - 4%;

vânzarea invenției - 22%;

remunerare prin contract de licență - 68%;

cedarea către stat contra recompensă - 22%.

3) a) 40% preferă implementarea inovațiilor de către autor;

b) 68% preferă implementarea prin centrele specializate sau asociațiile inovatorilor;

c) 8% optează pentru cessionarea drepturilor.

4) 34% consideră că formalitățile legate de perfectarea actelor privind brevetarea pun piedici în creație, dar sunt necesare;

38% consideră că formalitățile nu le fac dificultăți;

44% au răspuns că se folosesc de serviciile specialiștilor.

5) Literatura de brevete în procesul creării invenției:

o folosesc uneori - 34%

o folosesc regulat - 56%

n-o folosesc - 10%

6) Au răspuns că:

a) cunosc bazele protecției proprietății industriale în Republica Moldova
24%

Model de formular

Subliniați-vă opțiunea

1. Care este metoda de creare a invențiilor sau inovațiilor preferată de Dvs?	a) individuală	10
	colectivă	14
	individuală+colectivă	16
	Total	40
	b) creație liberă	10
	creație la comandă	16
	creație liberă și creație la comandă	3
	Total	19
	c) în cadrul sarcinii de producție prin contract cu beneficiarul.	19
2. Care sunt, după părerea Dvs., formele adecvate de remunerare a activității inventive?	a) remunerare la aprecierea patronului;	2
	b) vânzarea invenției;	11
	c) remunerare prin contract de licență;	34
	d) cedarea către stat contra recompensă.	11
3. Care sunt, după părerea Dvs., formele optime de folosire a inovațiilor?	a) implementarea de către autor;	20
	b) implementarea prin centrele specializate sau asociațiile inovatorilor;	34
	c) cesiunea drepturilor.	4
4. Formalitățile legate de perfectarea actelor în vederea brevetării nu pun piedici în creația Dvs.?	a) pun, dar sunt necesare;	17
	b) nu-mi fac dificultăți;	19
	c) mă folosesc de serviciile specialiștilor.	22
5. Folosiți literatura de brevete în timpul creării invenției?	a) da, uneori;	17
	b) da, regulat;	28
	c) nu.	5
6. Cunoașteți bazele protecției proprietății industriale în Republica Moldova?	a) da;	12
	b) nu;	13
	c) da, dar insuficient.	22
7. Cum este organizată la unitatea Dvs. activitatea inventatorilor, sunt ei implicați în ieșirea din criză a unității?	a) inventatorului nu i se acordă nici o atenție;	12
	b) acceptabil;	22
	c) bine, inventatorii sunt pilonii în activitatea unității.	14

b) n-o cunosc	-26%
c) o cunosc, dar insuficient	-44%
7) Au răspuns că:	
a) la unitatea economică respectivă inventatorului nu i se acordă nici o atenție	-24%
b) la unitatea economică activitatea inventatorilor este organizată acceptabil	-44%
c) la unitatea economică activitatea inventatorilor este organizată bine, inventatorii sunt pilonii în activitatea unității	-28%

Fără doar și poate, unele dintre răspunsuri sunt de natură să ne bucure (dacă nu cumva reflectă un optimism exagerat) - de exemplu, faptul că în majoritatea covârșitoare a unităților economice activitatea inventatorilor este organizată acceptabil, mai mult ca atât - chiar bine, întreprinderile se bazează pe creația inovatorilor. Prin urmare, numărul scăzut al cererilor de brevet se explică, în primul rând, prin situația financiară precară atât a inventatorilor (incapabili să plătească taxele de brevetare), cât și a unităților.

Pe altă parte, aproape 40 la sută din respondenți optează pentru activitatea inovațională prin contract cu întreprinderea, deci, preferă să fie asigurați cu cele necesare pentru a se consacra în întregime creației și speră la remunerare garantată prin contract. De aici, și obligația beneficiarului de a onora toate clauzele contractului. E caracteristică și opțiunea pentru contractul de licență (68%), preferabil cesiunii, deoarece autorul nu dorește să piardă controlul asupra invenției.

Un moment aparte îl constituie preferința pentru o eventuală implementare a invențiilor prin centrele specializate (sau asociațiile inventatorilor). Deci, se pune în modul cel mai serios problema înființării unor astfel de centre. Un semnal adresat direct persoanelor fizice și juridice dispuse să le creeze.

Cât îi privește pe cei 34 la sută care consideră că formalitățile în vederea brevetării le pun piedici, le-am recomanda să urmeze exemplul celor 44% care se adresează specialiștilor. Probabil, la ora actuală e soluția preferabilă.

Pe lângă răspunsurile la întrebările din formular, unii inventatori au găsit de cuviință să ne adreseze sugestii, lucru pentru care le suntem sincer recunoscători. Spicuim din propunerile făcute de dl I. Clătinici:

1) BOPI să fie împărțit în două ediții aparte:

Brevete, modele de utilitate, desene / modele industriale, mărci.

Acte normative.

2) Ar fi bine ca "Registrul inventatorilor și invențiilor din Republica Moldova" să fie editat și în limba engleză.

3) La un for de specialitate, autorul a avut trista ocazie să constate că unii factori responsabili din Ministerul Industriei al Republicii Moldova n-au idee de BOPI, nu înțeleg necesitatea brevetării obiectelor de proprietate industrială și a verificării exportului (având în vedere obiectele nebrevetate și puritatea brevetară). Pornind de la aceste considerente, dl Clătinici propune declanșarea unei campanii de popularizare a cunoștințelor în domeniul protecției proprietății industriale. Pentru început, să fie expediate scrisorile necesare la ministere, asociații, unități economice, executivele raionale, primăriile orașelor etc.

4) Să fie publicat un model de contract de cesiune, licență etc.

Cât privește celelalte sugestii ale inventatorului (adoptarea Legii privind brevetele de invenție, reducerea taxelor de protejare a obiectelor de proprietate industrială, familiarizarea cu bazele legislative ale protecției, adresarea către ministere și alte foruri), îl informăm că toate aceste acțiuni au și fost întreprinse. În plus, la propunerea AGEPI, Televiziunea Națională difuzează regulat ciclul de emisiuni specializate "Inventica". Se prevede ca în toate orașele republicii, pe lângă biblioteci, să fie înființate compartimente de informație în domeniul proprietății industriale, asigurate cu materialele necesare de către AGEPI. Primele au și fost deschise la Cahul și Ceadâr-Lunga.

Cum înțelegeți protecția proprietății intelectuale?

*Răspunde: Victor VOVC,
prof. univ., dr. hab. în medicină*

Un imperativ al timpurilor noastre este dezvoltarea învățământului, științei, tehnologiei, bazate în fond pe producție intelectuală și legate de folosirea ei. E binevenit, deci, orice act legislativ sau executiv care reglementează drepturile de autor și relațiile în domeniul proprietății intelectuale. Mă refer la Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe adoptată de Parlamentul Republicii la 23 noiembrie 1994 și aderarea Republicii Moldova la convențiile internaționale în domeniul proprietății intelectuale.

Dreptul de autor - de proprietar al produsului intelectual - este acea forță motrice care stimulează cercetările în domeniul științelor fundamentale. Dreptul de autor în acest caz este strâns legat de dreptul de proprietate, acesta fiind deseori singura recompensă morală (nu și materială) a cercetătorului. O afirm din cauza că se cunosc foarte puține cazuri când o idee, descoperire, concepție în domeniul științelor fundamentale a adus autorului efect finanțiar nemijlocit și rapid (cu excepția premiilor naționale și internaționale).

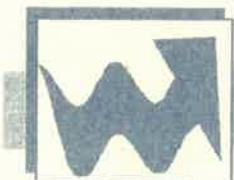
După părerea mea, aceasta se întâmplă din cauza că produsul intelectual al științelor fundamentale este mult mai slab aparat de legislația în vigoare în multe țări decât produsul intelectual al științelor aplicative, tehnologice. Acestea din urmă sunt protejate de licențe, brevete - procedeu recunoscut de întreaga comunitate internațională, pe când proprietatea asupra descoperirilor științifice formal nici nu face parte din formele proprietății intelectuale, deoarece nici unul din actele legislative naționale și nici una din convențiile internaționale nu acordă dreptul de proprietate asupra descoperirilor științifice. Există numai unele modalități de înregistrare, de confirmare a dreptului de prioritate în descoperirea științifică: neformale - în cadrul societăților științifice internaționale și formale - de exemplu, certificate speciale eliberate de un organ statal (Rusia).

Nu pledez pentru o birocratizare în acest domeniu, însă pentru a menține cercetările fundamentale deja inițiate și promovate de școlile științifice consacrate din Republica Moldova sunt necesare anumite intervenții ale legislativului și mai ales ale executivului țării.

Relațiile dintre colectivele de cercetători în domeniul științelor fundamentale, aplicative, tehnologice și de producție necesită o reglementare în domeniul dreptului de autor în așa mod, ca acel ce a înaintat ideea, concepția inițială să nu fie "uitat" la materializarea ei (care cum se stie întârzie cu 5-10 ani, ceea ce contribuie la fenomenul "titării").

În unele țări, de exemplu S.U.A., știința fundamentală este concentrată mai mult în universități, care dispun de programe de colaborare cu laboratoarele firmelor interesate și de programe proprii de licențiere, cu consecințe juridice și financiare favorabile dezvoltării cercetărilor fundamentale. E o modalitate demnă de urmat și este necesar ca statul să elaboreze procedee de stimulare a acestui mod de colaborare.

Desigur, descoperirile și ideile fundamentale nu pot fi un "bun național", ci reprezintă patrimoniul întregii omeniri. Însă națiunea, țara, pentru a nu lipsi omenirea de un nou Newton sau Mendeleev, este datoare să susțină (pe măsura posibilităților) și să protejeze cercetările științifice fundamentale.

O PROBLEMĂ FUNDAMENTALĂ A INVENTICII - OPTIMIZAREA ZONEI DE TRANSFER TEHNOLOGIC

prof. dr. ing. Vitalie BELOUS,

Rector al Universității Tehnice "Gh. Asachi" Iași

*Director general al Institutului Național de
Inventică Iași,*

*Președintele de onoare al Societății
Inventatorilor din România*

Când și cum trebuie transmisă ștafeta tehnologică, de la universitate la industrie, reprezintă două attribute fundamentale atât pentru reușita deplină a cercetărilor tehnologice creative ale învățământului superior, cât și pentru adevărata succese tehnico-economice ale industriei.

Prezentul articol se referă dominant la prima întrebare - când? - în care dintre cele 7 zone principale posibile (idee, brevet, proiect, model experimental, prototip experimental, prototip industrial, serie=pilot și tehnologie=pilot) trebuie predată ștafeta (fig.1 - 8).

Este evident faptul că în cazul prezentat în figura 1 transferul a fost ratat, întrucât industria și-a rezolvat cu mijloace proprii problemele inovării tehnologice, iar universitatea n-a avut ce oferi, nici măcar la nivel de idee (de subiect de creație); situația se referă la universitățile unde creația tehnică și evoluția ei sunt atât de lente încât nu pot face față ritmului inovării industriale.

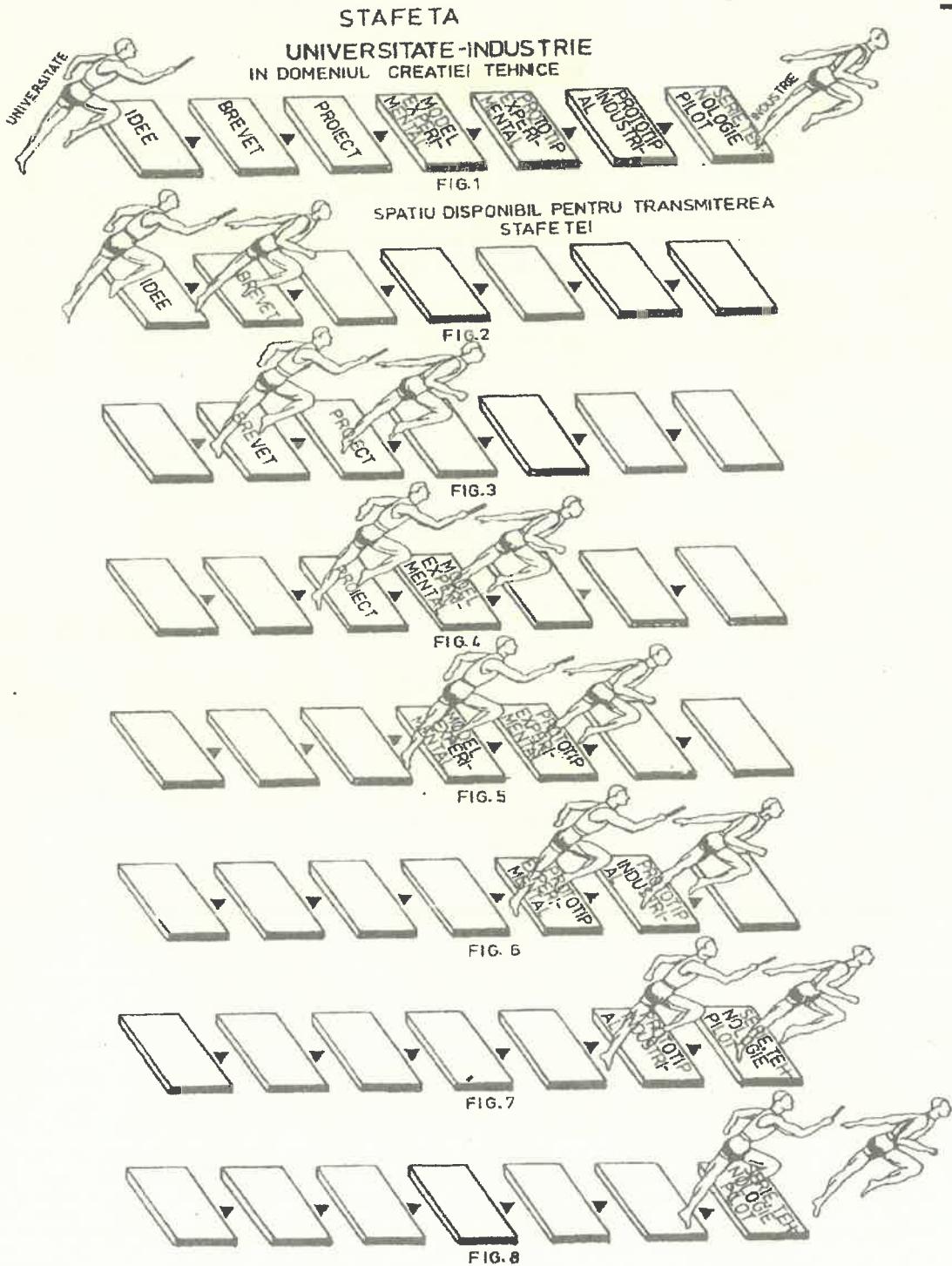
Celor 7 zone posibile de dezvoltare a tehnologiei corespund tot atâtea zone posibile de transmitere a ștafetei universitate - industrie. Fiecare dintre variantele posibile prezintă avantaje și dezavantaje, după cum urmează.

Universitatea Tehnică "Gh. Asachi" din Iași posedă o bogată experiență în toate cele 7 variante de transmitere a ștafetei tehnologice universitate - industrie, dar în cele ce urmează se prezintă numai unele rezultate obținute prin variantele 6 și 7, datorită în special caracterului practic unic al acestora. Acest caracter se datorează faptului că pentru utilizarea variantelor de transmitere "întârziată" (6 și 7) a ștafetei tehnologice este necesară o "industrializare" prealabilă a Universității tehnice care datorită costurilor ridicate este inaccesibilă pentru marea majoritate a instituțiilor de învățământ tehnic superior.

Folosind o conjunctură favorabilă, Universitatea tehnică a reușit, în anii 1972 - 1980, să construiască și să doteze 6 mici fabrici pentru producția serie-pilot a unor produse originale sau folosind tehnologii originale, în domeniul construcțiilor de mașini (scule așchietoare și dispozitive), al industriei textile (materiale nețesute), chimiei industriale și electrotehnicii. Aceste unități și-au demonstrat viabilitatea, contribuind substanțial la accelerarea și garantarea transferului tehnologic, reducând la maxim riscul inovării pentru marea industrie. De exemplu, funcționarea fabricii de scule așchietoare s-a soldat cu următoarele rezultate favorabile:

TABELUL 1

Varianța și caracteristicile sale	Avantaje	Dezavantaje
1. Transmiterea ștafetei la nivel de idee - Pe baza deciziei impuse din analiza valorii, se formulează tema de creație; - Se transmite industriei tema de creație (ce trebuie inventat, care este soluția optimă cunoscută și care sunt atributele principale care prezintă slăbiciuni și ca atare ar trebui îmbunătățite)	- Limitându-se la rolul de emițător de idei universitatea își dezvoltă maximal (prin concentrarea forțelor de concepție) sistemul informațional și de prelucrare tehnico-economică a informației. - Creșterea substanțială a numărului ideilor creative de universitate - Libertate a industriei de a dezvolta, funcție de specific, celelalte 6 etape de materializare a ideilor.	- Probabilitatea redusă de a fi dispusă să preia tehnologia într-o fază incipientă - neverificată, - Necesitatea supradimensionării compartimentelor de concepție ale întreprinderilor industriale.
2. Transmiterea ștafetei la nivel de brevet - Universitatea își asumă sarcina căutării, găsirii și brevetării soluției optime - Se transmite industriei o soluție concretă, a cărei brevetabilitate și puritate de brevet a fost atestată de oficile naționale	- Universitatea își concentrează eforturile strict la activitatea creativă, sporindu-i eficiența. - Industria receptează soluții de principiu, caracterizate prin noutate și progres - atrăbute principale pentru lansarea de noi produse sau tehnologii	Grad redus de finisare a soluției, sarcinile de proiectare, modelare, realizare de prototipuri și experimentare revenindu-i în exclusivitate industriei - Cel care preia brevetul nu are vizionarea de ansamblu a celui care a elaborat ideea și a obținut protecția acesteia.
3. Transmiterea ștafetei la nivel de proiect - Universitatea prin propriile compartimente de proiectare, realizează o primă etapă de concretizare a ideii - proiectul (de model sau prototip experimental) și-l transmite spre realizare industriei	- Proiectul, executat de elaboratorul brevetului, pune în valoare, maximă, avantajele preconizate în descriere; - Proiectul propriu este mai adevarat eventualor realizări în universitate a etapelor: model experimental și prototip experimental	- Necesitatea dezvoltării compartimentelor proprii de proiectare în universitate - Necesitatea răcordării proiectului universitar cu cel industrial, de către beneficiar
4. Transmiterea ștafetei la nivel de model experimental - În cazul creațiilor tehnice radicale, cu modificarea principiului fizic de funcționare, (fiind necesară etapa de verificare prin model funcțional), universitatea, prin atelierele proprii de prototipuri, transmite industriei modelul funcțional prin care s-a verificat noul.	- Siguranța verificării practice a nouării - Reducerea riscului unor investiții suplimentare din partea industriei	- Cheltuieli suplimentare în universitate privind realizarea atelierelor de prototipuri (a incubatoarelor)

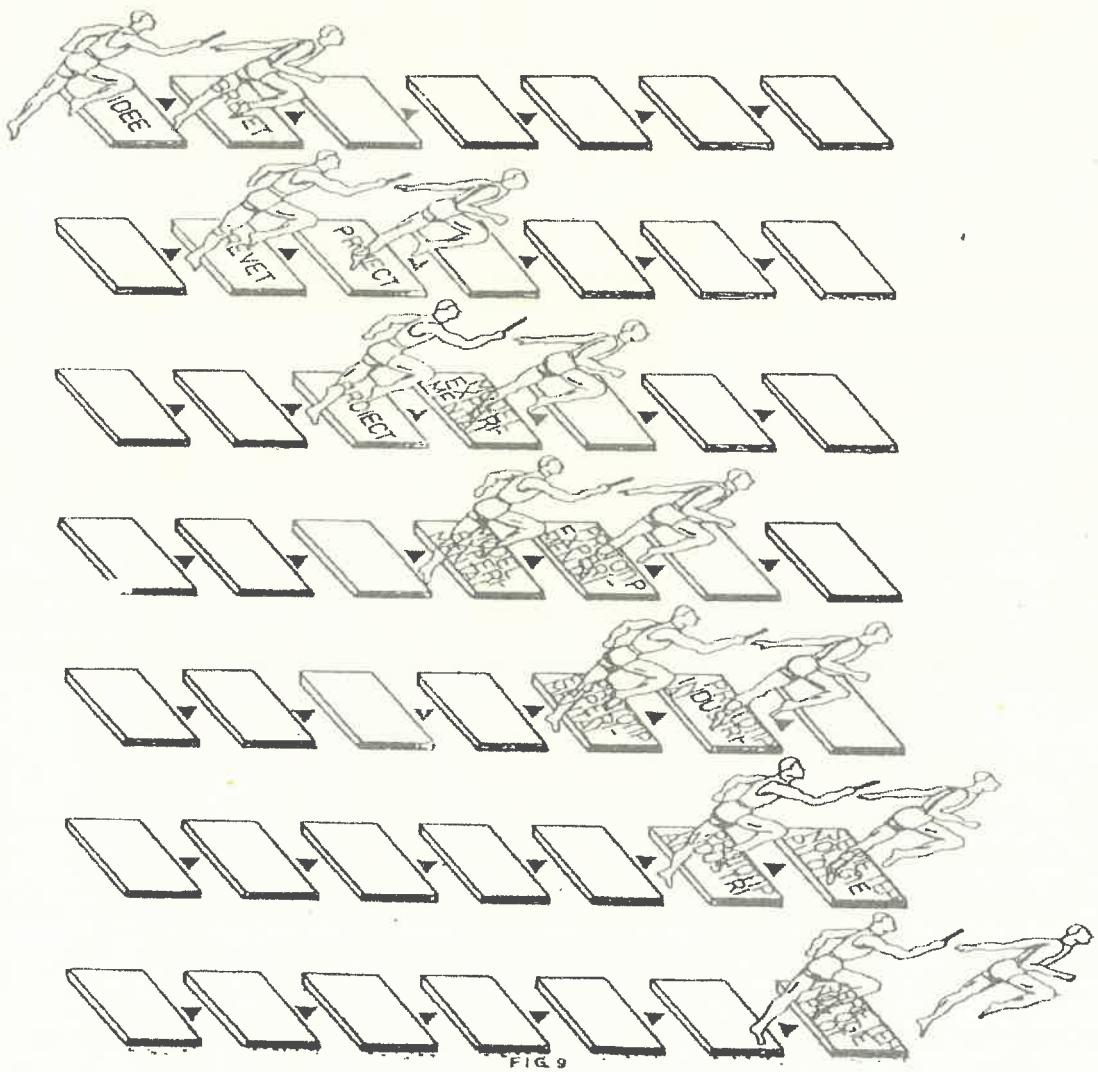

The diagram consists of three columns representing different implementation speeds:

- IMPLEMENTARE "FORTATA"**: Shows a steep downward-sloping line labeled "Doza de risc" (Dose of risk).
- IMPLEMENTARE LENTA**: Shows a flatter downward-sloping line labeled "Costuri" (Costs).
- IMPLEMENTARE NORMALA ACCELERATA**: Shows a flatter downward-sloping line labeled "Nivelul de industrializare a universitatii" (Level of university industrialization).

Two diagonal lines represent levels of verification:

- A solid line labeled "Nivelul de valoare a ideii" (Level of value of ideas) sloping upwards from left to right.
- A dashed line sloping upwards from right to left.

- Constituirea, omologarea și pilotarea într-o producție de serie mică, urmată de un transfer spre două mari fabrici specializate, a unui număr de peste 140 tipuri de scule așchietoare, bazate pe 60 de brevete proprii;

- prin eliminarea corespunzătoare a importului și prin creșterea de productivitate, s-a obținut o eficiență economică globală, la nivel național, de peste 120.000.000 \$;

- sculele și inventiile corespunzătoare, prezentate la saloanele mondiale de inventii Eureka-Bruxelles și Geneva, precum și la saloanele internaționale de la Viena, Barcelona (Vilanova), Zagreb, Varna și Iași, au obținut 30 medalii de aur și 8 premii speciale ale juriilor internaționale;

- studenții au evoluat într-un mediu creativ, având posibilitatea să parcurgă pe bâncile școlii toate formele de activitate ale viitorului inginer de concepție, ceea ce, corelat cu faptul că toți studenții Universității tehnice audiază cursuri de inventică, a condus la o creștere substanțială a inventiilor studențești; în fiecare an se nasc peste 100 de inventatori - studenți.

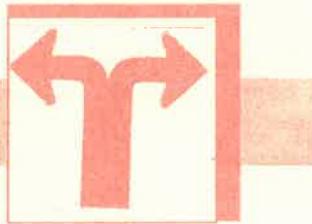
Din cele prezentate anterior și din analiza curbelor de sinteză din figura 9, se pot deduce următoarele concluzii generale privind optimizarea zonei de transfer tehnologic universitate - industrie:

- Transferul "prematur", la nivel de idee sau brevet, este comod și economic pentru universitate, dar este laborios, plin de riscuri și cu puține șanse de reușită în industrie; procesele empatici, universitate - industrie, strict necesare marilor succese industrial-economice, se stabilesc dificil; implementarea industrială se realizează de o manieră forțată.

- Transferul efectuat la nivel de proiect sau model experimental=funcțional intră în zona implementării normale, dar, datorită nivelului modest de valorificare a ideii, se desfășoară lent.

- Transferul efectuat la nivel de prototip experimental - optimizat parametric - intră în zona accelerată a implementării normale;

- Transferul efectuat la nivel de prototip industrial sau chiar de prototip industrial însotit de tehnologiile de fabricație pilotate în prealabil know-how complet) elimină integral risurile, reduce costurile cercetării la beneficiar, condiții în care se rezolvă favorabil o a doua problemă fundamentală a inventiei: transformarea proceselor de implementare a noului în industrie în procese de absorbiție industrială.

Pentru crearea unui sistem modern de achitări interbancare

Constantin BULHAC,
președintele Consiliului de
administrație al Băncii
de Economii a Moldovei

E imposibil să ne imaginăm activitatea unui sistem bancar modern fără o bună organizare a sistemului de prelucrare a informației bancare și o politică bine chibzuită în domeniul informației și tehnologiilor bancare, capabile să efectueze în mod operativ și precis operațiunile și tranzacțiile necesare. În prezent aceasta a devenit una din problemele majore în economia națională în relațiile ei cu sistemul bancar. Desigur, e un adevăr ce se referă și la relațiile cetățenilor cu sistemul bancar. Reținerea tranzacțiilor scoate din circuitul monetar o masă substanțială de resurse bănești, care nu pot fi folosite rațional din punct de vedere al intereselor economiei naționale și ale societății.

Unele bănci aplică în prezent sistemul electronic în tranzacții și transferă mijloacele bănești operativ, în timp de câteva ore, pe când altele, folosind tehnologiile tradiționale, le rețin, înghețând aceste mijloace pentru o perioadă destul de mare.

Acum câțiva ani, de către Banca Națională a fost abordată chestiunea creării unui centru interbancar de decontări și trecerea la sistemul electronic, dar, cu părere de rău, nu toate băncile au susținut această inițiativă. În opinia noastră, motivele principale ale acestora se rezumă la:

- a) lipsa cadrului legislativ necesar;
- b) lipsa surselor financiare.

Nu este exclus faptul că pot fi și interese de reținere a sumelor intrate în contul băncii avându-le astfel la dispoziție pentru o anumită perioadă.

Credem că ar prezenta un anumit interes experiența Băncii de Economii în folosirea timp de peste 1,5 ani a sistemului electronic, plasate pe întreg teritoriul țării.

Odată cu alte acțiuni de reorganizare a managementului, conducerea băncii a întreprins un sir de măsuri necesare pentru trecerea la tehnologii bancare avansate, inclusiv la tranzacțiile în regim electronic.

Constatăm că clientela susține acest procedeu tehnic, care-i permite de a efectua operativ, tranzacțiile și a controla permanent situația contului în bancă. Faptul este confirmat de creșterea în permanență a numărului de clienți care se folosesc de serviciile băncii.

Băzându-ne pe practica sistemului bancar în țările economic avansate, putem face concluzia că viitorul în operațiunile bancare aparține tehnologiilor avansate, iar metodele tradiționale (pe hârtie) nu pot avea nici o perspectivă.

Experiența acumulată ne permite să constatăm că menținerea în funcție a

acestui regim depinde de anumite condiții specifice, dar îndreptățite pe deplin. Este necesară perfecționarea continuă a utilării tehnice a serviciilor respective ale băncii, introducerea în permanență a sistemelor electronice de legătură între sucursale și centru, care conectate la sistemele informaționale "REUTER" și "SWIFT", necesită investiții suplimentare, dar totodată lărgesc posibilitățile băncii și ale sistemului bancar în întregime, ceea ce dă posibilitate fiecarui client de a obține operativ informația financiară și economică respectivă. E necesară de asemenea perfecționarea continuă a cadrelor, revederea graficului de activitate a instituțiilor bancare și alte măsuri.

Desigur, crearea unui câmp informațional bancar unic constituie o problemă foarte complicată. O importanță primordială în acest sens o prezintă siguranța funcționării utilizatorului, programaturii și canalelor de legătură. În primul rând aceasta se referă la sistemul de prelucrare și transmitere a datelor. Cele mai mici devieri pot avea consecințe serioase, deoarece avem de a face cu sume mari de bani. Este foarte importantă și de răspundere problema tehnologică de limitare a accesului la informația bancară. Divulgarea informației poate avea urmări dintre cele mai dramatice.

Pentru o bună funcționare a acestui sistem sunt inadmisibile deconectările care au loc în rețelele de surse energetice.

Tehnologia bancară bazată pe folosirea documentelor electronice necesită fără îndoială și o bază legislativă spre a permite soluționarea anumitor litigii care pot să apară în funcționarea lui și relațiile cu clientela. Sunt necesare proceduri speciale, cu ajutorul cărora, în caz de necesitate, să ar putea dovedi trecerea documentului prin instanțele respective. În afară de aceasta,

e nevoie de a elabora acte normative și a folosi anumite standarde obligatorii de mijloace tehnice, programaturi și proceduri unice. Desigur că sistemul de aparate trebuie să fie creat și aplicat de fiecare bancă în parte, precum socoate de cuviință.

Odată cu dezvoltarea sistemului bancar, accelerarea activității de afaceri în republică apare tot mai insistent necesitatea stringentă a creării unei rețele interbancare corporative, deși realizarea ei cere mari cheituieli. Ar fi utilă experiența țărilor avansate acumulată în această direcție și, îndeosebi, folosirea ajutorului tehnic acordat de Comunitatea Europeană prin programul "TACIS".

Pornind de la premisa că crearea sistemului modern de achitări se va reflecta asupra economiei țării în întregime, sunt necesare măsuri din partea Guvernului, care ar cuprinde și perfecționarea sistemului de impozitare și formare a surselor financiare pentru dotarea tehnică atât a agenților economici, cât și a sistemului bancar. Nu cred să existe o îndoială în privința faptului că aceste cheltuieli sunt necesități de producție și, prin urmare, urmează să fie considerate cheltuieli de producție.

Deoarece puterea de cumpărare și mobilitatea monedei naționale constituie factori absolut necesari pentru buna funcționare a sistemului economic și în de organele respective ale statului - Guvern, Banca Națională - și aplicarea procedeelor moderne trebuie să fie o cauză majoră a acestor instanțe și, desigur, a sistemului bancar în întregime.

Cheltuielile necesitate de crearea rețelei interbancare corporative, repet, sunt considerabile, dar ele vor fi recuperate prin efectele pozitive, obținute prin aplicarea în practica cotidiană.

O necesitate imperioasă: studiu pieței

*conf.dr. Anatol BUCATĀNSCHI,
directorul Institutului de
Marketing din Moldova*

Cu cât mai mult ne afundăm în vâltoarea relațiilor de piață, cu atât în mai mare măsură apare în fața producătorilor de mărfuri problema: cum să-și vândă producția? Cum să atragă spre ea cumpărătorii?

Cândva la noi nici nu exista o asemenea chestiune: în condițiile economiei planificate, ale deficitului total orice marfă era vândută de îndată ce era produsă. Acum însă, pentru majoritatea întreprinderilor, desfacerea mărfurilor a devenit foarte dificilă.

Recent, la o onomastică, l-am întâlnit pe directorul unei renumite întreprinderi, produsele căreia erau o mândrie cu cinci ani în urmă, o carte de vizită a republicii, și se vindeau ca pâine caldă. Păi iată, directorul acesta îi invită insistent pe oaspeți să contribuie la desfacerea producției fabricate la întreprinderea sa, promînd mari comisioane.

În genere, conducătorii de întreprinderi se fac luntre și punte, recurg la diferite tertipuri spre a-și desface marfa. Pentru aceasta sunt mobilizați adesea o parte din lucrătorii unității, se angajează agenți speciali etc.

Însă toate aceste acțiuni se arată a fi insuficiente, stocarea de mărfuri căpătând un caracter catastrofal.

Astfel, numai la întreprinderile Ministerului Industriei stocurile produselor finite au crescut de la începutul anului de 3 ori, constituind mai mult de 90 mln. lei. Costul produselor finite la întreprinderile de prelucrare ale CAI a depășit 230 mln. lei. În depozitele producătorilor de mărfuri la începutul anului 1995 s-au concentrat 320 tone de carne, 120 tone de unt, 187 mcb. de conserve, 219 tone de zahăr, 410 tn. de articole de patiserie, 626 mii bucăți de articole tricotate, 1400 de ulei vegetal, 1,1 mln. perechi de ciorapi și

șosete, 234 mii de perechi de încălțăminte din piele, 8 mii mașini de spălat, 5 mii televizoare. Stocurile de mărfuri în comerțul cu amănuntul la 1 octombrie au depășit 200 mln. lei.

Concomitent, producerea mărfurilor de larg consum s-a micșorat cu circa 40%, inclusiv a celor alimentare cu mai bine de 38%, a celor nealimentare cu circa 46%. La sfârșitul anului 1994 această tendință s-a amplificat.

Reducând volumul de fabricație, producătorii încearcă să compenseze pierderile prin majorarea prețurilor. Ca rezultat, după nivelul prețurilor o parte considerabilă a mărfurilor produse în republiecă în general nu corespunde cererii populației. Producătorii de mărfuri formează prețurile la produse pe baza cheltuielilor individuale de producție care nu iau în considerare cererea și oferta pieței. Volumul prețului de desfacere în vigoare se determină, în fond, de prețul de cost deplin, ce include cheltuielile comerciale și volumul impozitului. Dar își pot oare permite cumpărătorii aceste mărfuri? Asemenea întrebări supărătoare producătorii nici nu-și pun.

După cum se știe, conform legislației noastre, organele ierarhic superioare nu au dreptul de intervenție în activitatea managerială a întreprinderilor din ramurile de stat și private. E o prevedere cu cele mai bune intenții, pentru a stimula inițiativa întreprinderilor. Dar, în cele mai dese cazuri, unitățile economice nu știu a profita de această libertate și, aşa cum s-au deprins, încearcă să determine sortimentul și volumul producției fabricate reieșind doar din propriile posibilități de producție, fară a lua în considerare condițiile externe și legile funcționării sistemului de piață. Cum putem să vorbim despre competitivitatea mărfurilor noastre pe piețele externe, când prețurile lor adesea le depășesc

pe cele mondiale? Să luăm spre exemplu producerea tutunului fermentat, care aduce 16 la sută din venitul bugetului de stat. Despre importanță ei pentru economia republicii e inutil să mai vorbim. Dar după datele de analiză, produsele menționate nu pot concura pe piața mondială din cauza prețurilor înalte de livrare. Prețurile excesive nu favorizează desfacerea articolelor din tutun nici pe piața internă.

Analizele demonstrează că dacă în 1993 republica prezenta pentru export tutun cu prețul de 1000-1200 dolari SUA pentru o tonă, în 1995, din cauza supraproducției și majorării stocurilor pe piața internațională, el nu poate găsi piață de desfacere decât la prețul de 750-800 dolari. În realitate, prețul la tutunul moldovenesc în anul acesta a depășit 1180 dolari pentru o tonă (chiar cu condiția că nivelul rentabilității fabricilor de fermentare a tutunului va constitui doar 10%).

Reducerea prețurilor e puțin posibilă, deoarece cresc cheltuielile factice pentru fermentare, costul resurselor energetice și carburanților, prețurile contractuale la materia primă, procentele pentru credite. În plus, întreprinderile nu sunt stimulate pentru reducerea prețului de cost și alte economii. Toate cheltuielile sunt raportate la prețul de cost și sunt incluse în prețul produselor. Sau să luăm industria zahărului. Aici prețurile de livrare pentru o tonă constituie aproximativ 1800 dolari, ceea ce depășește considerabil prețurile mondiale. Pe piața internă, vânzarea zahărului în iulie 1994 s-a redus în comerțul de stat cu 1/3 comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 1993. Tendința majorării prețurilor se păstrează și în 1995, deci corespondator se micșorează posibilitatea exportului.

O mare instabilitate se constată în constituirea prețurilor la pâine și articolele de panificație. Numai în perioada lulie - octombrie 1994 multe combinate de produse cerealiere din republică au majorat de trei ori prețurile la fâna de toate categoriile.

Prin Decretul Președintelui Republicii, întreprinderile de panificație au fost scutite de impozite pe valoarea adăugată pentru desfacerea produselor pe întreaga perioadă a anului 1994. Pe lângă aceasta, sumele achitate de ele conform impozitelor pe valoarea adăugată pentru grâu, energie electrică, combustibil și alte resurse materiale nu se includ în prețul de cost al producției și se referă în ordinea stabilită la achitările bugetare. Prețurile însă, după cum vedem, nu se stabilizează.

Astfel de exemple pot fi aduse la infinit. Fenomenul acesta a devenit tipic.

Puțin probabil ca problema desfacerii producției prin metode rudimentare, cum încearcă să facă mulți producători, să-și găsească soluția. A venit de mult timpul metodelor științifice. În economia mondială s-a acumulat în acest domeniu o experiență vastă.

Nu din întâmplare, încă la mijlocul secolului curent majoritatea întreprinderilor producătoare din țările cu economie de piață au început să utilizeze în planificare și producere metode de marketing, adică folosirea în organizarea producției și desfacerea mărfurilor a unui complex de măsuri ce înglobează o analiză minuțioasă a cererii, organizarea științifică a cererii și ofertei, folosirea mai amplă a reclamei. Aceasta presupune, raportat la o zonă concretă, că se studiază mai întâi necesitățile acesteia în ce privește anumite mărfuri concrete, pe care întreprinderile planifică să le producă într-o anumită perioadă de timp, apoi se alcătuiește viitorul sortiment, luându-se în considerare cerințele diferitelor pături ale populației. Se ține cont de o sumă de indicii: calitate, ambalaj, prețuri etc., se desfășoară campanii de reclamă și numai după aceea se trece la producere. Se evaluatează numai de către prezența pe o piață sau alta a mărfurilor analogice, a firmelor concurente atât din propria țară, cât și din alte țări.

După cum vedem, pentru a fabrica o producție necesară cumpărătorului, se cer nu numai cheltuieli pentru producție ca atare, dar și cheltuieli pentru studierea pieței și pentru reclamă. Întrucât așa ceva nu a mai existat la noi, majoritatea conducerilor de întreprinderi consideră de prisos să prevadă cheltuieli în aceste scopuri la planificarea producției. Rezultă că crățând o mie de lei, pierdem milioane. Viața însă impune schimbarea mentalității conducerilor de diferite ranguri.

La nivel superior, condescerea a înțeles deja că problema desfacerii poate fi soluționată numai prin studierea sistematică a pieței interne și externe. În componența Agentiei de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale funcționează Institutul de Marketing care, începând cu anul 1995, elaborează programe anuale privind cererea mărfurilor pe piețele interne și externe, studiază și programează conjunctura piețelor, elaborează balanțele - programe ale cererii și ofertei pe piață republicană de mărfuri, studiază volumul unor anumite piețe de mărfuri, competitivitatea mărfurilor produse în republică. La această problemă am dorit să ne oprim mai detaliat.

Majoritatea producătorilor de mărfuri și firmelor mediatoare, ce se ocupă cu desfacerea mărfurilor produse în republică peste hotarele ei, trebuie să cunoască neapărat prețurile cu care se vând, de

exemplu, coniacul, vinurile tari, articolele din tutun sau conservele de fructe și legume într-o regiune concretă a Rusiei, Republicii Belarusi, precum și prezența acolo a acestor mărfuri în vânzare, prețurile la mărfurile concurente în aceste regiuni și volumul cererii lor de către întreprinderile și firmele comerciale, ce le comercializează pe piețele locale. În aceste scopuri am încheiat contracte de colaborare cu Institutul Problemelor Pieței și Marketingului din Rusia. În comun cu el și cu ajutorul Centrelor Informaționale de Marketing, create de noi pe lângă unele ministerie și departamente, acumulăm și prezentăm întreprinderilor producătoare și comerciale informațiile necesare pentru vânzarea rapidă și eficientă a producției întreprinderilor moldoveniști.

Credem că toate acestea vor trezi interesul întreprinderilor și firmelor din republică pe care le invităm la o strânsă colaborare. Totodată, înțelegând greutățile lor financiare, suntem gata să participăm nemijlocit la desfacerea producției lor contra respectivei retribuiri pentru serviciile noastre după efectuarea operațiilor.

Mă folosesc de ocazie pentru a comunica adresa institutului nostru: Chișinău, str. V. Micle, 2a, telefon de contact: 22-12-94.

Avem planuri de anvergură și în ce privește

cercetarea pieței interne a republicii. Pentru întreprinderile și firmele specializate în furnizarea mărfurilor pentru consumul republican intern, studiem starea piețelor locale în toate zonele economice ale republicii, dispunem de informație despre prezența diferitelor mărfuri în toate orașele republicii, regiunile sătești, despre prețurile la aceste mărfuri, care se formează pe o piață sau alta, despre posibilitățile populației de a achita prețul mărfurilor, și nu numai în general, ci și pe categoriile de consumatori aparte. Avem informații și despre prețurile la mărfurile concurente pe o piață regională sau alta, despre necesitățile în aceste mărfuri ale cumpărătorilor anglo etc. Acordăm ajutor calificat întreprinderilor și firmelor ce doresc să-și fondeze propriii servicii de marketing.

În domeniul activității inovaționale institutul efectuează cercetări de marketing al conjuncturii pieței de inovații, elaborează metodologia evaluării proprietății intelectuale în scopul folosirii acestor calcule în procesul de privatizare.

Așteptăm viitorii parteneri și sperăm ca în colaborare cu noi numeroase întreprinderi din Moldova să obțină succesele așteptate în soluționarea problemei comercializării producției și a implementării inovațiilor.

conf.dr. Vasile BUMACOV
U.A.S.M.

MECANIZAREA AGRICULTURII ȘI PRODUCEREA MAȘINILOR AGRICOLE

Starea noastră actuală ne amintește o perioadă specifică din istoria omenirii - apariția mesteșugurilor, inclusiv confectionarea noilor unelte de muncă de către cei care practicau agricultura și creșterea animalelor.

A fost, fără îndoială, un mare pas în dezvoltarea societății. De ce astăzi mizăm numai pe agricultură și nu vrem să facem și noi un pas asemănător?

Așa s-a întâmplat că Moldova, un colț de rai, cu unul din cele mai bogate soluri din lume și o climă ce dăruiește cele mai căutate fructe și legume, s-a aflat, din nefericire, sute de ani într-o zonă geopolitică nefavorabilă, la hotarul civilizației și barbariei. Din motive tragice, bine cunoscute, dezvoltarea societății a fost periodic stopată și chiar întoarsă înapoi. Acuma însă ar fi un mare păcat să nu ne folosim de ocazia care ne-a oferit o soartă, devenind țară independentă, pentru a-i imprima un ritm de evoluție cât mai energetic.

Să admitem că nu dispunem de potențialul intelectual necesar în domeniul tehnologiilor de vîrf. Dar se referă oare la ele mecanizarea agriculturii? Practica însă ne demonstrează că în perioada de trecere a agriculturii Moldovei la diferite forme de proprietate și organizare a devenit tot mai dificilă asigurarea și respectarea tehnologiilor de cultivare a culturilor agricole și în special mecanizarea unor operații. Mașinile agricole proiectate și produse pentru mariile gospodării colective nu pot satisface necesitățile noilor unități agricole ce se formează ca rezultat al procesului de privatizare. Numărul gospodăriilor țărănești și al fermelor particulare se află în creștere stabilă (vom observa în paranteze), mai mult în urma presiunii forurilor internaționale decât a acțiunii autorităților care ar trebui să promoveze reformele; mulți se fac și nu observă noua realitate continuând să afirme că micile gospodării n-au perspectivă și trebuie păstrate cu

orice preț kolhozurile).

Din unele considerente, mai ales de ordin teoretic, gospodăriile mari sunt mai eficiente, însă kolhozurile poartă povara metodei prin care au fost formate și amprenta concepției lor greșite. Nici o țară din lume unde au fost create kolhozuri sau ceva asemănător nu a avut o agricultură prosperă. Iată de ce, oricăte încercări ne-ar aștepta, o perioadă de trecere la diverse forme de proprietate va fi necesară. Și cu cât mai repede se va încheia, cu atât mai bine. Îmi amintesc cum prin 1992-1993 unii funcționari, foștii primi secretari sau președinți de kolhoz, ne avertizau în gura mare să nu repetăm greșelile care s-au comis în România unde se efectuau intensiv reformele în agricultură. Acum când România a recoltat numai grâu de două ori mai mult decât are nevoie, fără ca prim-ministrul să cutreiere țara rugând țărani să nu fure și să iasă la recoltat, vocile s-au mai domolit.

Și totuși, reformelor li se opune o rezistență dură. Una din piedicile folosite cu mare îscusință pentru a stăvili dorința țărănești de a deveni stăpâni adevarati pe pământul care pe drept le aparține este lipsirea celor ce ies din componența kolhozurilor de posibilitatea folosirii tehnicii, refuzându-li-se cota parte din mașini și mecanisme. Practic, majoritatea gospodarilor sunt impuși să cultivate culturile agricole folosind lucrul manual, ca și sute de ani în urmă.

Mai înainte Moldova cumpără majoritatea mașinilor agricole din Ucraina și Rusia. Însă în condițiile reale de astăzi ar fi normal ca statul să sprijine o politică de proiectare și producere în țară a mașinilor agricole simple și ieftine, capabile să asigure calitativ procesul tehnologic atât în gospodăriile colective, cât și în cele mici. Ar fi de dorit ca unele mașini și unelte să poată folosi diferite surse de energie și tracțiune, astfel fiind

efectuată măcar parțial lucrarea mecanizată a multor loturi de pământ pe care accesul tehnicii mari nu este posibil sau eficient.

La etapa actuală este important și factorul psihologic în promovarea mașinilor simple și ieftine, fie chiar și cu tractiune manuală, care ar putea fi procurate de oamenii cu venit minim: cine va folosi un mecanism bun nu se va mai întoarce la sapă.

Spre marea uimire a țărănilor, la noi să nu se face. Și atunci ce ne așteaptă? Deoarece majoritatea parcului de mașini este uzat la 60% și practic tehnica agricolă nu se produce, peste cîțiva ani o catastrofă în agricultură va fi inevitabilă.

Să examinăm un caz concret, în mare măsură tipic. De obicei, în gospodăriile țărănești semănătul, mai ales al culturilor prășitoare, se efectuează manual.

Este o operație nu numai foarte istovitoare și neproductivă, dar și din punct de vedere tehnologic de o calitate joasă. Prin urmare, necesitatea mecanismelor este evidentă. Cum se procedează în Moldova? Un grup de șefi de la Ministerul Agriculturii și Alimentației (bineînțeles că agromoni și nu ingineri de profesie) pleacă în Germania și achiziționează 24 semănători "Multicorn", produse de firma "Franz Kleine", fără să fi fost măcar o dată încercate la noi, pe un preț de aproximativ 70 tone de zahăr fiecare. Scrisoarea adresată Comisiei agrare a Parlamentului nu este luată în considerare. Precum era și de așteptat, acum partea germană a sporit considerabil prețul la piesele de schimb.

E clar că nici un fermier nu va fi în stare să cumpere aceste mașini. De fapt, nici kolhozurile nu le vor putea procura. Să nu uităm că pentru a mări precizia de lucru a unei semănători de la 80% semințe încorporate la 98%, costul mașinii se va dubla. Pe lângă toate, este necesar de a pregăti mecanizatorii pentru a deservi o astă tehnică.

Folosind mașini scumpe, care prin specificul lor lucrează doar câteva zile pe an, costul final al producției agricole crește atât de mult, că nu poate fi comercializată cu profit aducând gospodăriilor pierderi considerabile.

În fond, procurarea tehnicii străine conduce la

lichidarea și astă slabului potențial intelectual autohton, la desființarea industriei producătoare de mașini și a locurilor de muncă. Cine va dori să devină inginer într-o țară care nu are de gând să producă măcar boroane? Cine va inventa mașini noi când nu are nici o șansă să le vadă lansate în producție?

Agricultura ocupă un loc de bază în economia multor țări, dar nici una din ele nu a devenit prosperă Mizând numai pe agricultură. Mult mai profitabilă este industria, care de obicei și subvenționează agricultura. Și cu cât este mai mare densitatea populației, cum e cazul Moldovei, cu atât mai actuală devine această problemă.

Ar fi normal ca în astă situație să fie pus în acțiune un program de formare a cadrelor necesare, să fie selectați ingineri talentați, stimulată producerea mașinilor la uzinele bine dotate, care astăzi se devastează. În ceea ce privește tehnica străină, ea va pătrunde în țară prin structurile comerciale, conform legilor economiei de piață. Cât despre intenția de colaborare cu Iranul în vederea modernizării uzinei de tractoare, dacă cineva să ar interesa, ar afla spre marea sa uimire că respectiva uzină din Iran a fost construită de România...

În ciuda tuturor dificultăților, în totuși să vă asigur că am păstrat un sistem și o bază bună de pregătire a inginerilor.

M-am convins de aceasta nu o dată activând în diferite țări din lume și comparând nivelul intelectual al specialistilor noștri cu cel al localnicilor. Însă, din păcate, cercetarea științifică la facultățile tehnice practic nu se finanțează. Cu toate acestea, facultatea de mecanizare a Universității Agrare de Stat din Moldova pe parcursul ultimilor doi ani a elaborat și confecționat cinci modele noi de mașini agricole necesare atât gospodăriilor mari, cât și celor mici. Unele din ele au fost brevetate nu numai în Moldova, dar și în alte țări. În lipsa finanțării, am putut conta doar pe entuziasmul tinerilor specialiști. Dacă se aloca măcar 1% din banii cheltuiți pentru procurarea mașinilor agricole din străinătate, ele erau demult proiectate aici la noi.

Valențe feminine

"Sanjecla" și alte miracole ale Marinei Bătrânu

Doamna Marina Bătrânu este una dintre femeile despre care s-ar putea spune că n-are vîrstă. Are ochii tineri și un stagiu de cosmeticiană de treizeci de ani. Are studii medicale și s-a specializat în domeniul cosmeticii la sugestia soțului, medic stomatolog. După reciclări la Moscova și în Cehoslovacia revine la Chișinău cu impresii de neuitat. A acumulat ea însăși cunoștințe, concomitent transmitându-le și altora. Peste ani a ajuns să se bucure de succesele elevelor sale, cele mai multe dintre acestea fiind plecate în străinătate și căștigându-și acolo o reputație binemeritată.

Ce-o deosebește pe doamna Marina Bătrânu de alți specialiști de același profil? Nu s-a limitat să facă doar masaje și anumite măști. Să-a dorit să se exprime mai profund și a muncit din greu pentru a-și realiza aspirația. Își petrece mult timp în

biblioteci, învățând și informându-se cu perseverență. A avut nevoie de multă răbdare și insistență pentru a-și convinge șefii suspecțioși că e indicat a folosi în cosmetologie anume extractele naturale. Firește era mult mai comod să aplice o cremă de fabrică, dar probabil că din dragoste pentru clientele sale Marina Bătrânu a făcut tot ce i-a stat în puteri pentru a crea câteva creme proprii înalt apreciate și în cadrul Congresului mondial al esteticienilor din Miami, edițiile din ultimii cinci ani.

O dovadă că doamna Marina Bătrânu este

mereu în căutare o constituie și nouă sa cremă ce urmează a fi brevetată și, prin urmare, este deocamdată un secret profesional. Poate fi șocant dar e vorba destre o cremă care frige în cel mai direct sens al cuvântului acționând foarte adânc în straturile pielii și în felul acesta uscând și istovind toate conglomeratele cu puroi. După aplicarea cremei respective pielea se innoiește devenind mai proaspătă. Un alt rezultat valoros al căutărilor cosmeticienei Marina Bătrânu este și lotiunea "Sanjecla", brevetată după toate regulile și deja fabricată la "Farmaco". Este un preparat natural pentru întărirea părului cu ajutorul căruia poate fi tratată seboarea.

O altă preocupare a doamnei Bătrânu, precum și a altor cosmeticieni, ține de abundența părului în locuri nedorite ale corpului, de modalitățile de depilare ale acestuia. Spiritul ei euristic îi va șopti soluția cea mai favorabilă și în această problemă pe cât de actuală pe atât de dificilă. Promovând ideea că "orice femeie îngrijită își are rostul ei în viață", cosmeticiană își mobilișeză toate capacitatele pentru a le ajuta suratelor să-și pună frumusețea în valoare. Urmărind acest scop experimentează în permanență cu ajutorul unor buni prieteni din laboratoarele de medicină. De un real folos s-a dovedit a fi colaborarea dâmsei cu drul Mircea Ciuhrii, cercetător notoriu în domeniul biologiei.

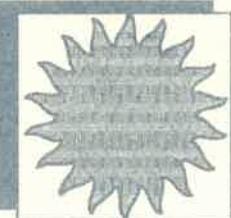
Neastămpărul ce-o caracterizează a dus-o în 1991 la Miami. Era o veritabilă aventură să te prezenti la congresul mondial al esteticienilor fără a avea rezervat acel colțisor de 6000 de dolari ce-i permite unui participant să-și expună producția sau să-și demonstreze măiestria. Dna Bătrânu a avut curajul să riste și Dumnezeu i-a trimis în cale o familie de emigranți români care i-au permis să se instaleze pentru zilele

congresului pe spațiul lor expozițional, în preajma liniei lor de produse cosmetice. Masajul demonstrat de cosmeticiană din Moldova a atras vizitatori care s-au decis să semneze și contracte avantajoase cu gazdele ospitaliere ale acesteia. Așadar a fost o afacere profitabilă pentru ambele părți. Uluindu-i pe vizitatorii neobișnuiți cu masajul manual, în Occident toate aceste proceduri fiind mașinizate, dna Bătrânu a reușit ea însăși să intre în contract cu asii cosmeticieni din lume, să pună începutul unei colaborări fructuoase cu firme prestigioase, produsele cărora nu se comercializează

utilizându-se doar în saloane cosmetice de elită.

Un detaliu semnificativ mai merită a fi relevat vizavi de personalitatea cosmeticienei Marina Bătrânu. Vizitele la dumneaei nu presupun doar redactări ale fizicului. Alături de această femeie agreabilă și binevoitoare oricine se relaxează. Așadar, iată o cosmeticiană cu calități de psihoterapeut sau mai bine zis cu o deschidere sinceră, de excepție, către oameni.

Luminița TÂGÂRLAS

Smuls din para focului

Ar fi de prisos, probabil, să insistăm asupra daunelor pe care le cauzează incendiile, a vieților omenești pe care le răpesc. Considerat de către înțeleptii antichitatii drept unul din elementele fundamentale ale firii, focul ne poate fi pe atât de bun prieten, pe cât de cumplit vrăjmaș. Ce e drept, de-a lungul timpurilor mijloacele de combatere a incendiilor s-au diversificat și s-au perfecționat, orice oraș dispune de un parc impunător de mașini specializate, și le-au procurat și numeroase întreprinderi, le găsești, de astfel, și aproape în fiecare sat. Si totuși, incendiile continuă să facă ravagii, echipele de pompieri, în multe cazuri, nu lasă în urma lor decât mormane de scrum...

Inginerul Afanasie Spatarenco explică ineficiența luptei cu focul prin consumul ridicat de apă la metru pătrat. Rezervorul unei mașini de stingere conține 1,6 tone de lichid, pe când normele prevăd să se toarne pe metru pătrat 350-400 de litri, normele însă, după cum se știe, nu se respectă niciodată, prin urmare, consumul adesea se dublează. În astfel de condiții, pe cât poate să ajungă rezerva din cisternă? Iată de ce pompierii sunt puși în situația de a căuta pe teren o gură de apă cât mai apropiată. Pentru aducerea apei la locul incendiului se depun mari eforturi și se cheltuiește timpul atât de prețios într-o situație limitată.

Setul de invenții brevetat de A. Spatarenco își propune să folosească pentru stingere apa caldă. Mașina se dotează cu izolație termică, iar în spatele cabinei se instalează un cazan electric, alimentat cu curent din rețea. În timpul cât mașina se află în garaj, apa se încălzește, însă același lucru continuă și după deconectarea de la rețea - pe drumul spre punctul de destinație, cu ajutorul gazelor de eșapament. Între cazan și rezervor se instalează o țeavă de racordare.

În practică, se conturează un tablou sugestiv: bine instruiți, pompierii acționează cu precizie, economisind orice mișcare de prisos, rezerva de apă din cisternă arătându-se, în cele mai multe cazuri, absolut suficientă. Dacă însă este nevoie să fie completată, apa, între timp, se încălzește și continuă să-și facă efectul.

În felul acesta, se obține principalul rezultat: consumul de apă se reduce în mod radical - de la 5 la 10 litri pe metru pătrat, cu alte cuvinte, de zece ori. Fără nici un fel de alimentare suplimentară, volumul cisternei asigură neutralizarea a 100-150 de metri pătrați de teren incendiat.

Apa caldă însă mai are cel puțin două efecte importante: ea atacă atât focul propriu-zis, cât și fumul. Or, se știe că au de suferit victimele incendiilor de pe urma produselor nocive ale arderii. Afară de aceasta, după stingerea focului pe

teritoriu nu rămân inevitabilele băltoace - apa caldă se evaporează în cel mai scurt timp.

Deci, rezumăm: dimensiunea standardizată a rezervorului mașinii le dă posibilitate pompierilor să aducă apa cu ei, să conteze, în majoritatea cazurilor, exclusiv pe ea și să n-o caute cu înfrigurare în condițiile dificile ale incendiului.

Inventatorul A. Spatarenco ne oferă un exemplu concluzie și în altă privință, îmbinând aptitudinile inovaționale cu cele de antreprenor. Deși, la ora actuală, încă nu a beneficiat de avantajele pe care le asigură brevetarea inventiilor, el și-a investit economiile în fondarea unei firme specializate, de implementare-producție, pe care a denumit-o "Azat". Împreună cu ajutorul și coautorul său Nicolae Bambuleac, Spatarenco prestează variate servicii unităților economice și administrative: reînnoirea mașinilor de stins incendii, asigură confectionarea tuturor celor necesare pentru reutilarea lor, instruiește personalul, fixează zilele obligatorii de exerciții și antrenamente. În deplasare la combinatul de produse cerealiere din Ungheni, întreprindere de înaltă pericolozitate exploziv-incendiară, corespondentul "Intellectus"-ului a rămas impresionat de punctualitatea și eficiența acestui ansamblu de acțiuni. Cât despre neobositul Afanasie Spatarenco, are marea șansă de a deveni în deplinul sens al cuvântului proprietar al inventiilor pe care le-a brevetat, nefiind nevoie, cum se întâmplă de cele mai multe ori, să le cedeze

Inventica întinerește!

La ora actuală, la AGEPI este în curs de formare și urmează a fi editat un Registrul inventatorilor și inventiilor din Republica Moldova. La agenție sosesc formularele complete, se fac primele statistici și analize. Dar o concluzie, cu părere de rău, se poate trage anticipat: vârsta medie a inventatorilor este destul de înaintată. Afluxul de forțe tinere a scăzut considerabil. Explicația trebuie căutată, fără doar și poate, în specificul perioadei de tranziție, în lipsa de posibilități și, adesea, chiar și de interes a unităților economice pentru inovații și retehnologizări. Așa că registrul se constituie, în cea mai mare parte, din realizările anilor trecuți.

Dar ar fi greșit să generalizăm o atare stare de lucruri. Tineretul, totuși, se încadrează în colectivele științifice și cele ingineriști, contactează cu inovatorii de prestigiu - oricum, nu poate că nu resimtă o atracție pentru inventică. Si atunci totul depinde, în fond, de cel aflat în fruntea colectivului.

Dacă dorește într-adevăr să atragă cadrele tinere în activitatea inovațională și știe cum să procedeze, - putem fi siguri că registrul în cauză, treptat, va întineri.

An de an, reputații noștri cercetători Valeriu Rudic și Aurelian Gulea ne bucură cu rezultate apreciate la nivel mondial și cu distincții cucerite la diverse foruri internaționale. Participarea la cea de-a XI-a ediție a "Impex"-ului, Salonul de Invenții de la Pittsburgh, S.U.A, s-a soldat cu un nou succes -- medalia de aur decernată pentru procedura de obținere a ciano-cuba-laminelor și porfirinelor. Dar procedura se structurează din mai multe componente, două dintre ele revenindu-le dneilor Svetlana Codreanu și Liliana Cepoi, tinere cercetătoare de la Institutul de Microbiologie al A.S.M.

Obiectul de studiu al Svetlanei îl constituie bacteriile propionice, microorganisme din categoria celor utile (nu dăunătoare, împotriva căror luptăm), cu un vast câmp

de aplicare - de la prepararea brânzeturilor până la adausurile furajere și enzimele necesare în medicină. Vorbind despre îndrumătorii săi, insistă asupra eficienței cu care distinșii savanți intersectează microbiologia cu chimia, obținând astfel sinteza dirijată a substanțelor element-proteice. Astfel, prin metoda elaborată la noi sinteza vitaminei B12 se realizează într-un interval de şapte zile, pe când calea chimică necesită zece ani, trecând prin 37 de etape. De aici, evident, avantajul economic - deci, posibilitatea de a o sintetiza și comercializa pe loc, transformând-o în produs de export.

Liliana Cepoi are altă sferă de preocupare - algele roșii, dar ajunge exact la aceeași concluzie. Algele, aceste minusculе plante cu o excepțională capacitate de fotosinteză, au și ele numeroase utilizări, cercetătorii însă explorează mereu altele, care de care mai surprinzătoare. Bunăoară, în cazurile de deregлare a metabolismului în organismul uman se practică imunodiagnostica, metodă de înaltă eficiență, aceasta, la rândul său, necesitând substanțe cu un grad ridicat de fluorescență. Anume din algele roșii s-a obținut ficoeritrina, ea răspunzând celor mai stricte exigențe ale medicilor. Ca și în cazul vitaminei, este nevoie de o anumită investiție de capital care, în scurt timp, se va recupera și va aduce beneficii. Apelul tinerelor cercetătoare este adresat, evident, oamenilor

de afaceri capabili să întrevadă viitorul profit. De astfel, nu sunt decât două puncte dintr-o impunătoare listă de inovații finite ce și așteaptă producerea în serie.

Dacă la Pittsburgh Svetlana și Liliana au fost distinse pentru participarea la un studiu colectiv de certă valoare, la Salonul Internațional pentru tineret "Inventică, creativitate, inovare" (Iași, 1995) le au fost acordate medalii de aur pentru cercetările întreprinse de fiecare dintre ele. Tot acolo, medalia de bronz le-a revenit tinerilor colaboratori de la catedra mașini agricole a Universității Agrare din Republica Moldova, care sub conducerea conf. univ. Vasile Bumacov au elaborat un nou model de semănătoare pentru culturile prășitoare, de fapt, o mașină universală, aplicabilă în toate tipurile de gospodării, deoarece poate fi produsă în trei variante - manuală, cu tracțiune animală sau mecanică.

Salonul Internațional de la Iași s-a încheiat cu întrunirea constitutivă a Asociației tinerilor inventatori din România, la care au fost invitați să ia parte și reprezentanții noștri. Impresiile, se înțelege, au fost dintre cele mai favorabile, contactele cu colegii de peste Prut urmând a fi continuante și dezvoltate. S-au făcut auzite și sugestii cum că ar fi bine să ia ființă o asemenea asociație și la noi. Pe când oare? Până atunci, oricum, inventicii autohtone îi rămâne să întinerească nițelus...

Implementarea potențialului științific în activitatea curativ-profilactică

**conf. dr. Gheorghe CIOBANU,
medicul-șef al Spitalului
Clinic de Urgență (Chișinău)**

În condițiile de deteriorare a modalităților existente de asigurare și activitate a instituțiilor curativ-profilactice și de stabilire a noilor forme de relații economice, încă neconțurate din punct de vedere juridic, a satisfacerii necesităților sănătății publice, Spitalul Clinic de Urgență Chișinău, atât la etapa prespitalicească, cât și cea clinică, își concentrează eforturile asupra folosirii raționale a tuturor posibilităților și mijloacelor în scopul ameliorării asistenței medicale de urgență.

Piatra de temelie o constituie colaborarea strânsă și implementarea potențialului științific și profesional al celor 11 catedre și cursuri clinice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", dislocate în perimetru spitalului. Această colaborare ne permite în primul rând să menținem nivelul profesional înalt al catedrelor medico-sanitare, să aplicăm metodele noi de diagnosticare și tratament în practica medicală, să folosim tehnologiile noi medicale, cât și să asigurăm un climat deontologic profesional înalt.

Spitalul Clinic de Urgență intrunește astăzi serviciul de salvare pentru deservirea urgențelor prespitalicești și serviciul ambulator traumatologic-ortopedic pentru populația municipiului Chișinău (în număr de 741 mii), staționarul fiind de 635 de paturi. În staționar sînt amplasate clinicele de chirurgie, traumatologie, neurochirurgie, urologie, secțiile de neurologie, ginecologie, Centrul republican de microchirurgie și chirurgie buco-maxilo-facială.

În ultimul timp, s-a întreprins un sir de măsuri organizatorice și profesional-științifice, care își propun perfecționarea asistenței medicale de urgență.

Aș menționa fondarea catedrei de urgență medicală și a Centrului regional de instruire în medicina de urgență pentru cadrele medico-sanitare din serviciul de salvare. În colaborare cu Centrul Medical Hennepin, Minneapolis, din Statele Unite ale Americii și cu Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu" au fost create condițiile necesare de pregătire și instruire postuniversitară a celor 889 medici din cadrul serviciului de salvare din întreaga republică.

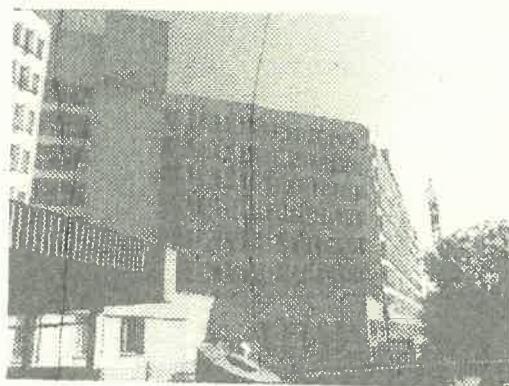
Serviciul de salvare al capitalei este dotat cu echipamentul necesar pentru diagnosticarea și tratamentul urgențelor la etapa prespitalicească. Au fost elaborate programe computerizate și asigurate mijloacele tehnologice de deservire și aplicare a acestor programe în practica medicală. Programele includ indicii calitativi și cantitativi ai asistenței medicale urgente, cât și analiza conlucrării cu instituțiile teritoriale.

De asemenea a fost fondată Asociația repubicană "Chirurgia de Urgență" și s-a extins colaborarea cu Fundația medicală "Soros", care are menirea promovării și organizării unui sistem modern de asistență medicală de urgență.

În ultimii 2-3 ani am creat secțiile de diagnosticare funcțională, de endoscopie și diagnosticare ultrasonoră, anestezie și terapie intensi-

vă - toate înzestrate cu utilaj modern, laboratorul bacteriologic.

În continuare propunem o trecere în revistă a metodelor noi de diagnosticare și tratament, aplicate în diverse clinici ale Spitalului Clinic de Urgență.

*Clinica de chirurgie
(acad. Gh. Ghidirim)*

1. Prognozarea computerizată a recidivei hemoragiei de origine ulceroasă (în computator se introduce informația referitor la pacientul cu hemoragie gastrointestinală - 27 de parametri clinici endoscopici și de laborator, care însumă și reprezintă probabilitatea recidivei hemoragiei din ulcer gastroduodenal).

2. Ultrasonografia și laparoscopia de urgență (în cazurile clinice, când stabilirea diagnosticului prezintă dificultăți, pacienților li se efectuează în mod urgent examenul ultrasonor al cavității abdominale sau o laparoscopie diagnostică). Anual se efectuează 4600 ultrasonografii și până la 300 laparoscopii.

3. Colecistpancreatocolangiografia retrogradă cu papilosfincterotomia (în patologia ficatului, căilor biliare și pancreasului o importantă primordială o au investigațiile radiologice și endoscopice - introducerea substanței de contrast direct în căile biliare cu depistarea patologiei). Papilosfincterotomia are un efect curativ.

4. Colecistectomia celiascopică (metodă de înlăturare endoscopică a colecistului afectat cronic sau acut). Numai 9 luni ale anului 1995 au fost efectuate peste 100 de operații cu o perioadă postoperatorie de 2-3 zile.

5. Drenarea transhepatică a căilor biliare (procedeul dat se efectuează cu anestezie locală sub controlul examenului ultrasonor în cazurile extrem de dificile pentru diagnosticare

și tratament obișnuit). Numai în nouă luni ale anului 1995 au fost efectuate peste 100 de operații cu o perioadă postoperatorie de 2-3 zile.

6. Anestezia prolongată în fracturile multiple ale coastelor (metodă cu anestezie locală cu efect prelungit în timp pentru accelerarea procesului de reabilitare a pacienților cu fracturi multiple ale coastelor, urmate de dereglații grave de respirații).

7. Pentru diagnosticare și tratament nu mai puțin însemnată este și drenarea transhepatică a căilor biliare, controlul examenului ultrasonor în cazuri extrem de dificile.

*Clinica de traumatologie,
ortopedie și medicina calamitărilor
prof. univ. dr. M. Corlăteanu.*

1. Osteosinteza stabilă funcțională în tratamentul fracturilor de claviculă - metoda de fixare cu aparat extern, ce permite de a obține consolidarea fragmentelor concomitent cu recuperarea funcției extremității superioare.

2. Tratamentul funcțional al pacienților cu fracturi tasate de vertebre - după anestezie locală sau electroanalgezie, la a IV-V zi după trauma se aplică un corset gipsat în poziție de maximă reclinație la pacienții cu tasare gr.I-II a corpului vertebral inferior dorsal și lumbar, pentru restabilirea precoce a funcției și minimizarea maximală a regimului de pat.

3. Osteosinteza stabilită cu suruburi Kiev în fracturi de col femural. Compresivitatea fragmentelor colului femural cu 3 suruburi spongioase, permite de a majora osteosinteza și consolidarea fracturii.

4. Completarea cavităților sechestrare cu os teomat deminalizat os spongios cu protecție prin leichinferon - cavitățile sechestrare în timpul intervențiilor chirurgicale de sanare. Se captușesc completamente pentru optimizarea osteogenizei reparatorii.

5. Tratamentul funcțional al fracturilor de os radial în loc tipic - în cazurile de deplasare ireductibilă mare la efectuarea osteosintezei prin distracție cu aparate externe Ilizarov asigură consolidarea corectă și restituirea funcțională.

6. Diagnosticarea diferențială și tratamentul corect al leziunilor de nervi periferici în diverse traumatisme - studiu clinic, completat cu examenul electrofiziologic în dinamică, permite de a efectua corecțiile necesare în tratament.

7. Complexul de tratament funcțional al leziunilor grave ale cotului - complex polifactorial

în compoziția osteosintezei stabile funcționale: mișcări precoce asigurate de analgezie eficientă, profilaxia osificărilor intra- și paraarticulare și altele, permite de a obține rezultate pozitive anatomicice și funcționale la 95% de pacienți cu leziuni grave ale articulației cotului.

*Clinica buco-maxilo-facială
(prof. univ. dr. D. Șcerbatiuc).*

1. Înlăturarea deformațiilor nazale prin incizii mici cutanate permite înlăturarea defecelor cosmetologice, legate de trauma oaselor nazale și deformații.

2. Înlăturarea deformațiilor maxilarului superior prin incizii mici de mucoasă cu păstrarea mai amplă a circulației sanguine. Se folosește la ocluzii (mușcături deschise, proeminarea părții anterioare a maxilarului inferior; se corectează profilul feței).

3. Osteotomia intrabucală a maxilarului inferior laprogenie - se folosește când maxilarul inferior este masiv - deformarea vădită a feței și deregării masticatorii. Până în ultimii ani osteotomia se efectua extraoral și se lăsa cicatricea pe față. Folosind metoda sus-numită nu se lasă pe piele nici o cicatrice.

4. Prelucrarea chirurgicală a focarului inflamator cu suturare primară a plăgii. Metoda clinică permite recuperarea timpurie a bolnavului, din punct de vedere estetic cicatricele du-

pă operație sunt puțin vizibile.

5. Liftingul profund - operație de înlăturare a ptozei feței, când se deplasează și se suspendă nu numai pielea, dar și toate țesuturile moi ale feței, înlăturând pe o perioadă îndelungată bridele.

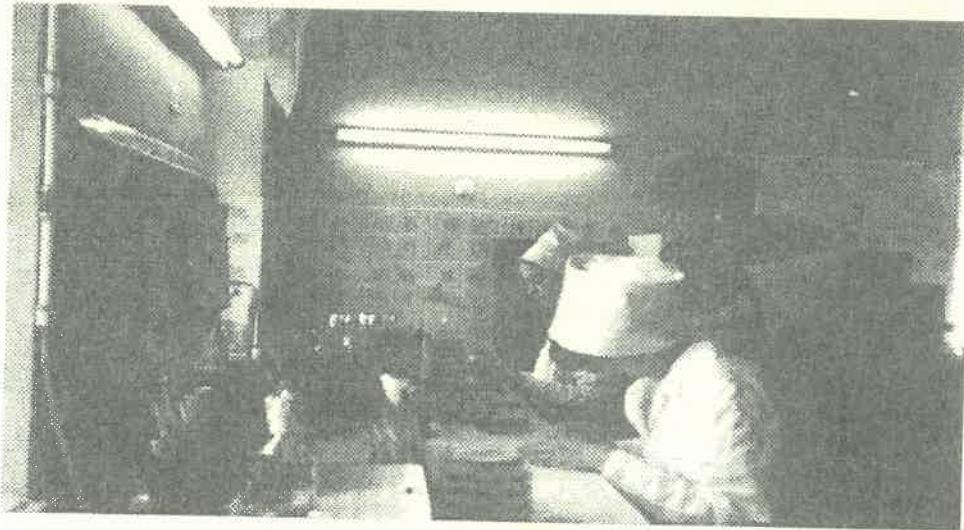
6. Metode noi de tratament chirurgical a lipomatozei cervicale simetrice - maladie des întâlnită în Moldova, care duce la deformații monstruoase ale feței și gâtului.

7. Metode noi de implantologie dentară. Prin folosirea implantelor speciale se recuperează esteticul feții. Dintii centrali au o însemnatate estetică deosebită.

8. Metoda de tratament al neuralgiei trigeminale. Biotratament cu nerv conservat.

În clinică se folosesc toate metodele contemporane, care se aplică în clinicele de același tip în centrele europene din domeniul chirurgiei plastice și estetice. Clinica colaborează strâns cu Centrul de microchirurgie.

Deși au fost enumerate doar o parte din noile metode de tratament, cu certitudine putem spune că Spitalul Clinic de Urgență din Chișinău constituie o bază solidă de implementare a invențiilor în domeniul ale savanților locali, cât și a metodelor noi, recunoscute în plan internațional. Aceasta, după cum s-a menționat mai sus, se datorează dotării unității cu utilaj și tehnică modernă, fără de care medicina contemporană e de neconcepție.

O secvență a conlucrării cu Centrul Medical Hennepin SUA în controlul infecțiilor intranspitalicești (laboratorul bacteriologic).

Înainte a-i da cuvântul autorului, e necesară o căt de scurtă prefațare.

Ca să ne exprimăm eufemistic, calea inventatorului nu întotdeauna e presărată de trandafiri. Însă cele mai mari șanse de a stârni interesul și, prin urmare, de a fi realizate le au, fără îndoială, inovațiile de ordin pur practic, capabile să asigure beneficiile scontate. În acest sens invențiile ing. V. Bâcicov au un specific cu totul deosebit: e greu de spus că și își vor manifesta interesul față de ele, însă valoarea lor ca atare e incontestabilă, confirmată de experții Agenției. Inventatorul a propus un set de 6 cereri de brevet relativ la velatura navelor cu pânze. Fără doar și poate, inovația nu are cum să-și găsească aplicare în flota comercială, în schimb nu va scăpa atenției celor ce practică iahtingul. Printr-un sistem de manevre, cum se cheamă cablurile de tracțiune a velelor, acestea își modifică geometria, adaptându-se direcției și puterii vântului și sporind sau reducând astfel forța de propulsie a navei.

Spre deosebire de tipul inventatorului savant, cel ce se aprofundează continuu într-un anumit segment al științei sale, pe Vadim Bâcicov, specialist în telecomunicații, îl atrag sfere și probleme ce nu au nimic comun cu domeniul său de bază. L-am putea numai generator permanent de cele mai variate idei. Un alt set (4 teme) își propune crearea unei noi unelte de scris, tip pix, care însă își modifică nuanța pastei, chiar și culoarea ei, așa cum o dorește cel care-l manuiște (secretul rămâne deocamdată al inventatorului, însă examinatorii și-au formulat deja avizul favorabil). Și încă o invenție: o mașină de ras de concepție și configurație originală, ceea ce o face independentă de sursa de energie.

Iar acum să-i dăm cuvântul pentru o propunere de altă natură.

În spirit de echipă

*ing. Vadim BĂCICOV,
inventator*

Colaborez cu Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale mai bine de un an și jumătate. În această perioadă am înaintat 20 de cereri de inventie din diferite domenii ale tehnicii.

După părerea mea, colectivul instituției este constituit din specialiști competenți în materie, însă se simte o insuficiență de cadre.

De ce? Voi încerca să explic mai jos. Tânăr cont că odată cu redresarea economiei, numărul inventiilor va crește, deci, va crește și volumul de lucru al expertilor, consider oportun de pe acuma lărgirea cadrului acestora întru lichidarea suprasarcinilor de serviciu. Pentru a fi mai explicit, voi spune că primele cereri depuse de mine mai bine de un an în urmă, abia peste 4 luni au ajuns la experti. În prealabil, a trebuit să pregătesc toate materialele, am în vedere traducerea, copierea desenelor, dactilografie-re, suportând astfel cheltuieli suplimentare de circa 25-30 lei. Aici nu includ timpul pentru consultații, deplasările în repetate rânduri la Agenție. După exăminarea prealabilă, trebuie să refac materialele, luând în vedere modificările și indicațiile expertilor, și din nou să apelez la traducător, dactilografă și să suport aceleași cheltuieli.

Dar materialele pot fi returnate și a treia oară! Se poate de concluzionat că am de "aler-gat" la Agenție și de căutat traducători, dactilografe etc.

Scopul eforturilor pe care le depun constă în atragerea atenției producătorilor din diferite țări asupra inventiilor mele. Pentru a le trimite peste hotarele republicii, am nevoie de varianțe finale, cu tot cu formule, deoarece firmele internaționale nu asigură protecția proprietății intelectuale.

În felul acesta, primele mele inventii, de fapt, s-au pierdut, autorul nepuțând respecta termene

nele fixate.

Cred că se consumă prea mult timp la experțiza materialelor, controlul și redactarea lor.

În acest sens am o propunere care sper să simplifice lucrul autorilor și expertilor: să se creeze un serviciu cu plată, astfel încât materialele noastre de la bun început să se prelucreze de specialiști competenți în materie. În acest caz pentru mine e mai convenabil să mă achit cu Agenția pentru consultațiile expertilor, pentru traducere, pentru imprimare, copiere și alte lucrări necesare, decât să plătesc pentru aceste servicii în alte părți și să pierd înzecit timpul.

E posibil, dar și necesar în condițiile de azi, recuperarea cheltuielilor, cu atât mai mult că la Agenție sunt și specialiști, și tehnică pentru realizarea serviciilor mai sus propuse, dar subliniez, trebuie mai multe cadre la toate procesele menționate.

De asemenea, Agenția ar putea juca rolul de mijlocitor în vinderea inventiilor, adică, ar putea găsi firme și persoane fizice interesate și în felul acesta să ar crea și pentru instituție o nouă sursă de venit.

De exemplu, stiu că în SUA perintru un singur dolar investit în acest domeniu se obține un venit de 50 de dolari. Unde se poate de căștigat mai bine?

Cred că fiecare expert de la Agenție trebuie să fie interesat de rezultatul final - vinderea și aplicarea inventiilor. Să se aplice metoda de echipă: experti și inventatori. Sunt convins - rezultatul e garantat. Chiar de la vinderea primei inventii, făcând pentru aceasta reclama respectivă, se pot atrage pentru conlucrare producători și investitori nu numai naționali, dar și de peste hotare. O asemenea reclamă va consolida relațiile de business, care servesc cauzei redresării economiei țării noastre.

Solicitanții nu se adresează

Rubrică susținută
de ing. Veaceslav CRECETOV

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Care sunt scutirile de plată a taxelor pentru cererile de brevet de invenție sau pentru brevetele de invenție?

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 415 din 13 iunie 1994 prevede următoarele scutiri pentru cetățenii și persoanele juridice din Republica Moldova:

invalizii, elevii, studenții (cursurile de zi), militarii în termen (ostașii de rând și sergenții) sunt scuși de plata taxelor prevăzute în punctele: 1-14, 16 (cifrele 1 și 2), 19 (pentru anii 3,4,5), 20 (pentru anii 1,2,3), 35-39, 42 (cifrele 1 și 2);

persoanele fizice, al căror venit anual global nu depășește 100 salarii minime, plătesc 10 la sută din taxele prevăzute în punctele: 1-14, 16 (cifrele 1 și 2), 19 (pentru anii 3,4,5), 20 (pentru anii 1,2,3), 35-39, 42 (cifrele 1 și 2);

organizațiile, întreprinderile și instituțiile bugetare, precum și persoanele juridice, al căror volum anual de salarizare nu depășește 100 salarii minime pentru fiecare salariat, plătesc 50 la sută din taxele prevăzute în punctele: 1-14, 16 (cifrele 1 și 2), 19 (pentru anii 3,4,5), 20 (pentru anii 1,2,3), 23-27, 30, 35-39, 42 (cifrele 1 și 2).

Înlesnirile prevăzute nu se acordă, dacă cel puțin unul dintre autori, solicitanți sau titulari ai titlurilor de protecție nu aparținene categoriei respective.

Solicitările de scutire totală sau parțială de plată a taxelor se depun odată cu documentele care atestă dreptul la înlesniri.

Înlesnirile prevăzute se suspendă în cazul în care se încheie un contract de licență sau de cesiune a brevetului (certificatului) și în caz de schimbare a statutului persoanei fizice sau juridice respective.

Poate fi prelungită perioada de valabilitate a unui brevet de invenție?

Durata de valabilitate a unui brevet reprezintă perioada de timp în care titularul brevetului de invenție își exercită dreptul exclusiv de exploatare ce face obiectul acestui titlu de protecție.

Durata de valabilitate a brevetului poate fi 15 ani și, prin voință exercitată de titular, mai mică de 15 ani. În nici un caz ea nu poate fi prelungită.

Se poate reactuala un brevet a cărui taxă de menținere în vigoare nu a fost plătită?

SOLICITANȚII NI SE ADREZEAZĂ

Titularul unui brevet de invenție care nu a plătit la scadență taxa de menținere în vigoare beneficiază de un termen de grătie de 6 luni în care poate plăti taxa datorată, cu o majorare de 50%. Dacă taxa de menținere în vigoare și suprataxa vor fi achitate în intervalul de 6 luni de la data când a expirat termenul de plată a taxei anuale, valabilitatea brevetului nu încetează, iar titularul se bucură, în continuare, de toate drepturile conferite de brevetul de invenție ca și cum taxa ar fi fost plătită la scadență.

Pentru a beneficia de termenul de 6 luni nu este necesar să se prezinte nici o cerere sau justificare, ci este suficient ca, până la expirarea acestuia, titularul să plătească taxa anuală și majorarea.

Dacă taxa anuală și suprataxa nu vor fi plătite în termenul de 6 luni de la expirarea termenului de plată a taxei anuale, titularul va decade din drepturile conferite de brevetul de invenție, începând cu data expirării termenului de plată.

Decaderea se publică în BOPI și se operează în Registrul Național al brevetelor de invenție.

Titularul poate cere la AGEPI, în termen de 6 luni de la data publicării decadării din drepturi, revalidarea brevetului. Revalidarea se publică de către AGEPI în BOPI.

Nu constituie o încălcare a drepturilor titularului folosirea sau luarea măsurilor efective și serioase de folosire a inventiilor de către terți în intervalul de timp dintre decaderea din drepturi a titularului de brevet și revalidarea brevetului. În acest caz invenția poate fi utilizată în continuare de către terți în același volum și nu poate fi transmisă decât cu patrimoniul celui care utilizează invenția ori cu o fracțiune a acestui patrimoniu.

Drepturile bănești, primite de inventatorii în urma aplicării invenției, pot constitui obiectul unei cesiuni care modifică situația juridică a brevetului?

Drepturile născute din brevetul de invenție nu constituie obiect de negociere între inventatori sau între inventatori și terți, atunci când aceștia au numai calitatea de autori ai invenției, nu și pe cea de titulari ai brevetului de invenție.

Autorul utilizează sumele încasate de la titular, în urma aplicării invenției de către acesta, potrivit voinței sale și este liber să le cedeze oricărei persoane, dar contractul care intervine între autor și o terță persoană nu se înregistrează la AGEPI cu titlu de cesiune.

Dreptul de a acorda cesiune privind invenția aparține doar titularului de brevet.

Ca urmare, în cazul când există dorința unui inventator de a ceda unei terțe persoane o parte din drepturile bănești primite de la titular în urma aplicării invenției, se autentifică contractul intervenit între ei în modul stabilit și se păstrează de către dânsii. Acest contract nu modifică situația juridică a brevetului și deci nu se înregistrează la AGEPI.

Presiunea înaltă în optoelectronica viitorului

Igor BURLACOV,

doctorand, Institutul de Fizică Aplicată al A. S. M.

În ultimii doi ani se consolidează și se dezvoltă colaborarea științifică dintre institutul nostru de Fizică Aplicată și Universitatea Tehnică Națională din Atena (Grecia). Pentru informare e cazul să menționăm: respectivă instituție este unul din centrele științifice coordonatoare din Grecia, ba chiar și din întreaga Europă. Interesele științifice ale laboratoarelor de cercetări au un spectru larg, de la problemele astrofizice (fizica energiilor înalte) și până la problemele ecologice. Ultimile au o importanță statală, deoarece întreaga Grecie este un monument al antichității în aer liber și vestigiiile urmează să fie păstrate pentru posteritate. Cercul intereselor noastre comune este legat de problemele Fizicii Corpului Solid. În acest domeniu, mai concret, în fizica compușilor semiconductori complecsi, Institutul nostru este un centru mondial recunoscut. Despre aceasta ne vorbește faptul că o parte importantă a lucrărilor științifice prezentate la ultimele conferințe internaționale referitor la compușii semiconductori policomponenți aparțin cercetătorilor din Moldova.

Având la dispoziție, cu ocazia unei delegații științifice, instalații de cercetare unice, am realizat un volum considerabil de experimente de mare interes. E vorba despre investigarea caracteristicilor unei clase întregi de materiale semiconductoare sub acțiunea presiunii înalte. Consider că o succintă incursiune în fizica Presiunilor înalte va permite dezvăluirea actualității și polivalenței problemelor soluționate.

Frontierele presiunii înalte (P.î.) sunt convenționale, de regulă se consideră înaltă presiunea ce depășește o anumită valoare caracteristică pentru presiunea fizică respectivă. Deșeori P.î. este considerată $P > 0,1 \text{ GPa}$ ($= 10^3 \text{ atm}$.); la fel de convențională este împărțirea P.î. în înaltă și superînaltă. În baza duratei de acțiune asupra unui corp P.î. se delimitiază în statică (de acțiune durabilă) sau dinamică (de acțiune de scurtă durată). În gazele latente și în lichide P.î. este hidrostatică.

Presiunile înalte statice există în natură în fond datorită forțelor de gravitație. În condițiile terestre presiunea se modifică de la presiunea atmosferică la suprafața Pământului până la $\sim 3.5 \cdot 10^2 \text{ GPa}$ în centrul planetei. În centrul Soarelui ea constituie $\sim 2 \cdot 10^7 \text{ GPa}$, iar în interiorul piticelor albe se presupune a fi egală cu $10^9 - 10^{12} \text{ GPa}$. Presiunile înalte dinamice apar, de exemplu, la căderea meteoriților, în timpul activităților vulcanice și mișcărilor tectonice.

Sub acțiunea P.î. are loc comprimarea substanței (crește densitatea) și devin profitabile energetic acele direcții ale proceselor fizice și chimice ce duc la reducerea volumului tuturor substanțelor interactive (cu condiția păstrării masei acestora). P.î. influențează viteza proceselor având capacitatea atât de a le intensifica precum și de a le încetini. Intensificarea unor reacții chimice se observă datorită maririi frecvenței de coliziune a moleculelor în consecința creșterii densității gazului, în corporile solide aceasta se poate întâmpla datorită măririi defecțiunilor de structură.

În schimb se încetinesc, de exemplu, unele

modificări de fază în aliaje în urma micșorării vitezei de difuzie. Multe procese practice importante cu P.Î. se produc la temperaturi înalte, ceea ce intensifică realizarea unei stări echilibrate (mult mai avantajoasă sub aspect energetic).

ACTIONEA P.Î. asupra substanței (gaz, lichid sau corp solid) conduce la modificări esențiale de structură, ceea ce, la rândul său, se manifestă prin modificarea caracteristicilor fizice și chimice ale acesteia. Astfel în cazul comprimării statice în limitele a câtorva GPa se modifică și condițiile dizolvării reciproce a gazelor, densitatea lor devine comparabilă cu densitatea lichidelor, iar majoritatea lichidelor se solidifică la temperatura camerei și P.Î. de până la 3-6 GPa. Sub acțiunea P.Î. multe substanțe cristaline se transformă în varietăți mult mai dense, se observă treceri ale dielectricilor (izolanților) solizi și semiconducțorilor în stare conductoare și superconductoare, modificări ale valorii permanente a dezagregării radioactive, treceri ale materialelor fragile în stare plastică. Un interes deosebit prezintă de asemenea efectele fizice și chimice, apărute la acțiunea concomitentă a P.Î. și a temperaturilor finale.

Întru realizarea multor scopuri științifice și practice adesea este necesar să fie menținută în condiții normale acea fază a substanței ce fusese obținută la P.Î. statică sau dinamică, însă, de regulă, în cazul presiunii scăzute substanța suportă transformarea inversă. Totuși uneori se reușește menținerea fazei de P.Î. în stare metastabilă, în care scop e redusă mai întâi temperatura substanței comprimate, după care e redusă presiunea.

În fizica modernă a corpului solid prezintă un interes considerabil cercetările calităților substanței în condițiile acțiunii comune a P.Î., temperaturilor scăzute și celor scăzute la maxim, câmpurilor magnetice puternice; în cadrul unor asemenea cercetări se obține, între altele, și o informație esențială despre proprietățile electronice ale metalelor.

În a doua jumătate a sec. XX cu ajutorul P.Î. statice au fost obținute importante rezultate științifice, multe dintre care au un larg spectru de aplicare. Printre acestea e cazul să fie menționată sinteza cristalelor supersolide în parametri termodinamici înalte. A fost sintetizat diamantul și modificări ale nitrurii de bor similară diamantului, au fost obținute modificări cristalice dense de importanță minerală cu capacitatea de a forma roci (dioxid de siliciu,

olivin), au fost stabilite diagramele stării pentru multe sisteme mono- și policomponente.

Studierea substanțelor la presiuni și mai înalte se reține în primul rând din cauza posibilităților tehnice de creare a P.Î. Rațiunea tehnică asaltează în permanență limitele realizabilului, evoluând în crearea unor noi metode și instalații pentru obținerea unor presiuni înalte și superînalte. Actualmente există multe metode diverse de obținere a P.Î.

Aflându-mă la Universitatea Tehnică Națională din Atena am avut ocazia să lucrez la o instalație unicat - un aparat de presiune înaltă prezentând o celulă cu nicovale de diamante denumită DAC (Diamond Anvill-Cell). Aceasta-i o construcție tehnică complicată, apărută încă în anii 70 și care este perfectionată în permanență. Astfel ultimele modificări ale DAC depășesc primii analogi ai acesteia cu un număr de ordine în ceea ce privește caracteristicile tehnice de bază. Alegerea diamantului (nici pe departe ieftin) în calitate de material pentru nicovale nu este întâmplătoare, deoarece în felul acesta sunt soluționate două sarcini fundamentale: în primul rând este asigurată o înaltă durabilitate, căci nicovalele de diamant au rolul de presă, iar, în al doilea rând, asigură o transparentă ideală (rolul de geamuri), fapt ce permite cercetarea modelelor încercate prin metode optice și în raze X structurale. Examinarea se face la microscop. Probabil cititorii se întrebă care este rațiunea unei asemenea superminiaturizări. Dacă nu luăm în considerare scumpetea diamantelor, cauza principală ar consta în tendința de a aplica presiune maxim posibilă. De exemplu, pentru nicovalele a căror suprafață lucrativă este de 1,2 mm presiunea limită va constitui 6-7 GPa, pentru 0,4 mm - până la 40 GPa, iar pentru 0,3 mm și mai puțin - presiunea va fi încă mai mare.

În cadrul programului nostru de cercetare, prin intermediul unor metode de spectroscopie optică am examinat la DAC compuși semiconducțori aparținând clasei de chalcogeniți polocompuși, de mare perspectivă în calitate de materiale de bază pentru optoelectronica viitorului. Studierea comportamentului cristalelor în condiții extreme (tensiuni critice) ne-a permis să facem o serie de concluzii foarte interesante sub aspect științific, unele dintre care confirmă teoria deja existentă a transformărilor structurale de fază de tipul: ordine-dezordine în cadrul clasei respective de materiale.

Moldova - Austria: contacte fructuoase

*În exclusivitate pentru "Intellectus", dipl. ing. Karl WOLF,
membru al Departamentului II președințial al Oficiului de
Brevete din Austria*

- Vă rog să vă referiți la istoricul instituției D-voastră.

- Oficiul Național de Brevete din Austria este o structură bugetară de stat și are o bogată experiență de activitate de ani de zile. Sigur că schimbările pe arena internațională și-au lăsat amprenta lor, dar spre bucuria noastră, perspectivele au căpătat o extindere mai mare datorită colaborării internaționale.

În cadrul oficiului își desfășoară activitatea peste 200 de salariați, procesele de muncă ale cărorale în majoritate sunt computerizate. Grație colaborării cu Organizația Mondială de Proprietate Intelectuală și Oficiul European de Brevete, fiind afiliați la majoritatea Convențiilor în domeniu, în ultimii ani am obținut realizări considerabile. De exemplu, numărul de cereri de brevet, depuse anual la OBA atinge cifra de 20 mii, față de 11-12 mii în anii precedenți.

Alături de aceste prestigioase organizații internaționale, susținem colaborări și cu Oficii Naționale.

În acest context aş menționa relațiile cu Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale din Republica Moldova.

- Apropo, vizita D-voastră e legată de vreun nou proiect de colaborare?

- Deși vizita mea poartă un caracter de lucru, nu pot spune că e legată strict de acest cadru. În Republica Moldova am avut onoarea de a participa la un simpozion internațional consacrat problemelor ecologice. Am avut o participare activă, zic așa pentru că am susținut un raport intitulat "Proprietatea industrială și ecologia". Dar să ne întoarcem la AGEPI. În câteva rânduri noi am găzduit specialiști din cadrul instituției D-voastă și le-am făcut cunoscută detaliat activitatea noastră. Pe lângă funcția propriu-zisă pe care o am la oficiu, mai am responsabilitatea din partea administrației să conduc cursuri de reciclare pentru specialiștii săi la noi din alte țări. Vreau să accentuez că nu vor fi probleme în acest plan pentru toți doritorii de la Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale din Republica Moldova, care își vor manifesta interesul să-și aprofundeze cunoștințele și să-și extindă practica de muncă. Aceste cursuri de reciclare funcționează în permanență, nu sunt limitate nici sub nici un aspect, doar să existe dorință de îmbogățire reciprocă, pentru că anume așa văd eu colaborarea între oficiile naționale. Cât privește noul program de colaborare cu AGEPI privind serviciile de brevetare, el a fost pus la punct și va fi semnat în

viitorul cel mai apropiat.

Vreau să amintesc cu acest prilej că între Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale și Oficiul Național de Brevete din Austria a fost semnat mai de mult un contract general de colaborare pe termen nelimitat, făcându-se doar pe parcurs modificări și completări.

- *Tinând cont de experiența bogată pe care o aveți, OBA poate oferi și alt sprijin, alături de reciclarea cadrelor?*

- Vă putem pune la dispoziție unele programe computerizate care ar putea fi aplicabile pentru D-voastră, dar cred că la această discuție putem reveni când vom avea deja întocmite planuri concrete.

- *Stiu că sunteți la prima vizită în Republica Moldova și, în particular, la Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale. Ce impresii aveți?*

- Sunt foarte mulțumit de rezultatele vizitei și aceasta datorită impresiilor frumoase pe care le-am acumulat. Pot spune că atât Agenția, cât și țara D-voastră sunt gazde primitoare și ospitaliere.

Cu acest gând mă întorc în Patrie, gând care va fi împărtășit colegilor de breaslă, prietenilor. În încheiere vă urez prosperare și realizări marcante în continuare.

Despre revista "Intellectus" pot spune că e o revistă cu o ținută grafică impecabilă, cred că și conținutul ei este bogat și util pentru cititorii interesați.

Noi edităm doar Buletinul Oficial și Raportul Anual de Activitate.

- *Vă mulțumim pentru interviu și, cu permisiunea D-voastră, vom publica raportul "Proprietatea industrială și ecologia" în numărul viitor.*

- Accept cu cea mai mare placere.

Consemnare:

Raiia ROHAC

Şedinţa a VI-a a Consiliului Interstatal pentru Protecția Proprietății Industriale

În zilele de 7 și 8 septembrie a avut loc la Baku, Republica Azerbaidjan, ședința ordinară a Consiliului Interstatal pentru Protecția Proprietății Industriale, la care au participat delegațiile Republicii Azerbaidjan, Republicii Belarusi, Republicii Kazahstan, Republicii Kârgâze, Republicii Moldova, Federației Ruse, Republicii Tadzhikistan și Ucrainei. În calitate de observatori au luat parte reprezentanții Republicii Gruzia, Turkmenistanului. Organizația Mondială de Proprietate Intelectuală a fost reprezentată de dl Jeno Bobrovszky, șeful sectorului țărilor Europei Centrale și de Est, și Vitaly Troussov, consilier principal al secției juridice.

Din partea Republicii Moldova a participat dl Ion Daniliuc, prim-vicedirector general al AGEPI. Pe ordinea de zi au figurat următoarele chestiuni:

- Examinarea proiectelor de documente:
Instrucțiunea cu privire la brevete
Instrucțiunea administrativă
Instrucțiunea financiară
- Regulament cu privire la taxe și plăți în cadrul Oficiului Euroasiatic de Brevete
- Convenția cu privire la sediu între Oficiul Euroasiatic de Brevete și Guvernul Federației Ruse
- Regimul certificatelor de autor ale U. R. S. S. pentru invențiile secrete
- Informarea cu privire la lucrul de pregătire al Biroului Interstatal în legătură cu intrarea în vigoare a Convenției Euroasiatice de Brevete:
amplasarea Oficiului Euroasiatic de Brevete

tehnologia de examinare a cererilor euroasiatice într-un oficiu național (experiența Oficiului din Rusia)

- Informarea cu privire la realizarea hotărârilor ședinței a V-a a Consiliului Interstatal:
traducerea în viață a Tratatului cu privire la recunoașterea reciprocă a facilităților și garanțiilor pentru participanții și invalizii Marei Război pentru Apărarea Patriei, participanții la operațiile militare pe teritoriul altor state, familiile militarilor căzuți la datorie

crearea de către Consiliul Interstatal a unui mecanism de suraveghere a depunerii de cereri naționale la oficiile altor state, fără a le depune la respectivul oficiu național

- Cu privire la protecția descoperirilor ca obiect de proprietate intelectuală.
- Dintre deciziile luate, menționăm:

În vederea adoptării Instrucțiunii cu privire la brevete, Consiliul a propus să fie studiată posibilitatea de a acorda facilitări de taxe proporțional cu venitul național pe cap de locuitor (problema se examinează la ora actuală în cadrul PCT). Cât privește regula 18 "Responsabilitatea pentru nerespectarea brevetului euroasiatic", s-a decis ca la una din ședințele următoare să fie pusă în discuție armonizarea legislațiilor naționale, în special urmărindu-se largirea sancțiunilor aplicate.

A fost aprobat Regimul certificatelor de autor ale U. R. S. S. pentru invențiile secrete. Consiliul urmează să se adreseze Guvernelor țărilor semnatare ale Convenției din 12 martie 1993 pentru a contribui la punerea în aplicare a sus-numitului Regim.

Convenția Euroasiatică de Brevete a fost ratificată între timp de Republica Belarusi, Republica Tadzhikistan, Federația Rusă, Republica Azerbaidjan și Republica Kazahstan. Ea se află în curs de examinare de către parlamentele Republicii Gruzia, Republicii Kârgâze, Republicii Moldova și Ucrainei.

Pentru funcția de președinte al Oficiului Euroasiatic de Brevete Consiliului Administrativ i-a fost recomandată în unanimitate candidatura dlui V. Blinnikov.

Referitor la descoperiri ca obiect de proprietate intelectuală, s-a constatat că, la ora actuală, în nici unul dintre state nu se practică înregistrarea și eliberarea diplomelor pentru descoperiri.

Şedința următoare a Consiliului va avea loc în mai-iunie 1996 la Alma-Ata.

Evaluarea și evidența proprietății intelectuale

Între 26 și 28 septembrie a.c., Comitetul Federației Ruse pentru brevete și mărci, Comitetul de Stat al Federației Ruse pentru administrarea proprietății de stat și Institutul proprietății intelectuale din Rusia au convocat la Moscova conferința științifico-practică "Problemele, metodele și practica modernă de determinare a prețului obiectelor de proprietate intelectuală". Au participat reprezentanți ai tuturor republicilor din fosta U.R.S.S., inclusiv Statele Baltice, din partea Republicii Moldova - colaboratori ai AGEPI și ai Institutului de Marketing. Chestiunea pusă în dezbatere a confirmat o dată în plus importanța și actualitatea ei.

Cea mai mare atenție a fost acordată evaluării obiectelor de proprietate industrială - invenții, modele de utilitate, desene și modele industriale, mărci, "know-how", precum și evidenței și utilizării acestora în rolul de active nemateriale ale întreprinderilor și organizațiilor.

S-a constatat că se află în curs de formare piața proprietății industriale, proces ce necesită reglarea activității de evaluare. S-au luat în discuție problemele de pregătire a respectivelor specialiști și ale licenzării lor.

În prezent, AGEPI în conlucrare cu Institutul de Marketing elaborează metodele de evaluare și mecanismul de evidență a proprietății intelectuale. Se preconizează ținerea unor cursuri la care vor fi invitați specialiștii în domeniu.

În curs de apariție

Pe lângă analiza pe care și-o propune, recenzia ce urmează conține o seamă de notății sugestive referitor la biografia savantului în cauză. Și totuși, personalitatea lui Gheorghe Duca mă îndeamnă să mai pun în relief câteva momente.

Te frapează, în primul rând, logica sa de chimist convertit la ecologie: perfect conștient de pericolul poluării mediului ca urmare a chimizării, neagă total în calitate de remediu extragerea substanțelor toxice. Pentru ce să le extragem? Ca să le îngropăm, să le ascundem în fundul mărilor? Să creăm, cu alte cuvinte, noi focare de infestare? Și se situează ferm pe poziția opusă: să elaborăm metode prin care poluanții să devină inofensivi. Într-o perioadă când gigantismul era instaurat în toate domeniile, ajunge la concluzia că macroindustriile chimice constituie un tot atât de uriaș pericol pentru spațiul natural - și suntem obligați să-o conștientizăm. Desigur, s-au găsit destui adversari ai chimiei în genere, îndărjiți și gălăgioși, care nu vedeaau decât o singură soluție: să fie redusă la minimum orice producție chimică sau, și mai bine, să dispară ca atare. Atunci, chipurile, ne vom reîntoarce la fericitele vremuri de cândva, și porni-vor să curgă râuri de lapte și miere...

Îmi amintesc prea bine acele timpuri, titlurile de-o șchioapă din ziare și vehementele luări de cuvânt de la televiziune, și-mi imaginez ce simțea un Tânăr, dar deja consacrat om de știință, chimist de vocație. Mai târziu, aveam să ne întâlnim în repetate rânduri și aproape de fiecare dată, sub o formă sau alta, revineam la același subiect: da, ne apasă pe umeri povara hărniciei noastre, a proprietății inventivități, unii au și botezat-o ciumă tehnologică. Ne costă nespus de scump așa-zisele tehnologii ieftine care, sub pretextul economisirii de mijloace, duc inevitabil la degradarea mediului. Dar chimistul, încă de pe atunci, avea încolțite atitudini și idei care, în ultimă instanță, aveau să-l călăuzească spre chimia ecologică. Deci, s-a convertit la ecologie fără a-și renega crezul din tinerețe. Un singur lucru nu admitea, în mod categoric: ca natura să fie nevoie să plătească și în continuare greșelile și abuzurile noastre. Și iată-l astăzi coautor al unui manual de prestigiu, adresat studenților de la facultățile de chimie și chimie tehnologică, iată-l gazdă aici, la Chișinău, la unui simpozion internațional de specialitate.

Dar până unde își extinde domeniul nou obiect de studiu? Îi place să se refere la renumitul chimist Justus von Liebich care, la mijlocul secolului trecut, pe când Europa traversa o acută criză agricolă, a dedus că elementele care se extrag de către plante se cer recuperate, deci, există o interdependență și interacțiune între compozitia chimică a acestora și mediul ambiant. Cu timpul însă acțiunea de fertilizare a solului se poate transforma într-o veritabilă bombă biologică. Și atunci trebuie să-și spună cuvântul alternativa poluării - autodepoluarea. Strâns legată de asemenea discipline cum ar fi monitoringul mediului, ingineria ambientală, tehnologiile industriale ecologic avansate. Și cuprinzând, de asemenea, legislația și educația ecologică.

Deci, asta aș dori să pun în evidență - orizontul savantului, evoluția sferei sale de interes și preocupări. Inclusiv sub aspect geografic. Trimis în 1988 pentru o stagiere la Roma, în scurt timp se transformă din discipol în magistru, predând cursul de chimie ecologică la aceeași universitate, apoi la Torino și Venetia. Firește, în limba respectivei țări. L-am auzit conversând în italiană, pentru care am și eu o deosebită predilecție, și trebuie să spun că am rămas încântat - de vocabular, frazeologie, pronunție, până și de anumite expresii ce denotă nu numai sensibilitate lingvistică, dar și un elevat grad de documentare. Mai posedă, după câte știu, și alte limbi europene, ceea ce, suplimentându-i reputația științifică, mă face să-l plasez în specia perfecților intelectuali.

De fapt, asta m-a și atras întotdeauna spre lumea științei și a inovațiilor - speranța de a întâlni asemenea figuri. Referitor la profesorul Duca, nici nu aveam, pare-se, cum să mă însel: un cercetător care-și propune să repună în echilibru un mecanism atât de deteriorat, n-o poate realiza decât printr-un efort intelectual de excepție.

Armonia incompatibilului

*Dumitru BATIR,
dr. hab. prof. univ. A. S. M.*

În curând va ieși de sub tezurile tiparului la o editură din Chișinău prestigioasa carte "Introducere în chimia ecologică", manual apărut deja în limba rusă la Editura "Școala Superioară" din Moscova (1994) și care într-un viitor apropiat se preconizează să apară și în engleză (Milano).

Prezenta lucrare se evidențiază prin claritatea cu care nici se propune o privire generală asupra proceselor ce determină starea mediului, sănătatea lui - din punct de vedere chimic, asupra genezei ciclurilor biogeochimice și a transformărilor fizico-chimice ale mediului din cuprul Geosfera-Biosfera cu extraordinara lui capacitate de autopurificare a aerului, apei și solului (natura dispune de mecanisme care repară imediat echilibrul ecologic afectat), precum și asupra agentilor perturbanți - fie naturali, fie antropogeni - care influențează echilibrele ecologice, deteriorându-le chiar (nu spre constatare, ci pronosticare!). Tot aici sunt desemnate strategiile și tacticile de protecție a mediului înconjurător orientate la salubrizarea situațiilor ecologice grave și sunt elaborate recomandări concrete, care rezultă din cercetările fundamentale.

La scrierea manualului și au dat concursul profesorii

universitari Iuri Skurlatov, Gheorghe Duca și Aurelio Misiti. În Sfânta Scriptură se spune: "... orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele. Nu poate pom bun să facă roade rele, nici pom rău să facă roade bune" (Matei 7, 17, și 18). În acest context vom preciza că I. Skurlatov, membru corespondent al Academiei Ruse, șef al laboratorului de procese hidroecologice de la Institutul academic de fizică chimică, a fost să ajungă președinte al Federației alpiniștilor din Rusia și vicepreședinte al respectivei uniuni internaționale. Alături de nenumărate ascensiuni pe buzele atâtore stânci, domnia sa e și un nestăvilit suitor pe piscurile necunoscutului. A ținut prelegeri la Universitatea "Lomonosov" și Colegiul superior de chimie din Moscova. Gh. Duca, membru corespondent al Academiei de Științe din Moldova, șef al catedrei de chimie industrială și ecologică de la Universitatea de Stat, din 1992 ține prelegeri și la Universitatea Liberă Internațională, tot aici mai coordonând catedra de chimie și ecologie, precum și departamentul de științe ale naturii și ecologie în ansamblu. Conduce și o unitate de cercetare, și anume laboratorul de chimie aplicată și ecologică. Tot do-

mnia să deține funcția de președinte al Asociației non-guvernamentale de educație ecologică și informație "Terra Moldaviae". A. Misiti, președinte al Asociației de inginerie sanitară și ambientală din Italia, decanul facultății de inginerie a Universității "La Sapienza" din Roma, candidează acum la postul de rector, care aici se alege de întreg corpul didactic prin votul a mai multor mii de colaboratori.

Meritul de a fi adunat și consolidat autorii de pe frontispiciul prestigioasei cărți - distinse personalități cu sediu la Moscova, Chișinău și Roma - și forță de catalizator aparținând, cred, lui Duca, iar inepuizabilă potență a domniei sale, pare-mi-se, rezidă în faptul că s-a distins ca un elev dotat (învingător la mai multe olimpiade de chimie), student eminent, doctorand consacrat (la 27 ani doctor în chimie), cercetător fecund (la 30 ani laureat al Premiului republican pentru tineret în domeniul științei și tehnicii, iar la 37 ani doctor habilitat în chimie, îmbrățișând - caz rar întâlnit - două specialități simultan: "Cinetica și cataliza" și "Protecția mediului înconjurător"), profesor înzestrat (a editat manuale, monografii, ediții științifico-populare), savant notoriu (în 1992, la vîrstă de

40 de ani a ajuns membru corespondent al Academiei de Științe a Republicii Moldova la specialitatea "Ecologie"). Grăție uimitorului dinamism cu care l-a hărăzit Dumnezeu, în ultimul deceniu a făcut o îndelungă specializare, mai întâi la Institutul de fizică chimică al Academiei de Științe din Moscova, iar apoi la renomata universitate "La Sapienza" din Roma.

Acest "splendid trio" - encyclopediști prin documentare și romantici în esență, căci nu pot încăpea într-un cadru tradițional de viață - la început ca niște eclerori au îmfipt fia-rele plugurilor pe ogorul ecologiei, răsturnând brazde adânci, apoi au creat în premieră distințe entități de cercetare, și-au expus ideile de avangardă prin respectivele referate, comunicări la diverse foruri internaționale - în bună parte de ei convocate și organizate - și abia mai apoi au ieșit cu prelegeri în fața tineretului studios (din aceleași puncte ale globului: Moscova, Chișinău și Roma), prelegeri de largă respirație din care a și răsărit manualul pe care avem onoarea de a-l prezenta.

Astfel, aceste trei personalități au făcut mult pentru statornicirea acestei discipline la noi și în lume. Iată și autograful pe care-l poartă cartea în caligrafia lui Scurlatov: "Distinsului Dumitru Batîr omagiu de recunoștință pentru permanenta susținere în opera de încetătenire a chimiei ecologice în Moldova și în Rusia din partea autorilor. 5. 11. 94" - poate există oare un mai prețios cadou?!

"Introducere în chimia ecologică" de I. Scurlatov, Gh. Duca și A. Misiti va fi de un real folos pentru toți cei care și desfășoară activitatea în

domeniul ecologiei și ramurilor înrudite - de la academicianul împovărat de ani și atât de receptiv la imperatievele prioritare ale timpului, la profesorii și conferențiaři, doctoranți și studenți de la facultățile de chimie și biologie, iar - expusă fiind într-un limbaj pe cât de colorat pe atât și de accesibil - până la elevii de la licee, gimnaziile, colegiile, școli normale etc. Căci, ineditul preocupărilor, noblețea scopurilor urmărite, eleganța dar și complexitatea obiectelor de studiu, romanticismul raționamentului întru penetrarea în tainele acestei reprezentative științe pe nume Ecologie, toate - dimpreună luate - ca un vertiginos torrent au a antrena un necunten aflux de talente.

Ecologia de mâine va fi alta, căci evoluează mereu ca știință de sinteză - de la interferența științelor naturii (matematici, fizică, chimie, biologie, genetică, cibernetică, geografie, meteorologie, pedologie etc.), trecând la interferența cu cele socio-umane (sociologie, morală, religie, filozofie, artă, muzică, literatură etc.) - transformându-se într-un imperativ al vieții și suscitând atenția întregii societăți întru perpetuarea ancestralei armonii ambientale.

Deci bate la ușă o știință de vârf, o știință-lider, pe care am putea-o numi condițional Ecologia Terrei și Sufletului.

Multiple sunt problemele ce-și aşteaptă rezolvarea. Doar în primele decenii ale secolului ce vine are a se străpunge calea de la extracția de minerale de pe fundul mărilor și valorificarea integrală a deșeurilor menajere (preconizate pentru apropiatul deceniu) - căci, în principiu, orice deșeu dintr-o subramură poate reprezenta o veritabilă materie primă

pentru o altă subramură, și această cascadă cu multe praguri poate duce la o perpetuă recuperare a produselor rezultate, iar în ultimă instanță, la transformarea a fiecare deșeu în materie de reală valoare - până la punerea la punct a instalațiilor pentru obținerea energiei termoneucleare controlate (către 2020) și a automobilelor cu energie nucleară (către 2050), precum și a unor tehnologii fără deșeuri de timpul frunzei în care la sinteza clorofiliană apare în calitate de deșeu doar oxigenul atât de dorit și de binefăcător. Are a se afle o alternativă onorabilă pesticidelor, a se ajunge la combaterea cancerului și a altor maladii deocamdată incurabile și, desigur, a se reduce la zero consecințele nocive ale activității umane, adică impactul antropic.

Și dacă ecologia ține atât de compartimentul Terrei cât și al Sufletului, să ne îngrijim, mai ales, de mult prea gingașul și ușor vulnerabilul intelect - acea autentică facultate a vocației și fațetă a geniului - care a făcut omul Om. Intelectul a apărut, se poate presupune, în adâncul vremurilor ca o mutație în codul genetic, provocată de posibile cataclisme (însoțite, poate, de radiații excesive) și această ascendență ar fi să fie impulsul apariției omului. Mai apoi, intelectul - ca simbol al umanității - s-a șlefuit mereu în sirul generațiilor, influențat, mai ales, de munca inspirată și climatul spiritual favorabil în care aceasta s-a produs. Intelectul, odată conturat și depo-nat în codul genetic, poate scânteia peste generații în sânul vreunei dinastii spre a se întruchipa în intelectuali de excepție, proces declanșat printr-un mecanism care se

vrea elucidat. Și tot astfel, intelectul ar putea dispărea fără urme dacă mediul fizic și cel spiritual e potrivnic afirmării. De aceea, intelectul solicită insistent ocrotirea lui de efectele antropice malefice.

Cu multe secole înainte de Hristos prorocul Isaia vestea timpuri când: "lupul va locui

împreună cu mielul și leopardul se va culca împreună cu iedul; pustietatea se va înveseli și va înflori ca trandafirul; în locul spinilor se va înălța chiparosul, în locul mărăcinilor va crește mirtul" (11, 6; 35, 1; 55, 13), adică, se va instaura armonia incompatibilului.

Spre a face măcar cât de căt față exigențelor secolului ce vine - și, deci, a ne apropia de armonia ecologică - e de datoria noastră - a tuturora, - distinși cititori, să depășim ipostaza de spectatori și să ne încadrăm cu trup și suflet în vâltoarea dansului ecologic modern.

Dr. Silvio Fanti este o notorietate în cercurile științifice din Europa și America, actualmente desfășoară o amplă activitate de cercetător și practician la Viena, Zurich, Geneva, Paris, Roma. Este președinte de onoare al Asociației mondiale de micropsihanaliză, fondată în anul 1973. Dintre cele mai reprezentative cărți ale sale cităm: "Contre le mariage", "Apres avoir...", "Le fou est normal", "J'ai peur, Docteur", "Dictionnaire pratique de la psychanalyse et de la micropsychanalyse", "Jusqu'ou aimer ses enfants?", "Confidence d'une Japonaise frigide".

Vă propunem un capitol sugestiv din "Micropsihanaliza", apărută în 1990 și editată la Moscova în 1995. O carte, evident, necesitând un vizibil efort cerebral, însă oferind nebănuite vizuini și explicații ale miracolului inventiv.

VISUL ȘI INVENTIA

... În momentul când, jubilând, inventatorul scrie: "Soluția problemei respective mi-a venit în vis" el demonstrează prin aceasta că și inventia își are începutul în unul din soldurile nocturne.

Mai exact în unul din imperitivele nopții care, la trezire, eliberează din cușcă elementul său diurn și acesta, aidoma unui leac cu efect încetinit mai întâi se dezagreghează în părți componente, după care își manifestă influența pe parcursul zilei.

Apoi am cristalizat următoarea formulă:
invenția reprezintă
o exteriorizare onirică a
Instinctului Probei (IP).

Exteriorizarea respectivă este mult mai desăvârșită și mai rafinată decât conținutul clar al visului. Studierea imaginilor onirice repetitive, în particular, ale unor obiecte ținând de fondul universal de arhetipuri: corăbii (și submarine !), trenuri, lifturi, avioane... demonstrează acest fapt. Întru început neclare și puțin funcționale, deoarece provin din simbolizare, aceste obiecte dau naștere unor minuni tehnice ce devin cunoscute datorită activității inventative.

Din punct de vedere micropsihanalitic geneza unei asemenea invenții poate fi explicată în felul următor:

a) realizarea onirică a IP transmite în

inconștient un mesaj individual-colectiv, ce se structurează ca niște dorințe specifice realizate de vis;

b) una sau altă dorință specifică (sau anumite forme și condiții ale realizării lor inconștiente) se abonizează psihic și ating nivelul inconștient-conștientului;

c) cu concursul unei mutualități întâmplătoare dintre unul din detaliile materialului abonirizat și microlimitele preocupărilor subconștiente sau conștiente ale inventatorului începe prelucrarea acestora și în consecință, la trezire, inventatorul acceptă această mutualitate întâmplătoare;

d) întru început fragil și bizar, acest vis-invenție este verificat de realitate în stare embrionară; de rezultatul respectivei verificări depinde dacă visul-invenție va dispare sau va ajunge la concretitudine;

e) dacă acest obiect concret reușește să se mențină o clipă, atunci inventatorul se agăță de el, îl însfacă, îi dă o formă - îl sculptează - îl desenează - îl toarnă - îl perfecționează, îl face unitar și conștientizat, îl înscrie în cadrul unei teorii, unei ecuații... Anume în acest sens îmi vorbea Picasso: "Psihanaliza!... ea încă urmează a fi desenată";

f) originalitatea invenției depinde de: 1) dorința specifică și de relația ei cu refularea

la fel ca și cu unele particularități iconice; 2) de calitatea abonirizării soldului nocturn și imperativului pentru elementul diurn; 3) capacitatea de prelucrare și de sublimare; 4) moștenirea inconștientă (agresiv-sexuală și Supra-eul) a inventatorului.

Dacă inventatorul n-a făcut niciodată o cură psihanalitică, deși IP îi poate oferi vreo vizionare internă, dânsul rămâne la nivelul percepției intuitive a ceea ce creează. De exemplu, F. Kekule pune descoperirea sa matinală a moleculei exagonale de benzină în dependență de cei șase șerpi care se zvârcoleau în cerc în visul său din noaptea precedentă. De această înțelegere intuitivă, ce are loc adesea a posteriori, este legată întrebarea pe care și-o pun toți artiștii: "Oare psihanaliza nu mă va lipsi de talent?" Dacă e să vorbim despre micropsihanaliză, atunci asemenea temeri nu au nici un temei. Eu aş spune, dimpotrivă, și pot găsi un număr enorm de argumente, că sondarea vidului DNV-IP (DNV - dinamismul neutru al vidului) conduce la o nemaipomenită înflorire a talentului. Fie că e vorba despre talentul unui artist, inginer, politician...

Atunci când inventatorul, ghidat de instinctul său pentru probe, a făcut o descoperire, chiar în posida sa, el se poate odihni în așteptarea următorului moment de reciprocitate cu instinctul său pentru probe. Posibil, această mutualitate va servi drept stimulent pentru perfecționarea de mai departe a invenției deja făcute sau pentru elaborarea unei noi invenții. Și toate acestea - atât în cazul unui fizician modern, cât și în cazul unui alchimist din evul mediu - prin intermediul filogenezei și perioadei infantile a multiplelor zone erogene sunt insuflate încercării.

Sunt doi factori extrem de importanți, deoarece aceea ce inventează omul își are începutul încă înainte ca el să împlinească trei ani, adică până a se încheia pervertirea naturii sale.

Este vorba despre acel moment când se realizează posibilitățile locomotore și de percepție ale instinctului pentru probe, despre acel moment când (e bine să reamintim) copilul doarme - visează în timpul cel mai senin. Știe totuși că Einstein dormea mereu (dacă privim cu lupa unele din fotografiile sale, se creează impresia că el dormea chiar în toiu muncii), la fel ca și Jung în ultimele zile de viață. Nu e greu de crezut că Edison solicita un nou brevet de invenție (dânsul având mai mult de o mie de brevete!) de fiecare dată când se trezea definitiv.

Cu cât invenția este mai solidă, cu atât mai adânc în timpul primilor trei ani de viață se mută momentul zămisirii acesteia.

Și într-adevăr, cel puțin
o invenție revoluționară
își are început
în regenerarea uterină.

Perioada de incubare până la momentul de manifestare și integrare ulterioară durează mai mult sau mai puțin.

Aceasta deosebește "modelul" psihic al inventatorului de modelele altor ființe umane, atât normale, cât și anormale. De exemplu, de modelul unui schizofrenic care își "inventează" boala sa clinică la opt-sprezece ani:

a) Schizofrenicul:

traume serioase (în primul rând, inconștiente) în copilăria timpurie - nimerind într-un sol hipersensibil - lichidează deplin înflorirea psihosexualității - conduc la dezvoltarea patologică a psihsimului - deregleză realizarea dorinței instinctuale pentru probe și a dorințelor specifice - împiedică abonirizarea soldurilor nocturne și imperativelor - care se lichidează prin halucinații în timpul somnului și în stare de veghe.

Știința cu privire la instinctul pentru probe referindu-se la vise confirmă corectitudinea lucrărilor lui Jung și H. Baruc despre proveniența toxică a schizofreniei. Însă deosebirea constă în faptul că din punctul de vedere al micropsihanalizei această toxicitate este în primul rând onerică. Dereglarea mecanicii sinaptice și biochimice, tulburările enzimice și hormonale sunt determinante în cea mai mică măsură și, probabil, secundare în cazul realizării neadecvate a dorinței onirice și abonirizării insuficiente a soldurilor nocturne și a imperativelor. Tot în același mod, tulburările somnului, în particular, mărirea duratei fazelor de adormire și de trezire odată cu modificarea paralelă a imaginilor hipnagogice și hipnopompice favorizează crearea halucinațiilor și încercarea de a compensa prelucrarea nereușită, sublimarea și verificarea prin intermediul realității.

b) Inventatorul:

traume benigne din copilăria timpurie - nimerind pe un sol hipersensibil - acționează selectiv, adică în conformitate cu specificul refulării, împreună cu înflorirea psiho-sexua-

lității - însă permit dezvoltarea adecvată a psihismului și sistemul de cenzuri - așa încât realizarea dorinței onirice și abonirizarea soldurilor nocturne și imperativelor se produce în limitele normalității - și conduc întâmplător la zămislirea și realizarea unei invenții.

Așadar, dacă inventatorul și schizofrenicul sunt înrudiți prin solul comun, adică prin intensitatea atracției pentru moarte și apropierea de vid, ei se deosebesc prin structura psihișmului și posibilitățile de adaptare la realitatea exterioară.

Însă unele dereglații psihice sau somatice pot fi observate și la inventatorul aflat în proces de activitate. Aceasta se întâmplă din cauza că el trebuie să-și aducă pruncul pe lume. El este obligat să-o facă. Chiar cu prețul vieții sale distruse sau vieții celor care îl au de nebun. Chiar cu prețul nebuniei sau pierii.

Deoarece inventatorul se află în prizonieratul unei dileme dramatice: invenția îl aruncă într-un vid amețitor și-l părăsește în voia vârtejelor atracției către moarte.

b) Instinctul pentru probe își răde de dânsul și de concretizarea visului său. Iată de ce explicațiile inventatorului continuă să fie inadmisibile sub aspect social:

invenția

răde

de intelect.

În cel mai bun caz, intelectul servește uneori pentru a perfecționa invenția. Aceasta e una dintre cauzele pentru care eu nu utilizez niciodată cuvântul "intelect" în munca mea. Și recurg la el foarte rar în societate. Pe de altă parte, oricine ar fi încercat să-mi explică (în decurs de două minute sau de două ore), inevitabil ajungea la un epilog deplorabil. Din punctul de vedere al micropsihanizei, intelectul poate fi determinat ca o componentă din încercări de adaptare (în sensul în care îl înțeleg ea Piege), care se condiționează pe sine sub influența educației și a obiceiurilor. Dacă aceste încercări permit a urmări, iar uneori și a prezice calea sinuoasă pe care trece o încercare sau alta, atunci ele se opun foarte des pentru a le fi văzută relativitatea instinctuală (CAI) și caracterul pseudoștiințific al concluziilor făcute în această bază. După cum arată L.Terman în una din investigațiile sale cu participarea a 1500 de băieți și fete având coeficientul de activitate intelectuală mai mare de 135, acești copii "superdotăți" nu au un destin de excepție. Cât mă privește pe mine, nu cunosc nici un geniu deștept. Dar dacă e să vorbim despre un

inventator genial, apoi el e mai puțin genial prin sine însuși, decât dacă judecăm după cele ce dânsul le inventează în povida sa însuși.

În felul acesta devine nu prea greu de înțeles că invenția nu are nimic comun cu ceea ce a dorit să inventeze inventatorul. Invenția erupe brusc din instinctul pentru probe și este prelucrată în inconștient în ritmul somn-vis. Din acest unghi de vedere, "invenția inumană" reprezintă o predică moralizatoare:

omul

nu poate crea nimic altceva

în afara de aceea din ce este creat el însuși.

... "Veritabila istorie măreață este istoria descoperirilor", scria P.Quenot în 1945. Iată-o, această istorie, în limitele temporare compriamate până la trei sute de zile:

a) la început omul a inventat instrumentele de piatră. Mult timp el doar le-a tăiat. Apoi a început să le ascuță. Idee lipsită de sens! Utopie! Și totuși într-o bună zi el a reușit să-o facă.

Un succes memorabil!

b) două sute nouăzeci și opt de zile el s-a culcat pe lauri și n-a mai inventat nimic;

c) alătăieri el a început să transmită mesaje prin intermediul unor semne convenționale pe stânci. Ieri dimineață el a creat alfabetul. Ieri pe la amiază Grecia a atins apogeul culturii sale. Ieri seara Roma a cucerit întreaga lume occidentală și a ajuns în declin la miezul noptii;

d) astă noapte intelectualitatea se prăpădește de râs, deoarece Leonardo a schițat ceva plin ce se înalță în vid; Galileu abia de-a reușit să evite moartea: el a scris "Omul din eprubetă", ceea ce ulterior a schimbat destinul întregii omeniri;

e) azi dimineață omul a inventat mașina cu abur, telefonul, razele X, radioul și TV;

f) acum e amiază. Au trecut douăzeci de minute de când omului i-a fost pus la dispoziție automobilul. Și iată deja cincisprezece minute au trecut de când i-a fost pus la dispoziție avionul. O singură bombă este suficientă pentru a distruge un întreg oraș;

g) la momentul actual, continuând în permanentă să se transforme din pește în amfibie și apoi în pasăre și viceversa, el a lansat primul satelit. Acum visele sale - invenții pot inventa tot și distrugă tot.

Totuși în raport cu capacitatele sale omul încă n-a inventat nimic. Referitor la viitoarele sale invenții el dispune de rezerve inepuizabile de energie, deoarece sursa lor este vidul -

dinamismul neutru al vidului - instinctul pentru probe. Acum invenția e sfârșiată de încercări deosebindu-se una de alta tot mai mult și mai mult, iar apoi constituindu-se în roboți. Dacă va continua în felul acesta, atunci foarte curând omul însuși va deveni un robot, programat cu un instinct colectiv pentru probe

fără complicații individuale și fără avantaj antropologic...

Traducere și adaptare:
Luminița TAGĂRLAŞ.

Deschisă lumii întregi

MOLDOVA Open to the World

În perioada 19-23 septembrie curent Centrul Internațional "MoldExpo" din Chișinău a găzduit o amplă expoziție cu genericul "Moldova: țară deschisă lumii" ("Moldova: Open to the World"), organizată cu prilejul desfășurării la 20-22 septembrie în Republica Moldova a unei conferințe internaționale a investitorilor străini.

Vernisajul expoziției a fost onorat de prezența Președintelui Republicii Moldova, dl Mircea Snegur, care a rostit o alocuțiune, menționând rolul colaborării internaționale și al investițiilor străine în sprijinul economiei naționale. Participanții au fost salutați și de dl

Andrei Sangheli, Prim-ministru al Republicii Moldova.

În cadrul expoziției dat concursul peste 125 de asociații, societăți, firme, și-au bănci, întreprinderi mixte, instituții științifice și de învățământ din republică, care au prezentat un larg sortiment de mărfuri și produse, utilaje și tehnologii moderne.

Evenimentul în cauză s-a dorit a fi o trecere în revistă a realizărilor și perspectivelor unor unități din Republica Moldova, care merită atenția oamenilor de afaceri de peste hotare și atragerea acestora întru crearea întreprinderilor mixte, modernizarea potențialului industrial, și agro-industrial, acordarea ajutorului în procesul de privatizare, stabilirea contactelor de cooperare, îmlesnirea intrării Republicii Moldova pe piața mondială.

La forum au participat peste 180 de investitori străini din Statele Unite ale Americii, Belgia, Franța, România, Rusia și alte țări - în

total 28.

Alături de numeroasele unități participante s-a impus și Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale, prezentându-și activitatea, oglindită în materialele informative, selectate cu multă străduință de colaboratorii instituției. Acestea au fost însoțite de un film și de comentariile specialiștilor.

În scurt timp, aproape 3 ani de la fondare, AGEPI a reușit să obțină rezultate palpabile și să suscite interesul unor structuri internaționale de mare prestigiu, cum ar fi Organizația Mondială de Proprietate Intelectuală, Oficiul European de Brevete s.a., a stabilit strânse legături de colaborare cu oficii naționale semilare din Grecia, România, Cehia, Ucraina, Rusia și alte țări.

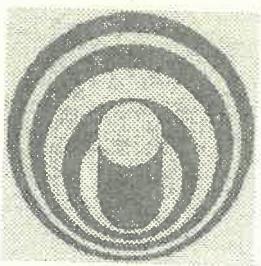
Investitorii străini au manifestat un viu interes și dorință de conlucrare.

Între oaspeții care au vizitat expoziția AGEPI se înscrise și dl Paul Hinchey, manager al Departamentului European al Corporației Internaționale de Finanțe din Washington, care alături de urările de prosperare a declarat că vede în Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale din Moldova un organism Tânăr dar viabil, cu un bun viitor, capabil să influențeze pozitiv procesul de modernizare a tehnologiilor, să asigure economiei naționale condiții favorabile de redresare.

Au fost stabilite, de asemenea, contacte cu oameni de afaceri și întreprinderi din republică. Vom menționa că majoritatea unităților de producție și-au prezentat fabricatele și serviciile brevetate la AGEPI. Bunăoară, o serie de dispozitive și utilaje create la instituțiile de cercetări științifice din cadrul Academiei de Științe din Moldova, produse ale firmei tehnico-științifice "Vizir", asociației "Vibroaparat" s.a.

În continuare prezentăm mostre din cadrul expoziției
ale mărcilor înregistrate de AGEPI.

• • •

La rubrica "Invenții și inventatori" am prezentat în nr. 1 al revistei un preparat medicamentos, recent brevetat sub denumirea de "Peccecom". Obținut din borhotul de sfecă, el și-a demonstrat efectul curativ - profilactic, fiind recomandat de prestigioase instituții medicale în calitate de dezintoxicant și stimulator al aparatului digestiv.

Nu din întâmplare, desigur, printre primele cadre medicale, care au început să-l foloseacă au fost cei ce deservesc chiar unitatea unde se produce - uzina de utilaje alimentare din Chișinău. Rândurile ce urmează constituie o confirmare a efectului benefic al "Peccecom"-ului.

"Peccecom"-ul: posibilități și valorificări

dr. Tatiana RAIE/CHI

Medici de diverse specializări constată în ultimii ani o creștere esențială a morbidității populației direct proporțională intensificării factorilor nefăști ce influențează sănătatea: consecințele catastrofei de la Cernobâl, utilizarea intensivă, nerațională a preparatelor chimice și a îngrășămintelor organice în agricultură, lipsa unor tehnologii ecologice de prelucrare a deșeurilor din zootehnie, ceea ce a condus la crearea unei situații nefavorabile în mediul ambient. Numărul mare de factori negativi acționând concomitent asupra stării sănătății omului au condiționat apariția unor forme de maladii atipice, a unor boli cronice, rezistente la terapie, scăderea posibilităților de adaptare a organismului, dezvoltarea insuficienței imunologice, intoxicarea cu săruri de metale grele, conținutul cărora depășește de 6-8 ori normele admise (conform rezultatelor cercetărilor efectuate de N. Mărlean și coautorii, Chișinău 1992). Introducerea sistematică în organismul uman împreună cu hrana, aerul și apa a unor doze substanțiale de substanțe toxice (zinc, plumb, strонțiu, cadmiu, argint), lipsa unor măsuri profilactice de protecție a mediului și omului; deficitul de fibre alimentare în consumul populației (constituind doar 30-50% din necesarul), lipsa unei "contraponderi" adecvate a celor expuse mai sus au condus la o "zgurificare" a organismului omului, ceea ce constituie o bază pentru apariția unor noi boli și progresarea celor deja existente.

Cercetători din toată lumea se ocupă în ultimul timp de căutarea unor mijloace de evacuare a substanțelor toxice și reziduurilor din organismul uman. Un rezultat al acestei activități îl constituie și crearea de către dr. în chimie M. Filipov a "Peccecom"-ului cu acțiune pozitivă multilaterală.

Unicitatea preparatului este condiționată de calitățile acestuia: el este dezintoxicant, are capacitatea de a lega "reziduurile", sărurile metalelor grele, alergenii, radionuclizi. "Peccecom"-ul tranzitează traectul digestiv absorbind substanțele toxice, curățind în felul acesta organismul. Datorită capacitatii "Peccecom"-ului de a îmbunătăți în mod reflector circulația sanguină a organelor interne, se activează esențial și funcția acestora. Preparatul este capabil să aibă o acțiune de fermentare-stimulare asupra mucoasei

stomacului și intestinului; prin intensificarea activității motore și normalizarea evacuării conținutului intestinal el are o acțiune deprimantă asupra creșterii florei patogene, fapt ce prezintă interes în tratamentul disbacteriozelor. Deoarece el crează condiții pentru restabilirea unei biocenoze normale a intestinului, paralel cu aceasta în intestine se activează sinteza vitaminelor grupei B, vitaminei K, crește capacitatea de transport și asimilare a vitaminei C. Purificarea prin "Peccecom" conduce la stimularea imunității locale a intestinului (se îmbunătățește activitatea de fagocitoză a neutrofilelor, este stimulată sinteza imunoglobulinei A); la normalizarea metabolismului, ceea ce împiedică transformarea substanțelor procancerogene în cancerogene (la nivelul intestinal).

Prezintă interes capacitatea "Peccecom"-ului de a normaliza schimbul de lipide, colesterol, azot.

Posibilitatea preparatului de a se reține în stomac și de a potoli sentimentul de foame paralel cu normalizarea schimbului de grăsimi oferă perspective la tratarea pacienților predispuși spre obezitate.

Un efect pozitiv a dat și tratamentul bolilor cronice ale ficatului datorită capacitatii "Peccecom"-ului de a spori funcția antitoxică a ficatului și de a normaliza formarea fierii.

Toate aceste rezultate au fost obținute în cadrul punctului medical de pe lângă uzina de utilaje alimentare, ciclul de tratament durând o lună. La sugestia noastră, se coc la blocul alimentar și chifle cu adaos "Peccecom".

Pe lângă capacitatele sale curative pronunțate, preparatul este fără îndoială și un mijloc de profilaxie. Se știe ce acțiune dăunătoare are asupra fățului toxicoza de graviditate utilizarea acestui inofensiv bioingredient și în măsură s-o anihileze. Prezintă interes utilizarea profilactică a "Peccecom"-ului în caz de pericol al unor boli profesionale, legate de munca în industria chimică, nucleară, în cabinetele cu apărate Roentgen. Are valoare și aplicarea sa în gerontologie cu scopul profilaxiei îmbătrânirii premature.

"Purificarea" la timp de reziduuri va contribui la îmbunătățirea stării generale, la creșterea capacitatii de muncă și îmbunătățirea stării emoționale, la profilaxia maladiilor oncologice.

Concluzionând e necesar să subliniem ampla perspectivă de aplicare în medicină a acestui biopreparat unic prin proprietățile sale.

E foarte posibil că utilizarea lui practică, fapt ce se întâmplă acum, va permite să fie stabilite și alte calități (deocamdată necunoscute) ale preparatului, dar și în baza spectrului deja cunoscut se poate afirma că "Peccecom"-ul trebuie să fie valorificat intens printre alte mijloace de profilaxie și tratament.

♦ ♦ ♦

Mic dicționar explicativ de proprietate industrială

Efect -

fenomen care rezultă în mod necesar dintr-o anumită cauză, fiind într-o legătură in-destructibilă cu aceasta.

Efecte tehnice -

rezultatul activității de creație științifică a autorului invenției reprezentat prin caracteristicile funcționale și constructive ale soluției prin care aceasta se deosebește de soluțiile cunoscute din același domeniu al tehnicii.

Eliberarea brevetului

de invenție -

se face de către secția Înregistrare de Stat AGEPI, pentru persoanele fizice sau juridice, în termen de 3 luni de la data publicării, în baza hotărârii de acordare a titlului de protecție.

Examinarea preliminară

a cererii de brevet de invenție -

examinarea unui depozit național reglementar al cererii de brevet constituită legal de examinator în cadrul secției Examinare Invenții și Modele de Utilitate AGEPI care studiază materialele cererii (descrierea, revendicările, rezumatul și desenele), notifică opunerea (când este cazul) și întocmește raportul de examinare a depozitului înaintându-l Comisiei Examinare pentru luarea unei hotărâri.

Examinarea în fond a

cererii de brevet de invenție -

examinarea unui depozit național reglementar al cererii de brevet constituită legal de Comisia Examinare AGEPI care constată pozitiv (sau negativ) respectarea condițiilor legale pentru existența unei invenții brevetabile în vederea acordării brevetului de invenție, înregistrată în Registrul Național al Brevetelor.

Examinarea formală a

cererii de brevet de invenție -

examinarea unei cereri de brevet făcută de examinator în cadrul secției Înregistrare de Stat AGEPI care constă în aprecierea conținutului și formei documentației depuse pentru constituirea depozitului național reglementar și dosarului cu numărul și data depozit, legalitatea protecției solicitate pentru obiectul invenției și înregistrarea cererii în Registrul Național al Cererilor de Brevet de Invenție depuse.

Examinator -

persoană din cadrul AGEPI care cercetează nouitatea, progresul tehnic, activitatea inventivă, susceptibilitatea de aplicare industrială a invențiilor pe care le examinează în vederea acordării unui brevet solicitantului sau de respingere motivată a cererii acestuia când nu sunt îndeplinite condițiile legale.

Exemplu de

realizare a invenției -

partea componentă a descrierii invenției în care autorul prezintă modul de rezolvare a invenției sub formă de text sau cu o referire la desene explicative ce redau toate detaliile necesare ale invenției, fără recurgere la desenele de executare sau la fișe tehnologice.

**Folosirea anterioară
a unei invenții -**

aplicarea invenției de către o persoană fizică sau juridică, cu bună credință, independent de solicitantul sau titularul brevetului de invenție, înainte de constituirea depozitului național reglementar al cererii de brevet sau înainte de data de la care curge termenul de prioritate recunoscută, invenția putând fi aplicată în volumul existent la data depozitului național reglementar, dar neputând fi transmisă persoanelor terțe decât cu consimțământul titularului brevetului de invenție.

Ghidul inventatorului -

material didactic destinat inventatorilor, consilierilor, mandatarilor, examinatorilor din cadrul AGEPI, tuturor persoanelor interesate, indicându-se detaliat procedura de obținere a brevetului de invenție.

Glosarul inventatorului -

material didactic destinat inventatorilor, consilierilor, mandatarilor, examinatorilor din cadrul AGEPI, tuturor persoanelor interesate, indicându-se detaliat, în cinci limbi, noțiunile specifice în domeniul protecției proprietății industriale.

**Hotărârea Comisiei
Examinare AGEPI -**

se ia de către membrii comisiei în baza raportului de examinare a cererii de brevet de invenție, în termen de 18 luni de la data solicitării; hotărârea prezintă un act administrativ redactat pe un formular-tip și se comunică solicitantului.

**Hotărârea Comisiei de
Apel (Comisiei Reexaminare) -**

se ia de către membrii comisiei în baza contestației solicitantului sau a unei terțe persoane care nu-i de acord cu hotărârea Comisiei Examinare AGEPI, în termen de 3 luni de la data depunerii contestației; hotărârea prezintă un act administrativ redactat pe un formular-tip și se comunică persoanelor interesate.

Idee inventivă -

ideea de bază pe care se sprijină procesul de elaborare a unor invenții ca formă superioară de materializare a gândirii științifice și tehnice creative.

Int. Cl. sau C I B -

Clasificarea Internațională a Brevetelor.

Licență -

acțiune prin care titularul brevetului de invenție transmite terților dreptul de a beneficia de o invenție brevetată, încheindu-se respectivul contract de licență.

Licență deschisă -

licență oferită de licențiat fără a se adresa unei persoane determinate.

Licență exclusivă -

licență prin care transferul drepturilor de proprietate industrială se face fără limitare.

Licență neexclusivă -

licență prin care transferul drepturilor de proprietate industrială se face cu limitare (personală, teritorială, în timp, de fabricație, de vânzare etc.)

Licență obligatorie -

sancțiune aplicată titularului de brevet, având ca efect restrângerea drepturilor sale exclusive.

**Litigii în legătură
cu calitatea de autor -**

litigiile rezolvabile la judecătorie de reclamant, persoana care cere constatarea calității sale de autor sau coautor, precum și a contribuțiilor sale creatoare la realizarea unei invenții în vederea stabilirii cotei de recompensă.

Mandatar autorizat -

persoană înregistrată la AGEPI în modul stabilit, care reprezintă interesele unor persoane fizice sau juridice și are dreptul să acorde asistență necesară în domeniul protecției proprietății industriale, în cadrul procedurilor din AGEPI și alte instanțe în conformitate cu împuternicirile acordate prin procură legalizată.

Numărul depozit -

numărul acordat la AGEPI cererii de brevet de invenție însotită de documentația necesar; numărul depozit asigură solicitantului un drept de prioritate.

Opunerea -

fază a procedurii de examinare a cererii de brevet de invenție în care examinatorul prezintă materialele de opunere găsite în cursul examinării, comunicându-le solicitantului printr-o notificare.

Definițiile se bazează pe Regulamentul provizoriu cu privire la protecția proprietății industriale în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 456 din 26 iulie 1993.

METHOD FOR THE DISCLOSURE OF THE MICROORGANISMS

causing decomposition of xenobiotics (pesticides and others) is offered.

Invention refers to the microbiology and can be used for evaluation of capacity of soil for autopurification under conditions of intensive application of pesticides.

Adresa de contact:
277028, Chișinău. Moldova
str. Academiei, 1
Institutul de Microbiologie
al A.S.M.
tel. 72-50-55
fax. 163-211 Știința

A METHOD OF PROTECTING GRAPE PLANTS FROM FROST (Nr. 1323074)

A means of protecting grape plants from frost by treating it with metaltrans is suggested to raise the frost resistance of grape and to protect it against frost destruction. The new means permits to raise the buds safe keeping by 25-30% and to increase the number of developing shoots by 15-17%.

PROCEDEU DE PROTECȚIE A PLANTELOR DE VITĂ DE VIE DE ACȚIUNEA GERURILOR (Nr. 1323074).

Sporirea rezistenței la ger a plantelor se obține prin prelucrarea lor cu soluții de metalotrance.

Procedeul asigură un randament sporit cu 25-30% de păstrare a ochiurilor (mugurilor) și de dezvoltare a lăstarilor cu 15-17%.

A SUBSTANCE TO TREAT CUTTING OF GRAPE GRAFTING STOCK (Nr. 1572486)

To increase the appearance of grape graftings metaltrans are used as stimulations. As a result of their use the appearance of graftings is increased by 8-12%.

REMEDIU PENTRU PRELUCRAREA PORT-ALTOIULUI LA PRODUCEREA VIȚELOR ALTOITE (Nr.1572486).

Folosirea metalotanelor în calitate de stimulatori ai proceselor de concreștere a componentelor în producerea vițelor altoite asigură sporirea randamentului cu 8-12%.

A compound for the regulation of fruit trees growth and development (Nr. 1819556)

To increase fruit trees resistance to unfavourable moisture supply and their productivity under the conditions of extreme soil moisture a compound of coordinate transitional metals is proposed. The use of the given compound increases fruit trees productivity and resistance to moisture insufficiency or surplus but to extreme change in moisture supply as well, that is very important for high productivity maintenance of fruit crops when they are cultivated in regions having changeable climatic conditions during the vegetation period.

REMEDIU PENTRU REGLAREA CREȘTERII ȘI DEZVOLTĂRII PLANTELOR POMICOLE (Nr. 1819556)

În scopul sporirii rezistenței plantelor pomicole și a productivității acestora în condiții nefavorabile de umiditate a solului, se propune un remediu multicomponent de compuși coordinativi cu metale tranzitionale, derivați ai acizilor dicarbonici. Tratamentul asigură sporirea rezistenței și productivității plantelor pomicole nu numai în condiții de deficit sau exces de umezeală în sol, dar și de schimbare extremală a umidității solului, ceea ce e foarte important în păstrarea recoltei înalte de fructe în zonele cu condiții podoclimatice instabile pe parcursul perioadei de vegetație.

A complex system for testing biologically active compounds of antistress type and for revealing substances that raise cereal crops stability and productivity

1. A screening system of biologically active compounds (BAC) of antistress type has been developed to reveal substances regulating cereal crops stability and productivity. The testing system BAC is defended by the autor's certificates NN 869672, 1292680, 1507252 and it makes possible to reveal substances possessing antistress properties 7-10 times quicker and more substances in comparision with the tests being used.

2. For cereal crops the preparations PAIAX, CROSSING and LHR-87 raising the yield on the average by 3-5 c/ha is recommended for use as growth regulator having antistress properties (NN 1493222, 1732506 and 1722346).

INHIBITOR AL MUGURILOR DE PE ALTOI AI VIEȚEI DE VIE (Nr. 1818003)

Preparatul VINUR acționează ca stimulator și totodată ca inhibitor al mugurilor de pe altoi, contribuind astfel la păstrarea substanțelor nutritive în butașii altoiți în perioada lor de călare.

Concreșterea trainică a componentelor altoitării sporește randamentul viței de vie altoite din școală cu 9-12% față de martor.

◆

A MEANS FOR PLANTS SALTRESISTANCE ESTIMATION (N 2017408)

A means for the estimation of plants saltresistance is suggested based on the measurement of plants leaves electric resistance under the influence of saltstress and optimum growth conditions. The given means makes possible to get reliable quantitative data, the analyses to not require much time, and it is highly sensitive.

◆

PROCEDEU DE APRECIERE A REZistențEI PLANTELOR LA SALINIZAREA SOLULUI (Nr. 2017408)

Procedeul se bazează pe determinarea rezistenței electrice a frunzelor de plante aflate sub influența stresului salin și în condiții optime de creștere. Procedeul dat permite de a obține date cantitative veridice, nu necesită timp îndelungat pentru efectuarea analizelor, are sensibilitate înaltă.

◆

A COMPOUND FOR STIMULATING POTATO GROWTH (N 1825610)

To raise potato productivity a mixture compound containing coordinate compositions of transitional metals is proposed. The use of the given compound raises the yield by 30-40%, it improves tuber quality increasing their preservation and the content of starch.

◆

Sistem complex de testare a substanțelor biologic active de tip antistresoric și relevarea substanțelor care sporesc rezistența și productivitatea

1. A fost elaborat sistemul de scrinare a SBA de tip antistresoric cu scopul relevării substanțelor care regleză rezistența și productivitatea cerealierelor. Sistemul de testare a SBA (brevetele NN 869672, 1292680, 1507252) dă posibilitate de a releva de 7-10 ori mai mult și mai repede cantitatea substanțelor de tip antistresoric în comparație cu testele precedente.

2. Sunt recomandate pentru folosire în calitate de regulatori de creștere de tip antistresoric pentru culturile cerealiere preparatele PAJAX, CROSSING, LHR-87, care sporesc roada în medie cu 3-5 q/ha (NN 1493222, 1732506, 1722346).

THE MEANS FOR MAIZE COLDRESISTANCE INCREASE (Nr. 1681807)

For the maize protection from spring cold the syntetic analogul of terpenoid origin composition is proposed as ecologically pure crioprotector. The using of this preparation (low concentrations) during early development stages permits to rise harvest capacity to 30%.

MIJLOC PENTRU MAJORAREA REZistențEI PORUMBULUI LA FRIG (Nr. 1681807)

Pentru protecția plantelor de porumb contra înghețurilor de primăvară se propun folosirea în calitate de crioprotectori curați din punct de vedere ecologic compuși de natură terpenoidă. Concomitent, folosirea acestor preparate (concentrații mici) în primele faze de dezvoltare permite sporirea rezistenței plantulelor până la 30%

EYE INHIBITOR OF GRAPE GRAFT (N 1818003)

The preparat VINUR acts an inhibitor of eyes of graft during stratification. This promotes keeping light hardening of grafting. Thans to good growing together of grafting components the going out of standart graftes seedlings from nursery increases on 9-12% (in comparasion with control).

REMEDIU PENTRU STIMULAREA DEZVOLTĂRII PLANTELOR DE CARTOF (Nr. 1825610)

Remediul conține un amestec de compuși coordinativi cu metale tranziționale. Utilizarea lui contribuie la sporirea recoltei cu 30-40%, îmbunătățirea calității tuberculelor și majorarea conținutului de amidon în acestea; mărește longevitatea păstrării.

*Adresa de contact pentru
toate remediiile și proce-
deelete propuse:*

*-Institutul de fiziologie a Plantelor al A.S.M.
str. Păduri, 22, Chișinău 277002, Moldova*

CONTENTS

PRESENT ASPECTS OF INDUSTRIAL PROPERTY

V. DULGHERU	
The technical creation. Achievements and perspectives	5
T. BODIUL	
The university service of patents	8
V. CRECETOV	
The industrial property protection in the management system	11
V. COJOCARU	
The structure of the local network AGEPI-LAN	14
A. GUGIUMAN, G.GUGIUMAN	
The inventor and his moral - deontological size	16
General Agreement on Trade and Tariff (GATT). Uruguay Round.	
The acquisition, maintenance and observation of the intellectual property rights connected with trade including the trade with counterfeited goods	18

THE TEST "INTELLECTUS"

The first answers are ascertained	26
How do you understand the protection of intellectual property?	29
Answers V.Vovc	

INVENTIONS AND INVENTORS

V.BELOUS	
One of the fundamental problem of inventions - the maximalization of the technological transfer zone	30

ATTITUDES, PROBLEMS, SUGGESTIONS

C.BULHAC	
For the creation of modern system of interbanking payment	35
A. BUCATÂNSCHI	
An imperious necessity: the market investigation	37
V.BUMACOV	
The mechanization of the agriculture and the production of the agricultural machines	40

DEVININE VALENCE

"Sanjecla" and other miracles of Marina Bâtrânu	42
---	----

TECHNOMEDALS

Pulled out from the fire flame	44
Inventica grows younger!	46

COMMUNICATIONS

G. CIOBANU	
The implementation of the scientific potentiality in the medical - prophylactic activity	47

A SUBJECT IN DEBATE	
V.BÂCICOV	
A team spirit	51
THE APPLICANTS ADDRESS	
Questions and answers	52
INTERNATIONAL COOPERATION	
I.BURLACOV	
The high pressure in optoelectronical future	54
Moldova-Austria: fruitful links	56
The Sixth Meeting of the Interstate	
Council for Protection of Industrial Property	58
Evaluation and Evidence of Intellectual Property	59
IN THE STAGE OF PUBLICATION	
D.BATÎR	
The incompatible harmony	61
THE PARADOXES	
S.FANTI	
The dream and the invention	64
CHRONICLE	
Open to the World	68
ECHOES	
T.RAETSCHI	
"Peccocom" impossibilities and utilizations	70
A SMALL EXPLANATORY DICTIONARY OF INDUSTRIAL PROPERTY	72
ADVERTISEMENTS	75
INVENTIONS EXCHANGE	
INTELLECTUS	81

Bursa inventiilor

Oferim în continuare lista invențiilor protejate propuse pentru contracte de licență sau cesiune

- 1.Vladimir ENE, c.a. 1694962 "Segment de piston".
- 2.Arcadie SAVIN, Mihail CORLĂTEANU, b. nr. 261 "Aparat cu balamale pentru pansiamente ghipsate Savin-Corlăteanu".
- 3.Victor GHICAVĂI, b. nr. 263 "Remediu cu acțiune antihipotensivă "Izoturon".
- 4.Boris CHICU, c. a. 1794428 "Construcție pentru distribuirea materialului".
- 5.Boris PÂNZARU, c. a. 1610609 "Dispozitiv pentru determinarea calității materialului biologic".
- 6.Vasilie VOINEAC, c. a. 1805563 "Compoziția feromonilor pentru molia mineră superioară a frunzelor de măr".
- 7.Vera GRANACI, c. a. 2010513 "Mediu pentru crioconservarea spermei peștilor".
- 8.Ludmila ETCO, b. 261 "Metodă de profilaxie a afecțiunilor septicopurulente la lăuze după naștere prin operația cezariană".
- 9.Vasile BUMACOV, b. nr. 214 "Mașină semiautomată de plantat răsaduri".
- 10.Nicolae TARAN, b. nr. 231 "Procedeu de obținere a vinurilor spumoase".
- 11.Eugen DIUG, b. nr. 236 "Oriblete "Cimpulsept" și procedeu de preparare a lor"
- 12.Vladimir BÂCICOV, b. 238 "Velatură de navă".

În vederea tratativelor, doritorii se vor adresa la AGEPI.

Relații la tel. 49-30-16(04)

Editor:

*Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale a Republicii Moldova,
Societatea Inventatorilor și Raționalizatorilor*

Colegiul redacțional:

*Alisa BERCOVICI, Ion DANILIUC, Gheorghe DUCA, Dumitru GHITU,
Alexandru GROMOV (redactor-șef), Anatolie GUDĂM, Eugen ROTARU,
Nicanor SOLCAN, Eugen STAȘCOV (președinte), Grigore TRIBOI, Ilie UNTILĂ.
Redactor coordonator: Raia ROHAC*

Computer-grafica: Miroslava BUTNARU

Imprimat la AGEPI

© Toate drepturile rezervate AGEPI. Fără autorizație prealabilă, orice reproducere se interzice.